

TREBALL FINAL DE GRAU

El lloc de les famílies a l'escola: estratègies cap a la inclusió

Gemma Rebollo i Giralt

4rt

Jordi Collet i Sabé

Grau en Mestre/a d' Educació Infantil

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic

Maig, 2013

Índex

1. Resum.....	4
10. Referències bibliogràfiques.....	89
10.1 Llibres.....	89
10.2 Revistes.....	90
10.3 Documents electrònics.....	90
10.4 Altres documents.....	90
11. Annex.....	91
2. Introducció.....	5
3. Pregunta inicial i objectiu del treball.....	7
3.1 La pregunta inicial.....	7
3.2 Objectius generals de la recerca.....	7
3.3 Objectius específics de la recerca.....	7
4. Marc teòric: estat de la qüestió i fonamentació conceptual.....	9
4.1 Contextualització i pilars que configuren el projecte educatiu dels Serveis per a la Primera Infància de Pistoia.....	9
4.2 Història dels Serveis Educatius per a la Primera Infància.....	13
4.3 Serveis Educatius per a la Primera Infància de la ciutat de Pistoia.....	16
4.3.1 Asilo Nido.....	17
4.3.2 Scuola dell'Infanzia.....	17
4.3.4 Areebambini.....	18
4.4 Les famílies a l'escola.....	20
4.4.1 Què significa participar?.....	20
4.4.2 Què passa quan les famílies participen?.....	21
4.4.3 De quina manera específica els serveis educatius impliquen les famílies en la participació? Ocasions de participació de les famílies a l'escola.....	26
5. Hipòtesis.....	36

6. Metodologia d'investigació	37
6.1 Justificació del paradigma de la investigació educativa	37
6.2 Justificació de la orientació metodològica.....	37
6.3 Dimensions o aspectes concrets de l'estudi.....	38
6.4 Instruments	39
6.4.3.2 Model entrevista famílies	44
6.5 Procediment.....	46
7. Resultats del treball de camp.....	47
7.1 Asili Nido "Il Grillo"	47
7.2 Scuola Comunale dell'Infanzia "La Filastrocca"	58
7.3 Anàlisi de les entrevistes	73
7.3.1 Entrevistes amb les mestres de la Scuola Comunale dell'Infanzia "La Filastrocca"	73
7.3.2 Entrevistes amb les famílies de la "Scuola Comunale dell'Infanzia la Filastrocca"	75
7.3.3 Entrevistes amb les famílies de "l'Asili Nido Il Sole"	82
8. Conclusions.....	85
9. Valoració	87
10. Referències bibliogràfiques.....	89
10.1 Llibres.....	89
10.2 Revistes.....	90
10.3 Documents electrònics.....	90
10.4 Altres documents.....	90
11. Annex.....	91

1. Resum

Aquest treball té com a objectiu aprofundir en la relació que s'estableix entre escola i família i els elements que configuren aquesta, així com les estratègies implicades per tal que aquesta es doni de la manera adequada; als Serveis Educatius Municipals 0-6 de la ciutat de Pistoia. D'aquesta manera, juntament amb bases teòriques que ens contextualitzen i ens expliquen com funciona aquest aspecte dins del marc educatiu dels Serveis de la ciutat, trobem un anàlisi aprofundit d'aquesta relació en el dia a dia en dos d'aquests serveis, concretament un l'Asilo Nido i una Scuola dell'Infanzia.

Abstract

The aim of this study is to deepen in the relationship established between school and families and the elements that constitute this ones, as well as the involved strategies in order to make this takes place in an appropriate way; at Municipal Educational Services 0-6 of the Pistoia city. Thus, with theoretical foundations that contextualize and explain us how this aspect takes place inside the educational framework of the city Services, we found an analysis of this relationship on a day to day in both of these services, specifically at Asilo Nido and Scuola dell'Infanzia.

Paraules clau

Relació, famílies, escola, vies de participació, estratègies.

2. Introducció

Si un dia ens parem a pensar amb deteniment amb els fets i persones que més ens han marcat i de les quals hem après més i, que per tant, considerem que ens han educat més o han tingut més impacte en la nostra vida educativa; segurament ens sorprendrem al veure que aquestes persones o fets, no estan estrictament lligats al que sembla que tots entenem per educació formal, és a dir, l'escola.

D'aquesta manera, ens adonem que ja només començant per nosaltres mateixos/es, l'educació és un fet molt més complex que va molt més enllà de la que entenem com a educació formal, i que realment, segons la persona i les experiències que haguem viscut, tot ens educa, i que no només aprenem mentre dura el període d'escolarització, sinó que ho fem al llarg de tota la vida. Aprenem a través de persones que estimem i que estan molt lligades a nosaltres, siguin mestres, siguin amics/gues, parelles o la nostra pròpia família.

La família, té un pes fonamental en la vida d'un individu, al meu parer, és com el nord que orienta aquella persona des que neix fins que esdevé autònoma, o va més enllà encara una vegada assolida aquesta autonomia. Les famílies ens orienten, volen el millor per a nosaltres i fan tot el que poden i més per a què no ens falti de res i podem tirar endavant.

Crec, per tant, que la família juga un paper molt important a la vida dels infants, els infants que van a escola i els quals ens trobarem quan siguem mestres. D'aquesta manera, no m'imagino i no puc considerar una escola que no té en compte aquesta família que ens confia una part de l'educació del seu fill/a, que el/la deixa a les nostres mans per tal que els oferim el millor de nosaltres mateixos/es i els ajudem en el camí de la vida.

Parteixo de la premissa que la realitat educativa de Pistoia, és una realitat que treballa molt bé l'aspecte de la relació entre famílies i escola, i aprofitant l'experiència de pràctiques que viuré allà en el meu últim any de carrera, m'he volgut centrar i nodrir d'aquesta oportunitat única de veure aquest aspecte en primera persona, de ben a prop, conversant amb persones que creuen que una bona educació passa per la opinió, participació i el fet de tenir en compte les famílies dels nens i les nenes que acudeixen als serveis educatius municipals de Pistoia; parlant amb mestres que viuen

aquesta realitat cada dia, amb famílies que utilitzen aquests serveis i com a observadora d'aquesta experiència.

3. Pregunta inicial i objectiu del treball

3.1 *La pregunta inicial*

Partint d'aquesta idea, em plantejo dues grans preguntes al voltant de les quals centraré la meva investigació. Aquestes són:

- Com és la relació família i escola a la realitat educativa de Pistoia?
- Quin paper tenen les famílies a l'escola dels seus fills/es?

3.2 *Objectius generals de la recerca*

Metodològics

- Fer una introducció en la recerca educativa qualitativa.
- Conèixer alguns dels mètodes i tècniques d'investigació qualitativa en educació.

Substantius

- Conèixer la realitat de relació entre família i serveis educatius municipals 0-6 de Pistoia.

L'objectiu general que pretenc assolir amb aquest treball és el de conèixer de primera mà el projecte de famílies que tenen a les diferents institucions educatives italianes per les edats de 0 a 6 anys, per entendre els seus fonaments, objectius, metodologia i repercussions en la vida acadèmica dels infants així com la repercussió que té en la societat aquest model que fomenta una bona relació entre els diferents membres que formen part del col·lectiu educatiu.

El segon objectiu que em proposo, és aprendre d'aquesta oportunitat com a futura mestra i com a persona.

3.3. *Objectius específics de la recerca*

Metodològics

- Iniciar-me en el mètode de recerca qualitativa d'estudi de cas (o projecte)

- Aprofundir en les tècniques de recollida de dades, concretament la observació, el diari de camp i la entrevista

Substantius

- Construir un marc teòric sobre la importància que té una bona relació entre família i escola així com la participació d'aquesta última en l'àmbit educatiu de manera i general i en concret a la realitat italiana de Pistoia.
- Tenir contacte amb aquesta realitat per poder tenir una experiència directa.
- Analitzar i interpretar aquesta realitat per poder comprendre-la millor i aprendre com a futura mestra.

4. Marc teòric: estat de la qüestió i fonamentació conceptual

4.1 Contextualització i pilars que configuren el projecte educatiu dels Serveis per a la Primera Infància de Pistoia

L'origen dels serveis educatius per la primera infància de la ciutat de Pistoia, es troba a finals del anys 60, quan es van obrir les escoles infantils municipals. L'ajuntament de Pistoia ha invertit molts recursos econòmics i culturals al llarg d'aquests anys per tal de construir una xarxa significativa d'intervencions i oportunitats per a la infància amb l'elaboració d'un projecte d'acollida, d'educació i de recolzament a les famílies en les seves responsabilitats educatives gestionant de manera directa els serveis per a la infància de 0 a 6 anys. (Galardini 2010; Moroni 2006; Iozzelli 2010)

La realitat de les escoles, per escoles entenem els Asili Nidi, les Scuole dell'Infanzia i les més recents Areebambini, "està molt arrelada en el teixit ciutadà perquè està considerada com una experiència de vida associativa" (Galardini 2010:61).

Pistoia es defineix així:

com una ciutat amiga dels nens i de les nenes. Des de fa anys la presència dels petits és constant i original, a les places, als jardins, als teatres, als museus. Una presència que afecta a les famílies, però també a la societat en general. S'ha consolidat així, una sensibilitat cap a la infància i ha crescut la consciència que invertir en ella representa una riquesa per a tota la comunitat.

L'empeny de donar qualitat als serveis ha contribuït a crear una trama d'agents educatius convençuts de la importància de la tasca educativa. El primer recolzament de les nostres escoles és la família, però no tant per haver rebut un bon servei, sinó per haver comprès el significat profund de la nostra feina (Galardini 2010: 61)

Els principis que fonamenten el projecte pedagògic dels Serveis Educatius per a la primera infància de Pistoia són uns quants. Un d'ells, que té molta influència en tots els altres, és aquell que fa referència a la imatge d'infant "com a subjecte actiu, capaç d'interactuar en primera persona amb la realitat que el rodeja, que desitja saber i conèixer, perquè vol descobrir el món en primera persona i donar-li la seva interpretació; un nen que té una vida afectiva densa d'emocions i de sentiments, per a qui els intercanvis i interaccions amb els demés nens i amb els adults significatius per

a ell són un mitjà preciós per desenvolupar les seves potencialitats cognitives” (Iozzelli 2010:58)

D’aquesta manera, tal com ens diu Galardini (2010: 62) “és vital partir de la identitat de cada nen i de cada nena. L’existència d’un sistema ampli i articulat no fa disminuir l’atenció específica a la identitat de cadascú”.

Aquesta idea d’infant “s’estructura i es concreta en el temps mitjançant una reflexió continuada sobre la pràctica educativa, però també gràcies al fort vincle amb les teories del desenvolupament de l’experiència infantil que, des dels anys setanta, en el context de les activitats de formació, han pogut arribar a la sensibilitat i al coneixement dels i les mestres [...] i ha obert en la professionalitat dels educadors/es unes vies, abans impensades, a noves modalitats de treball educatiu, dedicades a augmentar l’autonomia i la competència dels nens i nenes més petits” (Iozzelli 2010: 58)

Així, la proposta pedagògica italiana, que com hem vist es centra en els infants, no ha ignorat la presència dels adults, sinó que s’han tingut en compte també les necessitats dels educadors/es, facilitant a aquests un continu recolzament professional. (Galardini 2010: 62)

Una de les estratègies centrals del projecte educatiu italià és l’acollida així, tal com ens diu la mateixa Galardini (2010: 62), “acollir un nen significa molt més que trobar-li una plaça escolar. [...] Així, s’acull a un nen reconeixent l’especificitat de les seves característiques i de la seva història familiar.[...] Significa valorar la seva història i la seva identitat, habilitar un lloc que pugui sentir seu, familiar i segur, en el qual l’expressió de la seva individualitat s’estimuli activament”.

Així, aquests “llocs parlen d’un infant curiós, disposat al contacte amb els altres, un nen al qual val la pena escoltar, perquè té moltes coses a dir. Parlen del dret dels infants de créixer en ambients cuidats, acollidors, bonics, generosos per les oportunitats d’experiències que en ells es poden fer” (Moroni 2006: 1)

I és que la cura de l’ambient i els espais en els quals es desenvolupa l’acció educativa és un dels altres pilars que fonamenten la metodologia italiana. Tal com ens diu Galardini (2010: 63):

han volgut garantir (als infants) el dret de viure en llocs bonics que sàpiguem promoure una sensibilitat estètica, mitjançant la qualitat dels materials que posem a la seva disposició i a través de l’atenció a diversos factors que qualifiquen l’espai, com els colors, la llum, el mobiliari, la cura dels detalls. També provem de promoure

l'educació a la bellesa, en entorns com ara centres d'art o mitjançant el contacte amb la naturalesa, aprofitant les oportunitats que ofereixen els museus de la ciutat i els recursos del món natural. Així, es generen percepcions i suggerències estètiques que suposen un emmagatzematge d'emocions incomparables.

I és que creuen profundament que els espais tenen molt a veure en l'aprenentatge dels infants, considerant així que l'espai no és un element neutre. La mateixa Galardini (2010: 62), ens diu dels mateixos que “parlen, tenen un llenguatge silenciós però eficaç que comunica les idees i els valors dels que els han preparat; per això, en un servei per a la infància la qualitat dels espais té una estreta relació amb el projecte educatiu”.

D'aquesta manera, tenint aquesta imatge d'infant com a protagonista del seu aprenentatge i subjecte actiu de coneixement, la tasca de les educadores és aquella de “desenvolupar pràctiques d'observació i escolta” (Galardini 2010: 62) cap a un infant que “necessita al seu costat un adult que sàpiga escoltar-lo, que el cridi pel seu nom, que el miri als ulls, que estableixi un contacte físic amb ell” (Galardini, 2010: 62). Així, la tasca de les mestres també és aquella que es reconeix també en “la capacitat de recolzar les seves potencialitats (dels infants) per aprendre” (Galardini, 2010: 62).

La manera de treballar dels docents s'ha estructurat en unes modalitats que permeten una dimensió activa en la pràctica i en la relació amb els nens, però també una dimensió comunitària, rica en valors i en significats que fan referència a l'ètica de la cura i la solidaritat entre generacions.

Així, a l'interior de cada institució, s'han repetit i es repeteixen trobades, els diàlegs i les comprovacions per a què tot el grup de treballadors pugui examinar i reflexionar sobre el que ha funcionat, el que no funciona i el que podria funcionar millor. En aquest temps preciós, un “temps lent” com defineix Egle Becchi, que sembla indispensable per a millorar la oferta educativa, per construir un terreny sòlid de principis, idees i actituds el més compartides possible. De fet, les reunions amb les escoles i entre escoles ocupen un espai central en la organització de la feina de les mestres i de la coordinació. (Iozzelli 2010: 59)

La participació a les jornades de formació contínua és una pràctica molt habitual i essencial que va lligada al fet de ser mestre/a a Pistoia. En aquestes iniciatives, tal com ens afirma Iozzelli (2010: 59) “ens hem reemès també al professional reflexiu, amb la finalitat d'inserir gests i ritus de la vida quotidiana en un marc autoritzat de pensaments i aportacions científiques”.

L'aprenentatge, dins d'aquest context s'entén com "una construcció d'actituds capaces d'induir als nens i les nenes al plaer de conèixer, el gust per la innovació, la possibilitat d'enfrontar-se a les dificultats i d'organitzar les pròpies accions. Per això l'aprenentatge no és quelcom que vagi des de l'adult al nen, sinó alguna cosa que el nen construeix directament amb la interacció amb l'ambient que el rodeja" (Galardini 2010: 62). D'aquí la importància d'aquesta cura pels espais.

Les escoles per a la infància són:

llocs de vida en comú; és important fer sentir als nens i les nenes que formen part d'una petita comunitat i per recolzar tots els comportaments que valorin el significat d'estar junts i que afavoreixin una sèrie d'experiències fonamentals, no només per al seu desenvolupament social, sinó també per al seu desenvolupament cognitiu. (Galardini 2010: 62)

Aquesta concepció d'escola sorgeix de la elaboració "d'un mapa complex i articulat, en el qual les concepcions piagetianes han donat pas a les idees que les teories del constructivisme de Brunner i de Vygotsky han ofert a la reflexió dels i les educadores, amb importants suggerències sobre la dimensió cooperativa del pensament infantil. També les intel·ligències múltiples de Gardner, així com la tesis de Winnicott sobre l'afectivitat dels nens/es i sobre la importància de saber gaudir, des dels primers anys de vida d'unes bones relacions d'atenció, han estimulat la elaboració d'un projecte educatiu capaç de donar vida a comunitats laborioses i acollidores. De fet, l'objectiu, perseguit amb tenacitat o continuïtat, ha sigut fer desembocar el plaer d'estar junts en el plaer d'aprendre. Per això, el llenguatge i el pensament s'han interpretat com elements indissolubles que donen curs a les idees dels nens i que produeixen instruments de descripció i de control." (Iozzelli 2010: 59)

Aquests elements són els que configuren o caracteritzen els Serveis per a la Primera Infància a Pistoia, dels quals en detallaré una mica la seva història i moviments històrics socials, ja que aquests últims han tingut molta influència en el seu caràcter i en les característiques que els defineixen tal com són avui en dia; així com la concreció del paper de les famílies dins d'ells.

4.2 Història dels Serveis Educatius per a la Primera Infància

L'experiència educativa de la primera infància a Itàlia neix a partir dels moments de profundes reformes socials que van tenir lloc a la segona meitat dels anys seixanta, quan Itàlia estava caracteritzada per una profunda transformació econòmica i social, en la qual prenia molta rellevància l'entrada de la dona al món laboral. (Catarsi, Fortunati 2012: 11)

Un d'aquests canvis socials, com ja diuen els autors, va ser aquesta entrada de la dona al món laboral. Amb ella, en aquesta època es van aprovar dues lleis, la n. 1204 que permetia la baixa laboral de les mares durant 6 mesos el primer any de vida del nen si aquest estava malalt amb el salari el 100% assegurat i la llei n. 1044, "que representava un reconeixement del valor social de la maternitat i donava el dret a totes les mares, treballadores o no, a poder utilitzar el servei d'escola bressol" (Catarsi, Fortunati 2012: 12)

Aquestes dues lleis van ser molt importants, ja que amb elles "el govern va haver d'intervenir creant serveis socials d'interès públic i que contemplessin unes bases per assegurar una bona relació entre l'estat i els ciutadans, que afavorien també la norma que tenia en compte el fet de deixar per a l'Ajuntament i les famílies, la gestió d'aquests serveis educatius socials [...] i sol·licitava una política de reformes que tenien com a centre els interessos de la família i del nen i la comunitat." (Catarsi, Fortunati 2012: 12)

Aquesta nova llei eliminava totes les representacions "dels partits i incloïa només les dels pares dels nens/es i els professionals de la salut, així com representants de la ciutat o dels òrgans de descentralització". (Catarsi, Fortunati 2012: 18). És aquí on va prendre molta importància el *Comitato di Gestione*.

Aquest òrgan ens el descriu la Carta dels Serveis Educatius de Pistoia. Aquesta és un instrument de comunicació per donar a conèixer els serveis educatius. L'Ajuntament inverteix cada any per construir una xarxa difusa i qualificada d'ofertes per a la infància, i la carta és part d'aquest servei pedagògic i cultural que té com a centre el tema de la participació. "Per a la seva realització han col·laborat famílies, mestres i responsables del coordinament pedagògic que han posat a disposició els respectius punts de vista per donar un focus a la real i complexa identitat del projecte portat endavant en tants anys de feina i reflexió. [...] No és una carta formal, sinó que és per millorar la vida de la comunitat educativa". (Berti, a la carta dels Serveis).

Una vegada sabem una mica què és aquesta Carta dels Serveis, podem dir què diu respecte al *Comitato di Gestione*. Així, ens diu que:

És un organisme de participació de les famílies. La gestió social ha d'interpretar i sol·licitar les famílies vers l'agregació i el confront respecte a l'educació dels nens i nenes.

a) Punt central de referència per els esdeveniments que giren al voltant del Nido i la Scuola (iniciatives de grup o generals, festes, trobades temàtiques, visites als museus, excursions, etc)

b) Lloc d'informació relatiu a les iniciatives dirigides a les famílies a nivell ciutadà.

c) Organisme que proposa accions per desenvolupar a l'intern del Nido o de la Scuola dell'Infanzia (adopcions a distància, recollida de fons, etc)

d) Punt de referència per les altres famílies del Nido o de la Scuola dell'Infanzia, que es poden adreçar al *Comitato di Gestione* per informacions, per senyalitzacions o per iniciatives a proposar.

e) Òrgan operatiu i organitzatiu en actuacions d'esdeveniments relatives al Nido o a la Scuola o en unió amb altres Nidi o Scuole. (festes ciutadanes, inscripcions, iniciatives de la ciutat, etc)

Per construir el *Comitato di Gestione* es confirmen els pares elegits de l'any anterior i es trien els nous representants a l'assemblea plenària del Nido o de la Scuola a l'inici de cada any escolar.

Generalment el Comitato di Gestione està format per: 1 pare/mare/familiar per cada secció de nens; 1 mestre/a per secció; 1 representant del personal no docent de l'escola. La durada (del càrrec) és de 3 anys. La presidència del Comitato di Gestione està atribuïda a un pare/mare/familiar. (Carta dei Servizi Educativi)

Amb aquest càrrec atorgat a les famílies, que encara preval avui en dia, el que es pretenia era "aconseguir una millor organització, més directa" i representava donar "una major responsabilitat a les famílies." (Catarsi, Fortunati 2012: 18)

També va ser important la "funció de coordinació pedagògica i organitzativa, que havia de promoure iniciatives i garantir la homogeneïtat de la direcció organitzativa i el nivell educatiu, així com la connexió entre "els diferents serveis." (Catarsi, Fortunati 2012: 18)

Amb l'entrada de la dona al món formatiu i laboral, també es va produir un descens de la natalitat, de manera que moltes famílies només tenen de mitjana un fill; així com va

augmentar la mitjana d'edat dels pares a tenir el primer fill. (Galardini 2012, Catarsi i Fortunati 2012).

Els nens/es d'avui són, en conseqüència “fills atesos, desitjats, programats, envoltats de l'atenció de molts adults.” (Galardini 2012: 155). Moltes vegades aquests nens/es no tenen cap altra presència infantil dins la família amb qui poder “compartir espais de joc, d'afecte, d'amistat” (Galardini 2012: 155), és a dir, amb qui tenir experiències socials.

Els serveis educatius, per tant, es presenten com una oportunitat que pot oferir resposta a aquesta carència a les famílies i als seus infants. (Galardini 2012, Catarsi i Fortunati 2012). Per altra banda, també pot presentar-se com una oportunitat per les famílies, de sosteniment en el fet d'educar el seu fill/a, ja que ser pare/mare no és fàcil i tot i ser molt “intensa i entusiasmant” (Galardini 2012: 157) comporta també temors, dubtes, inseguretats i el sentiment de no sentir-se prou adequat per dur a terme el rol parental. (Galardini 2012)

En aquest quadre ha crescut la demanda de serveis educatius als quals poder-se referir [...] perquè els serveis són viscuts avui en dia com un allargament psicològic i no només material dels deures de cura, són vistos com a llocs no només bons per als infants, sinó també útils i tranquil·litzadors per a les famílies. (Galardini 2012: 159)

4.3 Serveis Educatius per a la Primera Infància de la ciutat de Pistoia

La llei 285 del 1997, “sosté l’evolució dels serveis educatius per a la primera infància vers la flexibilitat i l’obertura a una demanda més àmplia i generalitzada, finançant projectes de serveis integratius que persegueixen la innovació i la experimentació”. (Fumagalli, Masotti, (et al) 2003: 13)

Actualment, a part dels “Asili Nidi” i les “Scuole dell’Infanzia”, hi ha els “*centro bambini genitori*”, que són serveis de caràcter educatiu i lúdic” (Fumagalli, Masotti (et al) 2003: 13) més flexibles, que permeten la presència d’un familiar; “*il centro gioco educativo*”, que són només per als infants i a estonetes del dia, i no ofereixen servei de repòs i àpat. ((Fumagalli, Masotti (et al) 2003: 13)

D’aquesta manera, es poden atendre millor les diverses necessitats de les famílies, i es contempla la importància del fet de poder escollir entre diverses oportunitats, i així, poder donar resposta a les diferents necessitats que aquestes famílies puguin tenir. (Galardini, 2012)

Ens afirmen aquesta última idea els mateixos autors Fumagalli, Masotti (et al) 2012: 13) dient-nos:

Això representa que no només hi ha institucions que tenen en compte la ocupació laboral de les famílies, sinó la oportunitat per a moltes famílies d’escollir entre una oferta educativa més àmplia amb temps i modes diversos. Serveis flexibles i actualitzats contínuament que donen als infants una ocasió d’educació cap a la socialització, oportunitat que es fa molt significativa si tenim en compte la disminució de components de la família mitjana, amb l’augment dels fills/es únics.

Tal com ens diu la Carta dels Serveis Educatius de Pistoia (autoria compartida 2004: 8): “els serveis educatius per la infància de l’Ajuntament de Pistoia són un sistema variat i complex que en temps ha adquirit la seva peculiar fisonomia i que comprèn Nidi d’Infanzia, Scuole per l’Infanzia, areebambini, laboratori. Avui en dia, els serveis municipals són 34 (10 asili nido, 14 scuole dell’infanzia, 4 areebambini, 6 laboratori). Els Nidi acullen el 24% dels nens de 3 mesos a 3 anys, les Scuole dell’Infanzia acullen el 54% dels nens de 3 a 6 anys i les areebambini juntament amb els laboratori tenen avui en dia prop de 4000 nens.”

La mateixa Carta ens diu que “tals serveis constitueixen un sistema de xarxa, sostingut per les activitats del coordinament pedagògic, en les quals es solden les activitats d’un

Centre de Recursos. [...] Es tracta d'una realitat peculiar que va sorgir estructurant en els anys i que és un continu esdevenir, una complexa xarxa que es troba a la base de la vida de cada servei en particular i que tots es sustenten en un camí de recíproca influència". (Autoria compartida 2004:9)

4.3.1 Asilo Nido

D'aquesta manera, els Asili Nidi (0-3) són, tal com ens diu Giovannini a la pàgina web de l'Ajuntament de Pistoia (2003):

Són serveis que han estat fortament caracteritzats amb el temps en el sentit educatiu, com llocs que són propicis al creixement, el benestar i l'aprenentatge dels nens. Sostinguts en la gestió amb convicció del govern local, tenen la finalitat d'ajudar a la família en el seu deure d'educar i tenir cura de l'infant.

L'autora també ens menciona que un element que denota qualitat en aquest servei és el fet que aquest "ha estat concebut com a estructura potencialment pensada per a tots els infants i no només per a aquells que en tenen més necessitat.

Ens diu també que "el camí cap a la construcció de la identitat d'aquest, ha tendit a donar (a aquest servei) un caràcter formatiu, que ha estat caracteritzat, amb el temps, per una positiva interacció entre el debat teòric i de la operativitat pedagògica; ha estat sostingut per la recerca científica, que ha ofert i valorat la imatge d'un infant competent, interlocutor actiu en la seva relació amb el món, amb els adults, amb els altres infants"

Per la constància amb la qual hem inventat, projectat estratègies, construït espais que permetessin experiències de relació i d'aprenentatge, en alternativa a la lògica de l'assistencialitat i la custòdia, disposem avui d'un patrimoni de "bones pràctiques" pedagògiques i de coneixement que estan en constant revisió i organització. (Giovannini, 2003)

4.3.2 Scuola dell'Infanzia

La Scuola Comunale dell'Infanzia (les escoles municipals de la infància 3-6) segons Giovannini (2003) , també dins la web de l'ajuntament de Pistoia:

és una institució educativa que s'ofereix com a lloc de creixement del nen i lloc de trobada amb les famílies.

La caracterització de l'ambient i l'articulació dels temps de l'escola ofereixen als nens i les nenes la oportunitat de viure plenament la seva jornada, a través de l'organització

de jocs de grups i de jocs espontanis a través del fet de compartir els moments de la vida quotidiana.

L'esforç dedicat a la qualitat de l'espai ha estat un element constant en el temps; a més a més d'una justa caracterització dels ambients ha de permetre una fàcil utilització dels ambients i dels materials i ser llegible de seguida per posar els nens i les nenes en les condicions més favorables per fer, per expressar-se, per mesurar-se en les pròpies capacitats. També on s'ofereixen experiències molt estructurades i sostingudes per part de l'adult, on l'atenció a la llibertat i a la originalitat de l'expressió del nen es troba sempre al centre del projecte.

L'atenció va dedicada a la globalitat de la jornada educativa més que al temps, que és generós en les diverses activitats: cosa que ha reforçat la idea de l'escola com a lloc de vida quotidiana per als nens i les nenes; això no significa deixar-se absorbir per les rutines del dia a dia, sinó en capturar la complexitat de la vida infantil en els diversos comportaments al voltant dels diferents moments de la jornada i sobretot en les relacions socials. Aquesta complexitat no pot estar enquadrada en rígides programacions setmanals o mensuals. És la nostra ferma convicció, a més a més, que en els primers anys de vida els nens i les nenes procedeixen amb harmonia en el seu creixement quant més respectats són en la globalitat de les seves necessitats, i per això s'ha posat una gran atenció a la construcció d'un clima de benestar a l'escola, més que a la organització d'un espai institucional en el sentit estricte.

4.3.4 Areebambini

“Les *Aree Bambini*, neixen al final dels anys 80, quan encara, en el panorama italià que ja he descrit, es buscaven vies d'innovació per sortir d'una gestió massa rígida dels serveis per la primera infància. “Pensades i predisposades per ser llocs que volen afavorir les relacions entre infants i adults, oportunitats de joc, de coneixença i d'amistat,” (Iozzelli 2010: 92) es van col·locar a la ciutat de Pistoia com a unió central, com el cor d'un sistema de serveis interrelacionat.” (Giovannini, 2003)

“Pistoia ha tingut un fort protagonisme en la realització de nous serveis per als infants més petits de tres anys, que han tingut el mèrit d'ampliar l'oferta de serveis educatius consentint a la ciutat tenir gairebé el 40% dels infants en llocs pensats per a ells/es” (Iozzelli 2010: 92)

“Aquests nous serveis han permès allargar els projectes educatius individuals per conduir-los vers un objectiu més complex, per tal de generar una ciutat més atenta als infants, amb la certesa de compartir la mateixa idea d'infant, la mateixa modalitat de relacions entre els adults, el mateix respecte pels llocs dels infants.” (Giovannini, 2003)

“Les Aree Bambini, a més a més, han estat una manera de trencar els temps tradicionals de l’escola, per invertir en oportunitats específiques per a la vida global dels infants, ja que han sigut capaces d’enriquir les activitats d’aprenentatge i del joc extra-escolar dels nens i nenes assenyalant les seves necessitats submergides a la vida quotidiana, aquelles referents al joc, a la fantasia, a l’autonomia, a l’aventura.” (Giovannini, 2003)

“Han estat capaces d’esdevenir “bons espais” per als infants i les seves famílies, i amb el projecte *Pistoia amica dei bambini* han buscat aliances significatives amb els diversos subjectes socials del territori, interlocutors útils per als nens i nenes que es troben dins d’una etapa de coneixença, d’aprenentatge i de relacions positives, arrelant en ells/es un sentit de pertinença i solidaritat. Així, les Aree Bambini són llocs de la ciutat per oferir als infants ja sigui al matí o a la tarda l’oportunitat de trobar amics en un ambient organitzat per oferir múltiples activitats de joc i d’exploració.” (Giovannini, 2003)

“Ofereixen a les famílies un lloc de trobada i la possibilitat de confrontar amb adults competents les problemàtiques educatives, alhora que ofereixen a aquestes i als infants la possibilitat de compartir algunes experiències a l’espai intern i també a l’extern, al jardí.” (Giovannini, 2003)

“Al 1987 neix el primer d’aquests serveis, l’*AreaBambini Gialla*, a la qual se n’afegeixen altres amb el temps [...] Avui en dia n’hi ha quatre, cadascuna caracteritzada per un color per remarcar un aspecte particular de l’experiència infantil. Tenen modalitats organitzatives similars, però les propostes d’activitats i el context ambiental són diferents. Dues es troben en el centre de la ciutat, a prop d’un jardí públic; una a les afores; una en una zona muntanyosa, però molt a prop, i fàcilment accessible. En la xarxa, per tant, coexisteixen *Nidi* i *Aree Bambini* posats a disposició de les famílies que poden escollir segons les seves exigències i a les seves preferències educatives i culturals. A cada *Areabambini*, a més de l’espai per als infants més petits anomenat *La casa degli orsi*, també funcionen alguns laboratoris caracteritzats a través de l’ambient i els materials per proposar activitats específiques que diferencien amb precisió les diverses *aree*.” (Iozzelli 2010: 92)

“A l’*AreaBambini Gialla*, els infants troben llibres per llegir, contes per escoltar, titelles per inventar; a l’*AreaBambini Rossa* s’ofereix un espai oportunament pensat per afavorir el diàleg i la sociabilitat dels infants i de les seves famílies, en particular aquelles que tenen infants molt petits i d’infants amb habilitats diverses.” (Giovannini, 2003)

“La identitat dels diferents dissenys que ha caracteritzat les activitats proposades en les àrees també ha donat lloc a la recerca de signes i símbols que poden "marcar" cada *areabambini*: el gran ós del groc domina l'espai, el petit ós blau, brut color, posa en relleu l'experiència artística de l'*Areablu*,” (Giovannini 2003) que com Angela Palandri (2010: 68) impulsora d'aquesta area ens diu, és un lloc “on van els infants per participar en activitats que els posen en contacte amb els llenguatges artístics contemporanis. Les llums, els colors, els mobles i materials de tots els espais en els que l'art està present de diverses formes, creen un ambient acollidor, de sorpresa i de curiositat, que desenvolupa el seu sentit estètic i estimula la seva imaginació i creativitat”.

Fins fa molt poc, també hi havia l'*Area Verde*, area on es treballava la naturalesa a través d'un petit jardí hivernacle amb els nens i nenes. Aquest any la persona que se n'havia fet responsable i hi havia sigut al davant, s'ha jubilat i l'espai resta inactiu fins que trobin un substitut. En un inici també hi havia l'*Area Viola*, la qual tenia la intenció de treballar la música amb els més petits.

Pel que fa als laboratoris, Fortunati (2006: 171) ens diu:

l'experiència del laboratori representa una modalitat de trobada informal, organitzada cuidadosament per oferir la possibilitat de plantejar i realitzar conjuntament jocs i espais educatius: una espècie de coparticipació en l'aconteixement educatiu, que fa més transparents i compartits els significats i els continguts.

4.4 Les famílies a l'escola

4.4.1 Què significa participar?

Però, què entenem per participar? Què significa i quines accions comporta participar?

Segons uns debats que es van fer a Reggio Emilia (1994), els quals van ser recollits per l'Assessorato alla Pubblica Istruzione de l'ajuntament de la mateixa ciutat ens diuen:

Què significa participar? Tots estarem d'acord que significa sentir-se part, esdevenir partícips de... ser amb...i convidar idees, sentits, significats i valors. Però per participar i desenvolupar un sentit de pertinença a un context, a un grup, a un projecte o filosofia fan falta dues condicions.

Una d'elles és que l'individu que vol relacionar-se tingui ganes de relacionar-se, de deixar una mica de banda la pròpia solitud i que es predisposi a la trobada amb l'altre encara que aquesta relació amb l'altre pugui comportar alguns problemes o negociacions, típiques en la relació amb els altres.

L'altra condició que fa falta és que el context en el qual aquest individu vol participar, sigui acollidor, que el valori com a tal i valori la seva presència, la seva tasca, el que ell/a aporta o comunica, que és important.

Entenent la participació d'aquesta manera, podem imaginar com aquesta es veu traduïda a les escoles italianes, i la organització o estratègies metodològiques que aquestes escoles procuren i apliquen en el seu dia a dia per tal que aquesta es compleixi d'una manera coherent a la seva manera d'entendre la participació.

4.4.2 Què passa quan les famílies participen?

La pedagogia italiana es basa, com ja he explicat una mica en l'apartat de la contextualització i els pilars que fonamenten aquesta, en dues grans teories del desenvolupament. Teories que configuren i influeixen en la manera de fer del dia a dia a les escoles.

Una d'elles és la teoria del desenvolupament d'Urie Bronfenbrenner. L'infant, segons aquest autor, es desenvolupa i s'educa dins d'uns contextos, els quals van de la proximitat a allò desconegut. Dins d'aquests contextos, l'escola i la família esdevenen els principals sistemes socials en els quals l'infant es mou, sistemes que interaccionen entre ells i que com ja apunta aquest autor (1987) una bona connexió entre aquests que asseguri una continuïtat i una coherència pot tenir molts beneficis per a aquest infant.

Galardini (2012: 160) afirma d'acord amb Bronfenbrenner la importància d'aquesta bona connexió entre els diversos sistemes en els quals pertany l'infant, remarcant la importància d'aquesta relació, encara més, quan el nen es troba en l'etapa de la infantesa. Així, ens diu que "els serveis per a la primera infància s'insereixen a la vida dels infants en un període del seu creixement en el qual la família té una centralitat de la qual no es pot prescindir, per això és propi que la feina educativa parteixi de la coneixença de la peculiar realitat de cada família."

La importància de tenir en compte la bona connexió entre els diferents sistemes que interaccionen amb l'infant rau en el fet que:

Les relacions que s'estableixen entre els adults que estan a prop d'un nen/a són molt importants respecte al seu benestar i el seu creixement. Els estudis recents ha demostrat que el desenvolupament infantil depèn no només de les característiques individuals, sinó sobretot dels sistemes d'interacció en els quals l'infant està inserit, a l'intern dels quals aprèn els comportaments socials, estructura el llenguatge i el desenvolupament mental. [...] perquè les relacions que viuen en els primers anys de vida contribueixen a la definició de les activitats bàsiques com la seguretat, la capacitat de ser progressivament autònom, la confiança en l'altre, tots els aspectes que estan lligats a les seves capacitats d'aprendre i de sentir-se a gust amb els altres. (Galardini 2012: 161)

La pedagogia sistèmica, que és l'altra teoria, seguint aquesta idea d'Urie Bronfenbrenner, entén que el nen forma part d'un context que a l'escola no es pot obviar en el moment d'atendre a aquest, ja que entén que abans que l'infant hi ha la família, i després de la família i l'infant, hi ha l'escola, sistema que està a l'abast d'aquestes famílies per satisfer les seves necessitats en quant a l'educació d'aquests infants.

Aquestes concepcions i maneres d'entendre el desenvolupament dels infants i l'ordre dels agents educatius, també l'afirmen els autors Tort i Collet (2011: 45, 46):

Des d'una perspectiva ecològica (Bronfenbrenner, 1979), sembla impossible comprendre l'escola sense una anàlisi multinivell que compregui els microsistemes, els mesosistemes, el macrosistema i l'exosistema i les interaccions entre ells. Així, les famílies no podrien ser concebudes i analitzades com a elements "externs" a l'escola, sinó com a dimensions inherents del mateix sistema. Algunes formulacions derivades de les teories sistèmiques ressituen el que hauria de ser l'ordre lògic dins de les escoles. En paraules de Bert Hellinger que recull Travesset (2007: 113):

"Voldria dir quelcom sobre la relació de progenitors i mestres: primer van els pares i mares, després els infants i després els mestres, aquest és l'ordre. Els pares i mares confien els infants als i les mestres, aquests representen els pares i mares davant els infants, i només poden fer- ho, si els progenitors tenen un lloc en els seus cors.»

Veiem encara més explícita la idea bàsica i que sustenta aquesta teoria sistèmica quan llegim el que diuen els mateixos autors, (Tort i Collet 2011: 46):

Així, allò que fonamenta, que "funda" l'escola, són les mares i pares amb els seus fills i filles, que, en un segon moviment i "parcialment", esdevenen també alumnes. És perquè hi ha aquestes dues potes, progenitors i menors, que l'Administració construeix una escola i la dota de "professionals de la infantesa i l'adolescència" per

tal que adquireixin uns coneixements, unes actituds, uns valors... compartits. Per tant, no és possible pensar el centre educatiu, sigui d'infantil, primària o secundària, sense entendre que les famílies en són la clau de volta juntament amb els infants, i que els docents en són el "suport", juntament amb l'entorn, que són tots els agents del context que contribueixen significativament al procés de civilització.

Considerant així el sistema, és a dir, que les famílies són el primer, perquè sense elles que ens confien els seus nens i nenes no es podria pensar ni podria tenir lloc una escola, i encara menys, no existiria el nostre ofici, el fet que les famílies puguin participar i siguin una part activa i imprescindible del sistema escolar, sembla més que evident. Galardini (2012: 162) ens diu, d'acord amb aquesta visió que "l'atenció a les relacions ha d'estar orientada a una visió sistèmica que comprèn les famílies, els educadors i l'ambient més ampli de la vida en la qual els adults construeixen els significats dels quals són portadors."

Galardini (2012: 160) conclou una mica les conseqüències i el que promou una bona relació entre aquests dos agents, així com rol que han d'adoptar les escoles davant d'aquesta dient-nos que "els dos contextos, escola i família, s'influencien recíprocament; els educadors/es són, per tant, part d'un sistema complex i la seva acció educativa serà més eficaç en quant a aquests/es seran capaços/ces de llegir el comportament de l'infant a l'interior del sistema familiar al qual pertanyen. Per això les relacions amb les famílies no són un accessori important a afegir a la tasca educativa, sinó que són la part més rellevant del projecte intern d'un servei per a infants petits, el desenvolupament dels quals no pot ser acompanyat d'una manera eficaç sense tenir en compte el context relacional primari en el qual es desenvolupen. Això significa comprendre en les competències professionals dels educadors/es de la primera infància la coneixença de les estratègies d'unió entre les dues realitats que l'infant travessa."

El mateix Malaguzzi, en la seva *carta per i tre diritti* (1993), document on s'especificaven, en tres apartats, els drets dels infants, els educadors/es i les famílies, respectivament, ja no només trobem la importància que té que aquestes puguin participar en l'acció educativa, sinó que el fet de participar és un dret. Així, s'estableixen i podem llegir a continuació aquest document:

Els drets dels pares de participar activament, i amb la lliure adhesió als principis estatuaris, a les experiències de creixement, cura, formació dels propis fills confiats a la institució pública.

Cap delegació, cap alienació. Confirmació, en canvi, d'una presència i d'un paper dels pares avaluats en la nostra llarga tradició com a institució.

Per una part una forta i insistent facilitat de l'escola que sap quant pot obtenir d'una bona col·laboració de les famílies per a una major seguretat i serenitat dels nens i per a l'inici d'una xarxa comunicativa que condueixi a un coneixement més autèntic i recíproc i a una recerca més profitosa i compartida de les modalitats, dels continguts i dels valors d'una educació més eficaç.

De l'altra part pares preferentment joves, de diverses ocupacions, madureses i cultura, i sovint d'altres procedències ètniques però tots en conflicte amb l'exigüitat dels temes disponibles, els costos de la vida, la dificultat dels seus deures, les pors de la solitud, les inquietuds del futur i tots amb una gran necessitat i desig d'explicar, parlar, discutir i reflectir els seus problemes, sobretot sobre els temes de creixement i educació dels seus fills.

Si escola i pares convergeixen cap a una cultura de la col·laboració – interactiva, que és una selecció racional i avantatjosa per a tots- perquè tots segueixen experiències més carregades de sentit- aleshores es comprèn com n'és d'hostil i errònia la pedagogia de l'autosuficiència i de la predisposició i és, en canvi, amiga i profitosa la pedagogia de la participació i la recerca.

Participació i recerca són, en efecte, dos termes capaços de tornar a assumir moltes de les concessions més generals de la nostra teoria educativa, com de tornar a assumir els requisits millors per començar i mantenir la realització dels acords que aquesta teoria assoleix amb la perspectiva educativa dels nens.

Hi ha diversos autors que ens parlen de la importància de la participació de les famílies a la vida escolar. Galardini (2012: 169) "la col·laboració amb les famílies és important, no només per sostenir de manera adequada a l'infant, sinó també com una riquesa a posar en joc a la vida de l'escola." I no només han de ser considerades o vistes com, una riquesa, sinó ja que ella mateixa afirma també quan cita Fruggeri:

Els educadors [...] han de considerar les famílies no només com una font per rebre informacions sobre l'infant o un recurs per utilitzar en diverses formes de col·laboració, ni tant sols com una entitat que han de substituir parcialment, sinó com una part íntegra del sistema de relacions dins i a través dels quals es realitzen les pròpies funcions educatives (Fruggeri 2002) (Galardini 2012: 162)

Un altre podria ser Hoyuelos (2006), autor el qual cita Riera (2007:66) a la *Rivista Italiana di Educazione Familiare*, i ens diu:

El compromís a la participació de tots els agents de la comunitat és la millor garantia per a la millora de la qualitat educativa i cada sector hauria d'aportar la part que li correspon en el procés educatiu. La participació dels pares i les mares a l'escola es converteix també en un model de socialització per als nens, la participació i la gestió social són un model viu de diàleg i confrontació entre les persones que el nen aprecia i descobreix per construir la seva pròpia identitat social.

Catarsi (2012:36) ens afirma començant el seu article sobre "Educació familiar i serveis per a la infància" a la revista *In-fàn-cia* "les interconnexions existents entre les diferents dimensions de la vida de l'infant comencen també quan adquireixen tota la seva importància en l'àmbit d'una elaboració sistèmica del desenvolupament."

Galardini (2012) és una de les autores que ja he anat citant, i que millor parla de perquè cal fer participar aquestes famílies, perquè cal treballar conjuntament amb elles, quina importància tenen els serveis de la infància per a aquestes famílies i com ha de ser, en resultat, el paper i l'actitud d'aquests vers les famílies que els freqüenten.

D'aquesta manera, l'autora ens diu que "l'Asilo Nido ha de donar espai a les exigències dels pares, perquè és això el que ells desitgen, i també sovint han de ser sol·licitats i ajudats a expressar-les perquè sols no aconsegueixen a manifestar-les" i, que per tant "La intervenció de l'educador/a no s'acaba amb la relació amb l'infant, sinó que es col·loca en una dinàmica de relacions que impliquen el pare i la mare i que són influenciades també del tipus de relació que els pares tenen amb el fill/a. Això significa que el poder establir relacions serenes i col·laboratives entre les famílies i els educadors/es no depèn només de la recíproca disponibilitat, sinó que estan condicionades també en les relacions que les famílies tenen amb els seus fills/es, les quals estan disposades a confiar-los/es als altres en quant han estat capaces de construir amb ells/es una relació segura. Els educadors/es, per això, han de ser conscients que al seva funció educativa es col·loca en un quadre articulat perquè hi ha interdependència entre les relacions que s'estableixen amb la família i les relacions internes de la mateixa família. [...] han de ser capaços de promoure i de sostenir algunes activitats importants per valoritzar la relació amb les famílies, han de saber conduir entrevistes individuals, saber observar de manera atenta, documentar la pròpia feina, animar situacions conviscudes i d'operativitat compartida. (Galardini 2012: 160, 161)

4.4.3 De quina manera específica els serveis educatius impliquen les famílies en la participació? Ocasions de participació de les famílies a l'escola

D'acord amb Edwards, Gandini i Forman (1994: 155),

Primer de tot, partint d'un mètode de treball col·lectiu a l'interior de la mateixa institució. La participació de les educadores a la gestió social no pot consentir l'exclusió de ningú: tots (mestres, cuiners i auxiliars) han de sentir-se part íntegra del procés participatiu i de gestió, tots han d'advertir la responsabilitat professional de pertànyer a una comunitat educativa compartida. La contribució de les idees ateses les competències ofertes per part de les famílies al Nido és, encara més, l'intercanvi i el confrontament de coses a aportar entre famílies i operants, afavoreixen sens dubte la construcció d'una nova manera d'educar, instant a les mestres a participar en la competència familiar com a element d'enriquiment expansiu i no d'interferència i afirmant, amb això, el valor primari de la col·legialitat i de la integració dels sabers.

El primer contacte que la família té amb el centre educatiu que freqüentarà el seu fill/a, és decisiu. Galardini (2012: 166) "de la qualitat d'aquesta experiència pot dependre la implicació futura de les famílies a la vida a l'escola" ja que

Quan una família s'acosta al servei per fer la pregunta d'admissió no compleix un acte burocràtic, aquesta ocasió no s'ha de reduir a la compilació d'un mòdul, sinó que ha d'assumir el valor d'una vertadera trobada de la qual sorgeixen unes impressions que tenen un rol en la construcció d'aquell sentiment de confiança que és la base de la qualitat de la relació entre les famílies i les educadores. Per això és necessari dedicar atenció a com es dona el primer impacte. Les famílies tenen curiositats, necessitats i angoixes, sigui en el cas que la tria de freqüentar el servei hagi estat madurada amb convicció, per correspondre als diversos interrogants, interrogants que potser les famílies no saben formular de manera explícita, hi ha d'haver de manera disponible alguns materials informatius dels quals sigui possible captar els elements peculiars del servei, la seva organització i el projecte pedagògic. (Galardini 2012: 163, 165)

Per això, "l'actitud de la mestra ha de ser molt equilibrada i atenta a la relació de l'infant amb el familiar que l'acompanya", i s'han de posar en marxa algunes estratègies.

Aquestes estratègies, es comencen a fer visibles en el moment que les famílies venen a les escoles, perquè "ha de ser possible poder visitar les escoles per part de les famílies abans de l'admissió de l'infant, per veure els espais i tenir una primera indicació de la tria educativa." (Galardini 2012: 165). Aquestes estratègies dutes

aterme per part del servei, han d'anar encaminades a la comprensió de la oferta del servei educatiu, presentar aquest de manera transparent perquè les famílies la puguin "captar tal com és."(Galardini 2012: 165).

Per tant, tal com explica la mateixa autora,

Els primers enfocaments, la manera en la qual és acceptada la demanda d'inscripció, les informacions que la família rep en aquesta ocasió, la possibilitat de veure l'espai, són elements que faciliten una aproximació serena a aquesta nova i important experiència per part de les famílies. Són aspectes que donen seguretat, que vencen temors i prejudicis i que no provoquen falses expectatives. No hem de passar per alt el fet que les primeres impressions són molt importants, per això les expectatives de les famílies han de ser valorades; ser llegides com sentiments que volen orientar-se vers una experiència positiva. (Galardini 2012: 165, 166)

És important atendre bé les famílies en el moment que un infant comença l'escola, ja que aquests s'inseriran millor al servei "quanta més confiança i serenitat tinguin les famílies vers la nova experiència". (Galardini 2012: 166)

Una vegada ha tingut lloc la inserció, segueix el període d'adaptació. Aquesta fase "dura un temps diferent segons les característiques de cada infant". (Galardini 2012: 166) Durant aquesta, s'ha de donar a les famílies la possibilitat de separar-se de manera gradual del nen/a, així a les escoles italianes durant aquest temps es contempla el fet que hi hagi un familiar a l'aula. (Galardini 2012).

Aquí entra en joc una altra de les estratègies per part de la mestra, que no és altra que la de "teixir un lligam", ja que en aquest període,

hi ha un temps per estès per compartir i així es passen moltes informacions entre els adults sobre els hàbits de l'infant, sobre la realitat de la família, així com sobre aspectes diversos de la vida a l'escola. Els pares posen a disposició el seu saber, que ve d'una vivència rica emocionalment sobre l'infant, i dóna als educadors/es la possibilitat de comprendre millor el comportament. Els educadors, a la vegada, poden valorar la seva competència professional i el seu coneixement de l'infant i de les condicions que afavoreixen el seu benestar a l'escola. Hi ha d'haver, des d'aquestes primeres ocasions, una relació d'escolta recíproca. (Galardini 2012: 166)

Que les famílies puguin sentir-se sostingudes en una situació determinada, cal que en aquesta hi hagi "una bona direcció", que les famílies hi puguin "observar el comportament d'educadors/es competents", on hi hagi "organització dels espais i dels

jocs” i “on sobretot, la presència dels altres infants” sigui “un element que enriqueix les seves capacitats de comprendre el comportament del seu nen/a” (Galardini 2012: 166)

Pel que fa al paper del o la mestra, tal i com ens diu Galardini (2012: 166) “els educadors/es tenen competències precises, coneixen les teories del desenvolupament, però no per això el seu deure serà aquell de dir a les famílies allò que han o no han de fer amb el nen/a.”

Tot al contrari. Així, durant la fase d’inseriment i durant tota l’etapa en general ha de ser aquell d’ajudar a les famílies, ajudar-les a través del fet “d’empoderar-les sobre les seves capacitats” Això comporta “donar facilitats per poder manifestar amb serenitat el propi punt de vista sobre l’experiència que viuen juntament amb l’infant.” (Galardini 2012: 167).

Cal empoderar les famílies ja que sovint “Acompanyar el creixement d’un nen/a petit/a comporta el fet de mesurar-se en emocions profundes que no troben expressió en les paraules tant com en els comportaments. Moltes són les comunicacions que es transmeten a nivell emotiu no explícit.” (Galardini 2012: 167) Per tal de ser capaç de fer això la mestra haurà d’estar atenta i saber captar les emocions i estats d’ànim d’aquestes famílies per tal de fer-se’n càrrec. (Galardini 2012)

El deure de la mestra no només és aquell d’empoderar sinó que aquesta té “el deure d’establir una comunicació privilegiada l’infant i la seva família i que ha de romandre plenament disponible en els primers dies de l’inseriment a una relació individualitzada per conèixer millor la relació de l’infant, les figures familiars i els seus hàbits”, (Galardini 2012: 167, 168) ja que com afirma la mateixa autora,

La relació de confiança i de col·laboració es construeix de manera gradual, no es dona de per sí, i no és necessàriament fàcil. En la dinàmica de la relació entre les famílies i els educadors/es poden sorgir actituds ambivalents: el pare/mare desitja que el nen/a estigui al nou ambient a gust, i que es lligui afectivament a l’educador/a, però al mateix tem de perdre alguna cosa i per això es poden establir mecanismes de rivalitat; així com en el confrontar-se recíprocament poden sorgir, ja sigui en els pares com en els educadors/es, sentiments de no sentir-se adequats respecte als propis deures.

Condicions per construir una relació positiva i superar el temor recíproc: el pare/mare no ha de sentir-se contínuament en les condicions de demostrar el fet de merèixer l’atribut de ser bon pare/mare, i l’educador/a no ha de témer les valoracions de les famílies davant els episodis de la vida a l’escola, que són una realitat inevitable, com

per exemple, el plor de l'infant en algun moment de confusió. És important no quedar-se presoner de les actituds de defensa, sinó estar disposat a la comprensió recíproca.

Per tant, d'acord amb aquesta idea que el que vol és fomentar la socialització i la participació a l'intern de les escoles, del que es tracta és d'oferir una oferta diversificada i rica d'ocasions de trobada a nens, famílies i educadors, (Edwards, Gandini, Forman 1994) que consisteixin en:

la diversitat de tipologies de trobades per respondre millor als diferents interessos, necessitats i aspiracions; i en la centralitat de la secció, vista com la seu natural i privilegiada d'expressió i de trobada de subjecte interessats en l'experiència educativa [...] i com a cèl·lula de base d'un organisme de vida comunitària molt complex (Edwards, Gandini, Forman 1994: 116)

Aquestes tipologies, “tenen la finalitat de promoure la socialització, de compartir projectes educatius i propostes didàctiques, de construir comparacions i diàlegs sobre les diverses idees d'infant, d'escola i d'aprenentatge” (Edwards, Gandini, Forman 1994: 116)

A intervals regulars poden ser proposades trobades amb petits grups que corresponen a la divisió dels infants en les diverses seccions per tenir la oportunitat de parlar de manera àmplia i documentada sobre el projecte educatiu, amb l'ús de diapositives i de vídeos que tenen a veure amb les experiències a l'escola, o per afrontar temes particulars sobre els quals les famílies desitgen aprofundir. Els capricis, les pors, l'alimentació, els jocs a fer a casa amb els infants, són arguments dels quals les famílies tenen ganes de parlar, sobretot per desdramatitzar algunes dificultats i per tenir temes per comparar. (Galardini 2012: 170)

Aquestes trobades són a les que Edwards, Gandini i Forman (1994: 115) es refereixen quan citen Carla Rinaldi en el seu llibre, les quals corresponen a les “trobades de secció”. Les quals l'autora defineix com a “trobada de les mestres de secció amb les seves famílies”. (Edwards, Gandini, Forman 1994:115). Ella ens diu que els continguts que es tracten en aquestes trobades són bàsicament “els esdeveniments del grup de secció, les línies d'orientació pedagògica i operativa, les exemplificacions de les activitats didàctiques dutes a terme” d'acord amb Galardini (2012: 170) a través de “diapositives o exposicions de materials” entre d'altres. També ens diu que s'hi tracten “les valoracions sobre comportaments educatius”. (Edwards, Gandini, Forman 1994:115).

Galardini (2012: 170) ens diu sobre aquestes trobades, que “no es tracta de proporcionar receptes o donar resposta a cada pregunta, es tracta de fer a les famílies

protagonistes actives durant les trobades en manera de fer-los conscients dels propis recursos per desenvolupar de manera serena el seu rol.” Mentre que el Comune di Reggio Emilia, ens diu que “les trobades de secció són el lloc privilegiat per construir la identitat i el sentit de pertinença d’un grup de nens i nenes, educadors/es i famílies [...] són una part constituent del disseny educatiu i participatiu de l’escola i del nido i són convocades periòdicament per part de les educadores de la secció dins de l’any escolar, sobre la base de les exigències i de les oportunitats assenyalades també per part de les famílies i del Consiglio Infanzia Città.”

Galardini ens parla sobre el que aporten aquestes experiències compartides quan ens diu que:

generen un circuit virtuós que enriqueix a tothom, per això aquestes cites són importants també per l’intercanvi que permeten entre les famílies: neix entre elles solidaritat i amicitat, es senten partícips d’una petita comunitat, comparteixen experiències, poden experimentar que la solidaritat existeix. En aquestes ocasions no es parla del propi fill/a, sinó de tots els nens/es, de la seva vida a l’escola, de la manera en la qual és possible ajudar-los a créixer. Respecte als comportaments particulars que es troben en el privat de cada família i que caracteritzen la realitat de cadascú i comporten una limitació als intercanvis socials, respecte a les atencions excessives sobre el propi fill/a que generen comportaments de sobreprotecció i d’ansietat; aquestes ocasions serveixen per obrir perspectives de socialització i per donar claus de lectura més àmplies respecte a les necessitats dels infants, permeten a les famílies comprendre millor la seva pròpia funció parental. A l’escola, per tant, l’experiència de creixement no només contempla els infants, sinó que pot contemplar també els adults. (Galardini 2012: 170, 171)

Aquestes trobades tal i com ens diu Carla Rinaldi quan la citen els autors Edwards, Gandini i Forman (1994:115), “s’han de fer a la tarda o en l’horari més favorable a la totalitat o majoria de les famílies, concordant-ho i comunicant-ho prèviament; s’ha de repetir almenys 5 o 6 vegades en un any escolar”. Galardini (2012: 171) afegeix:

Si aquestes oportunitats no són molt esporàdiques, però estan cultivades amb cura, l’escola pot ser un lloc que ajuda també els adults a enriquir els lligams socials, a construir xarxes de solidaritat, a reconnectar experiències. La fragmentació i l’aïllament sobre les quals les condicions quotidianes de vida poden encaminar fa valuoses aquestes ocasions, així com també ha portat a planificar, en algunes àrees, els serveis per als nens/es petits/es. A més de l’escola bressol, l’activitat de la qual preveu la presència de les famílies juntament amb els infants, per permetre el retrobament entre les famílies i per alimentar relacions. Es tracta de serveis

anomenats Centres per les famílies o Temps per les famílies, que valoren respecte a l'escola bressol la funció característica de sosteniment de les famílies.

Rinaldi distingeix una subtipologia que Galardini no esmenta de manera separada sinó que les integra dins del grup de “trobades de secció”. Així, Rinaldi ens diu que en les trobades de petit grup, “les mestres es troben amb un petit grup de pares de la secció; el nombre reduït de participants permet un apropament més productiu i personalitzat a les necessitats i problemàtiques de cada família i de cada nen; està bé fer-ho fins a la implicació de totes les famílies almenys una vegada a l'any.” (Edwards, Gandini, Forman 1994: 115)

Segons Galardini (2010: 172) “No han de faltar ni tant sols les reunions individuals entre els educadors/es que es fan càrrec de l'infant i la seva pròpia família.” Rinaldi ens diu que aquestes poden ser “demanades per part de la família o proposades per les mestres, poden ser per afrontar problemàtiques particulars que afecten a aquella família i a aquell nen, o sigui per oferir una ocasió de diàleg amb més cos i més tancat entorn al desenvolupament de la personalitat del nen.” (Edwards, Gandini, Forman 1994: 166)

Galardini (2012: 172, 173) ens amplia que:

Es tracta d'ocasions finalitzades amb un coneixement més aprofundit que han de preveure temps relaxats i els espais justos perquè consentin la intimitat necessària. El fet de tenir de tant en tant la possibilitat de parlar amb calma, potser sense el nen/a i no de peu en una situació complexa de tenir sota control, és indispensable i ajuda a la fluïdesa de la relació diària en la qual és inevitable que hi hagi comunicacions sintètiques encara que significatives.

Una altra tipologia és la que Rinaldi esmenta també en la seva llista. L'anomenada “agregació temàtica”, la qual l'autora defineix com “és la reunió, autogestionada, d'algunes famílies i treballadors de totes les seccions interessades a debatre i aprofundir un determinat argument. (ex: el rol del pare, les pors dels infants, etc) . El tema ve afrontat i analitzat amb la contribució de tots/es i amb un recíproc intercanvi d'opinions, en una alternança molt tancada de comunicació i escolta.” (Edwards, Gandini, Forman 1994:166).

- *Trobades amb l'expert*: iniciativa la majoria de les vegades en forma d'assemblea (conferència, taula rodona, etc) adreçada a enriquir el coneixement i les competències de tots sobre problemes i temes d'interès comú. (ex: contes, la sexualitat, el llibre, l'alimentació, etc)

Tant Galardini (2012: 170) com Rinaldi (Edwards, Gandini, Forman 1994: 116) coincideixen, també, en una altra tipologia. Es tracta de les “trobadetes de feina”.

Segons la disponibilitat i les competències personals, els pares poden ser sol·licitats a recollir materials en desús per utilitzar amb els infants, a preparar alguna cosa d'utilitat, a fer petits treballs que enriqueixin els espais del servei. Es tracta de presències importants, a vegades d'un sol pare, a vegades de petits grups de pares que participen en les sessions de tarda que representen, per als adults, operacions que van més enllà vers els moments lúdics i amistosos. Allò que és important de ressaltar respecte a aquestes ocasions és que el fer junts permet participar amb una implicació real als projectes, com per exemple la preparació d'un angle de joc o la preparació de petits espectacles, que de fet corresponen a propostes educatives al voltant de les quals conflueixen els sabers sobre els nens/es que educadors/es i famílies es transmeten de manera recíproca. (Galardini 2012: 160, 170)

Així, tal com les defineix breument Rinaldi (1994: 166) les trobadetes de feina són “ocasions per contribuir en fets, no només en paraules, al bé de la institució; es construeix mobiliari i equipament, es predisposa de la millor manera l'espai educatiu, o es fan petits manteniments en els materials didàctics, entre d'altres”

Una de les altres tipologies de trobada potser més comuna o més agregativa, són les festes o els entreteniments. Rinaldi (Edwards, Gandini, Forman 1994: 166) ens diu sobre elles que són “formes agregatives amb la òbvia participació també dels nens, dels avis, dels amics i dels ciutadans; poden ser de tot el Nido, de secció, d'aniversari, d'avis, de cap d'any, de Nadal, de Carnaval, de la Castanyada, de la primavera, etc.”

Es parteix de la relació de confiança amb els educadors/es de referència per després obrir-se al desig de tenir intercanvis més llargs, a les ganes de fer junts qualsevol cosa d'utilitat per als infants. A aquest propòsit hi ha ocasions estratègiques que venen de l'exterior i que s'entrellacen amb els esdeveniments festius que tenen a veure amb la societat i que permeten valorar les tradicions de la comunitat. El temps de la festa és important, pot ser un temps de convivència i d'amistat per viure junts entre els adults i els infants. Hi ha famílies que es senten particularment disposades a contribuir en aquestes ocasions més que en altres i que accepten de bon grat tenir un protagonisme especial. Això confirma el fet que és important oferir més possibilitats a les famílies a mode d'anar a trobar les seves diverses característiques que preveuen modes diversos d'entrar en relació amb el servei. (Galardini 2012: 173)

Rinaldi (Edwards, Gandini, Forman 1994: 166) ens distingeix encara entre dues altres tipologies que Galardini no esmenta. Aquests dos són, respectivament, els laboratoris, “on s'aprèn a fer, s'adquireix una tècnica de molt valor educatiu (amb el paper, amb els

titelles, amb el teló de les ombres, amb la màquina de fer fotos, amb els origamis, etc)” i “les sortides, els picnics, les excursions o la *Giornata al Nido* per part del pare/mare tot un dia dins del Nido amb els nens), les vacances “verdi” i “azzurri” (estades dels nens, famílies i treballadors per més dies al mar o la muntanya en albergs o en colònies que posa a disposició d’Administració municipal; visites a les cases dels nens, “tutti in palestra” (tots al gimnàs), “tutti in piscina” (tots a la piscina), etc.”

A part d’aquestes tipologies relacionals, trobem les relacions quotidianes que s’estableixen amb les famílies diàriament. Aquestes són, respectivament, l’acollida o moment d’entrada i la sortida o recollida de l’infant quan s’acaba el servei educatiu, amb tot el que aquests moments comporten. (Galardini,2012)

Galardini ens parla de la importància d’aquests dos moments quan afirma que “l’acollida requereix ser testimoniada en la quotidianitat de gests i accions,així, cada dia ha de renovar-se (per part dels mestres) l’esforç a donar atenció tant al moment d’acollida com a aquell de comiat.” Galardini (2012: 168)

La mateixa autora, ens parla de com han de ser aquests dos moments, el rol del mestre i allò que ha de garantir a adults i infants en ells. D’aquesta manera,

La mestra ha de saludar amb cordialitat, mantenir un comportament gentil, conversar per intercanviar informacions; ha de, fins i tot, poder garantir una situació estable que doni seguretat a l’infant, que no l’obligui a trobar-se cada matí de cara a qualsevol cosa de nou. Les rutines de l’entrada són importants, tranquil·litzen els infants, els confirmen que es troben en un lloc conegut, amic on són atesos i acollits; tranquil·litzen als pares que senten la disponibilitat d’un adult afectuós que es disposa a adoptar comportaments de cura.

És important el clima que s’aconsegueix crear per donar la benvinguda, l’estil de relacions que en ella es donen, les expressions que confirmen el reconeixement i l’atenció, la capacitat de fer-se càrrec d’una situació educativa.

També el moment de la sortida, que assenyalava la fi de la jornada educativa, és una altra ocasió decisiva en la construcció de la relació amb les famílies. És necessari reflexionar sobre com s’acullen, sobre com s’informen respecte a allò que ha passat. Cada dia hi ha d’haver alguna cosa a explicar respecte a les experiències, als comportaments i als progressos de l’infant, s’ha de poder testimoniar l’atenció que acompanya cadascú durant la jornada.

Aquest últim fet relatiu a les informacions que han de rebre les famílies sobre el seu fill/a i allò que ha fet durant la jornada, és important. L’autora ens diu que “famílies i mestres han de poder compartir les etapes de creixement i no només les notícies

relatives als aspectes fisiològics de la vida del nen/a [...], aquelles lligades a l'alimentació i al descans.” (Galardini 2012: 168).

No és que l'autora vulgui treure importància al benestar físic de l'infant, ja que com ella mateixa diu aquest “és un aspecte central, és la condició perquè pugui expressar les seves potencialitats, [...] i l'atenció a les rutines [...] ha de tenir lloc en la relació en la relació entre família i servei per a una confirmació recíproca.” (Galardini 2010: 168,169). Així, l'autora proposa que el servei educatiu tingui diaris simples on hi hagin aquestes informacions referents a aquests aspectes (alimentació i son) per tal que “el pare o la mare pugui consultar-los i sentir-se tranquil respecte al fet que s'ha posat atenció” (Galardini 2012: 169) en aquests aspectes.

No només cal documentar aspectes com aquests ja esmentats, sinó que també cal documentar “les experiències que el nen/a fa a través de la recollida de fotografies i d'observacions escrites que es fan visibles en els cartells que s'actualitzaran amb regularitat i que confirmen la riquesa d'oportunitats que caracteritzen la vida a l'escola.” (Galardini 2012: 169)

Des d'aquesta manera d'entendre l'educació i com ha de ser el traspàs d'informació amb les famílies, en sorgeix una manera de fer i actituds que el o la mestra hauria de tenir vers aquests.

Per l'autora, “Acollir, escoltar, informar, és tot el que es requereix als/les educadors/es.” Ja que tal com ella ens afirma més endavant, “la capacitat professional dels educadors/es es manifesta en la disponibilitat a fer adonar del que s'ha fet amb el nen/a i per al nen/a durant la jornada, en manera de ser considerat/a un punt de referència positiu, atent i segur”. (Galardini 2012: 169)

Per concloure aquest apartat, trobo encertat plasmar les paraules de la mateixa Galardini (2012: 171, 172):

Es necessita molta determinació i molta sensibilitat de part dels educadors/es en el fet d'implicar les famílies en els diferents projectes[...]. És necessària de part de qui treballa en els serveis una direcció atenta de les situacions i sobretot la voluntat de viure amb competència i amb entusiasme el propi rol. Cada ocasió ha de ser preparada amb cura.[...]La participació va construïda també a través de l'atenció dels aspectes organitzatius, el que significa preparar per cada ocasió una invitació, predisposar bé els espais perquè els adults es sentin en el seu aire, utilitzar materials de documentació apropiats, de manera que les famílies puguin percebre que la seva presència és important i atesa.

Però la participació sobretot assumeix l'atenció al clima complex del servei. Una socialització positiva viscuda en les relacions quotidianes és, de fet, el factor principal que predisposa els diversos adults a estar junts amb plaer. Les famílies quan entren a l'escola han de sentir-se primer, en un lloc de pertinença, en un lloc que considera significativa la seva presència, han de portar-hi part d'ells/es mateixos/es, de la seva vida afectiva en les ocasions d'intercanvi quotidianes, per estar disponibles a donar una contribució personal o per tenir el desig de romandre i prendre l'oportunitat que pot venir del fet d'estar junts. Això significa que una presència activa i participativa es construeix dia a dia través d'una socialització positiva i que ha de ser percebuda i apreciada. També les relacions entre els diferents treballadors del servei són importants, el companyerisme, la cooperació, el diàleg, són modalitats de relació que defineixen a professionalitat de qui treballa en un servei educatiu i són comportaments que donen una senyal positiva a la socialització de la petita comunitat que és l'escola.

5. Hipòtesis

Després d'haver formulat el marc teòric, em sorgeixen unes quantes hipòtesis relatives al meu tema d'investigació:

- Una bona relació entre escola i família, basada en el respecte, una bona comunicació, encaminada a anar a la una, a mantenir una continuïtat per garantir la coherència de l'infant i que busca el millor per aquest; és indispensable per a un bon creixement i benestar tant físic, com emocional del nen/a, cosa que és la base per tal que es donin les condicions necessàries per a l'aprenentatge significatiu i l'adquisició de coneixements per part del petit/a, garantint així un desenvolupament integral d'aquest el més natural possible.
- Aquestes idees ja les defensaven els psicòlegs evolutius Vygotsky i Bronfenbrenner, i el sistema educatiu de les escoles infantils municipals de la ciutat de Pistoia han adoptat les seves teories com a base i han construït una pedagogia al seu voltant. D'aquesta manera, la participació de les famílies a les escoles de Pistoia es remunta als anys 70, quan va sorgir aquesta nova manera de fer escola en un moment de profundes reformes socials i una política d'esquerres que hi van influenciar i que van ajudar a tirar endavant aquest projecte.
- A partir d'aquí, s'ha anat innovant constantment a partir de la reflexió contínua sobre la pràctica per tal de millorar aquest aspecte, entre d'altres; i d'aquesta manera han anat sorgint diversos serveis i maneres de fer participar els famílies a la vida dels centres educatius, buscant l'objectiu d'implicar-les al màxim fins que sentin que són part d'aquesta comunitat i puguin gaudir del fet de compartir l'educació dels seus fills/es amb experts de l'educació que es mostren sempre disponibles a les seves necessitats.

6. Metodologia d'investigació

6.1 Justificació del paradigma de la investigació educativa

El paradigma de la investigació educativa al qual m'acullo amb el meu projecte de recerca correspondria a l'interpretatiu. La realitat de la relació e-f a Pistoia és una construcció social i històrica que vull comprendre més i millor a través de la recerca qualitativa.

Per tant, el meu rol com a investigadora, es trobarà en un estat de dependència, d'interrelació, entre jo mateixa i la realitat que pretenc investigar per comprendre'n millor el sentit, el significat, les dinàmiques, els conflictes, els orígens, etc.

La teoria de la meva investigació, descrita anteriorment, estarà, en conseqüència, en relació i retroalimentació mútua amb la pràctica de la qual podré obtenir més dades per conèixer millor i comprovar en un context real aquesta teoria.

6.2 Justificació de la orientació metodològica

Segons la finalitat, podem dir que la meva investigació és bàsica, ja que no té cap finalitat pràctica, sinó que aquesta finalitat no és altra que la de buscar nous coneixements a partir d'una realitat que sabem que funciona molt bé en quant al meu objecte d'estudi.

En quant a l'abast temporal, es tracta d'una investigació transversal, ja que el meu estudi només es farà tenint en compte un únic moment, el del meu període de pràctiques.

Si ens fixem en la profunditat o objectiu, la podem situar en una investigació descriptiva, ja que el meu propòsit no és altre que el de conèixer una realitat nova per a mi, que només conec a través de la teoria sobre la qual he aprofundit en el marc teòric.

Segons el caràcter de mesura, es tracta d'una investigació qualitativa, ja que en el que em fixaré són els significats de les accions humanes que tenen lloc davant d'un cert tema, en aquest cas, el de la relació que hi ha entre els serveis educatius i les famílies; i no pas en aspectes que es puguin quantificar.

Tenint en compte que la investigació la realitzaré en la situació natural en la qual es desenvolupa aquesta relació, és a dir, a les mateixes escoles o altres estructures destinades a l'educació, podem dir que la meva investigació correspon a una investigació de camp o sobre terreny.

Si ens fixem en la concepció del fenomen educatiu, serà una investigació idiogràfica, ja que a diferència de la nomotètica que pretén establir lleis generals, el que busco és emfatitzar allò de particular i individual que té la realitat dels serveis educatius municipals envers la seva relació amb les famílies que utilitzen aquests serveis.

Per últim, tenint en compte la orientació que assumeix, podem dir que serà una investigació orientada al descobriment, ja que el que pretenc és crear coneixement, aprendre d'aquesta realitat per enriquir-me de cara a la meva vida professional posterior.

Fent referència a la orientació metodològica que adoptaré duent a terme la meva investigació, veiem que estarà orientada a la interpretació i la comprensió, ja que pretén entendre i conèixer millor una realitat, tot descrivint-la i interpretant-la, tenint en compte les fonts bibliogràfiques que hi ha sobre el tema i contrastant aquesta amb les experiències que viuré allà i que podré observar en primera persona, així com les converses amb persones rellevants que estan implicades en aquesta realitat.

D'aquesta manera, la meva investigació correspon a un estudi de cas, el de Pistoia en quant a la relació que hi ha entre escoles i famílies en els sistemes educatius municipals de Pistoia per a les edats d'entre 0 a 6 anys.

6.3 Dimensions o aspectes concrets de l'estudi

Les dimensions que observaré per tal de veure com aquesta relació entre escola i família són els següents:

- *Comunicació*: quan es comuniquen, com? A través de les TIC? Per comunicació directa? Entrades i sortides, entrevistes, entrevistes grupals, a través dels infants, a través d'alguns elements de comunicació com la documentació o llibretes, etc.
- *Període d'adaptació, acolliment dels nous infants i les seves famílies*: com es fa aquest període, preparació, quan hi van els pares, quan els infants, què se'ls ensenya i explica, com es resolen els dubtes o inseguretats dels pares, quina

informació s'intercanvia, com es fa el traspàs d'aquesta informació, quina continuïtat hi ha entre l'escola bressol i el parvulari, com s'actua davant de l'infant nou, com és aquesta entrada de l'infant a l'escola, etc.

- *Entrevistes*: freqüència, durada, preparació d'aquestes, rol del mestre/a i rol dels pares durant el transcurs d'aquestes, informació que es dona, etc
- *Entrevistes grupals*: cada quan tenen lloc, què se'ls explica als pares, com es regula la participació, participa tothom?
- *Espais*: quins espais estan destinats a les famílies? Disposen d'un espai físic? Com és aquest espai? Què hi ha? Quan hi van les famílies? S'hi fan les entrevistes allà? etc
- *Grups discussió*: com s'organitzen, cada quan, com es preparen, com intervenen les famílies, com ho fan els/les educadors/es...etc
- *Documentació*: quina finalitat té aquesta, com la preparen les mestres, com actuen els infants davant d'aquesta, com la reben les famílies, cada quan es canvia aquesta documentació, punts estratègics on es col·loca, punts forts d'aquesta, punts febles, etc.

6.4 Instruments

Per tal de conèixer, interpretar i entendre millor la realitat italiana en relació als serveis educatius i la relació que tenen amb les famílies que els utilitzen, m'ajudaré de diferents instruments de recollida, ja que no tots els instruments són adequats per aconseguir una informació determinada.

6.4.1 Observacions

D'aquesta manera, el principal instrument a través del qual podré obtenir més informació, serà la observació. Aquesta tècnica em serà de gran utilitat, ja que permet a la persona que observa obtenir informació sobre l'espai físic on succeeixen els fets o fenòmens que es volen observar, els aspectes de les persones que hi conviuen, les interaccions que es produeixen entre aquestes i finalment sobre els programes dels quals aquestes disposen, és a dir, dels recursos i la seva organització.

Un dels avantatges que presenta aquesta tècnica és la oportunitat de viure els fets en primera persona, i captar aspectes que poden influenciar els fets com ara el llenguatge

no verbal, comportaments i reaccions dels individus, etc que tenen lloc "in situ" i que utilitzant una altra tècnica de recollida de dades, no es podrien captar.

La observació que jo realitzaré, serà de camp, ja que es realitzarà als indrets on tenen lloc els fets o fenòmens que es vull observar; serà una observació directa, ja que jo com a observadora, estaré en contacte amb la realitat de la qual vull obtenir informació; i serà una observació individual, ja que sóc la única persona que farà aquesta investigació, no compto amb col·laboradors que la facin a la vegada que jo la faig.

El meu rol com a observadora serà en algunes ocasions com a participant, com en les ocasions en què miraré la relació informal entre escola i família (entrades i sortides, per exemple); o com a no participant en altres ocasions com ara quan faci les entrevistes a persones implicades en l'educació, ja siguin mestres o persones que han apostat i aportat molt per a la participació de les famílies en l'educació de Pistoia o la regió toscana.

Les dimensions en les quals aprofundiré seran sobretot els moments en els quals es fa present el rol de les famílies a l'escola o en els quals aquests tenen un paper destacat. Així, després d'haver vist la teoria, pretenc, com a mínim veure:

- El moment d'inseriment d'un nen/a a l'escola: sé que molt probablement, (per l'època en la qual vaig a fer les pràctiques) no em trobaré amb cap cas d'inseriment, ja que aquest té lloc a principi de curs, a no ser que vingui un nen/a nou. Si es dona el cas, miraré com ho fan, les trobades que es fan amb les famílies, com se les informa (quines informacions, per quins mitjans, etc) si els pares/mares són presents a l'aula durant un període, quin rol és el seu quan són allà, com gestiona això la mestra, com ho viu l'infant, etc.
- Les reunions individuals. Sí en té lloc alguna, mirar la possibilitat d'assistir-hi per veure com les prepara la mestra, com acull les famílies quan venen a fer-la, de què es parla, quin rol adopta tant la mestra com la família, etc.
- Les assemblees de grup: si tenen lloc en el període que jo hi sóc, anar-hi, i veure si fa no fa el que he dit en les reunions individuals, així com veure com ho fan per atendre totes les famílies (atenció individualitzada a cadascuna en un reunió de gran grup) i com ho fan per implicar aquestes famílies.

- Les tardes de treball: com he dit abans, si se'n fa alguna, assistir-hi, veure com es desenvolupa, com actuen els dos ens (e-f), les estratègies que la mestra utilitza per captar i implicar les famílies, etc.
- Els moments d'entrades i sortides i el que passa en ells, és a dir, quines informacions es passen en aquests moments, com és el diàleg, tècniques que fa servir la mestra per tal que aquests moments funcionin correctament, com actuen les famílies, i com actua, en conseqüència, el nen/a.
- Trobades temàtiques: si a les escoles on vaig en fan, veure tot el procés. Com es decideixen, en base a què, qui ho decideix i organitza, si ho organitza el Comitato di Gestione, assistir a algunes reunions per tal de poder veure, a part de com funcionen les trobades temàtiques, com es desenvolupen les reunions i s'organitza i funciona aquest organisme; com s'impliquen els pares, com es porta a terme, etc.
- Trobades amb l'expert o de formació: si en tinc la oportunitat, assistiré a aquestes jornades de formació que fan tant per a famílies com per educadores. Pretenc veure com són, si les famílies hi assisteixen, com les valoren (qüestió que obtindré a través de les entrevistes, etc)
- Espai dedicat a les famílies: si n'hi ha, com és, quines informacions s'hi poden trobar, quin mobiliari hi ha, com és l'ambient, si les famílies en fan ús, etc.

Si sorgeixen més situacions en les quals les famílies són presents i que no he esmentat aquí, també ho faré.

Per tal de recollir aquestes informacions no m'ajudaré de graelles d'observació, sinó que ho aniré escrivint al meu diari de camp, de la manera més detallada possible, per què, tal i com he dit, la recerca que jo faig és qualitativa, i no aniré amb uns ítems molt marcats per tal de veure coses concretes, sinó que pretenc conèixer en profunditat o de la manera més detallada possible, qualsevol situació en la qual les famílies formen part, per tal de poder entendre com és aquesta relació entre escola i família, en què es fonamenta, les estratègies de comunicació que hi ha o com es desenvolupa dins la vida de l'escola, entre d'altres.

6.4.2 Diari de camp

Per tal de recollir les pròpies percepcions i experiències viscudes en relació al tema, l'altre instrument que crec que em pot ser d'utilitat, és el diari de camp. Crec que em

serà d'utilitat perquè el diari és més personal que les observacions i a través d'aquest podré copsar les meves vivències, els meus sentiments envers l'experiència viscuda i també m'ajudarà a l'hora de contrastar aquesta informació amb la obtinguda de les observacions, que són potser, tot i que no objectives del tot, una mica menys subjectives.

6.4.3 Entrevistes

Finalment, per poder entendre millor aquesta realitat, i si m'és possible, em proposo entrevistar a persones rellevants que han sigut les que han promogut aquest projecte entre famílies i escoles, les que l'han creat o han aportat gran part del seu saber per construir-lo i fer-lo arribar fins al punt on es troba actualment.

Aquestes persones, són Donatella Giovanini, o Laura Contini entre d'altres.

L'instrument que utilitzaré en aquest cas, seran les entrevistes. Estic pensant en una entrevista focalitzada (si la definim segons l'objectiu o finalitat que aquesta persegueix). Aquesta és una entrevista que busca recollir dades sobre algun esdeveniment o experiència concreta sobre aquelles persones que l'han viscut i que em servirà com a focus de la conversa. Va dirigida a una persona o a un grup de persones caracteritzats i assenyalats prèviament pel fet d'haver pres part en una situació o d'haver viscut una determinada experiència. Les respostes no estaran pautades ni induïdes, ja que el que busco precisament és la espontaneïtat i la profunditat en la resposta de les persones entrevistades. Per tant, les preguntes seran obertes i afavoriran que sorgeixin les implicacions i les significacions personals.

Per tant, si ens fixem en l'estructura, aquesta entrevista correspondrà el tipus de semi-estructurada. Plantejo aquest tipus d'entrevista ja que considero necessari tenir un guió sobre allò que pretenc saber o obtenir sobre el tema i amb la entrevista, però no trobo oportú fer-la tancada, ja que penso que en el transcurs d'aquesta poden sorgir temes o altres aspectes d'interès durant el transcurs d'aquesta o que pugui explicar l'entrevistat/da i que jo no hagi previst amb antelació. D'aquesta manera, si pensés una entrevista tancada, perdria aquestes oportunitats d'enriquiment que em pot donar una entrevista semi-estructurada.

En aquest apartat, també inclouré converses que puguin sorgir en el dia a dia a les aules o fora d'aquestes amb les mestres amb les quals tingui oportunitat de conversar sobre el tema.

**INTERVISTA: RELAZIONI TRA LE FAMIGLIE E I SERVIZI
EDUCATIVI COMUNALI DI PISTOIA**

Nome:

Cognome:

Età:

Titolazione:

Nome della scuola/ asilo nido:

Data:

- 1. Come si prevede che le famiglie partecipino ai progetti educativi e formativi della scuola e del gruppo?**

C'è anche un spazio fisico dedicato alle famiglie? Se sì c'è, cosa si può trovarci e che tipo di scambio si tende a favorire là? (informazioni, foto, disegni dei bambini...)?

- a) C'è qualche organismo di partecipazione a livello organizzativo per le famiglie?

- *Da chi è formato questo organismo? Come viene nominato, quanto tempo dura in carica, che funzioni ha.*
- *Come funziona?*
- *Con che frequenza si tengono gli incontri?*
- *I genitori possono richiedere una convocazione dell'organismo organizzativo? Possono portare argomentazioni alla seduta?*
- *I temi trattati vengono verbalizzati e diffusi a tutti i restanti genitori? Come e da chi viene fatto?*

- 2. Si creano momenti d'incontro espressamente per i genitori sia a livello formativo, riguardante le problematiche della funzione genitoriale, sia a carattere più culturale? Le famiglie, vengono interpellate per concordare i temi da trattare o chi li definisce?**

Sulla documentazione.

3. Quali tipologie di documentazione si possono fare?

- a) C'è qualche documentazione destinata ai genitori (compilazione del diario di bordo della stanza, sulle pareti...)
- b) Quali informazioni costituiscono in questa documentazione?
- c) Che informazioni c'è in questa documentazione?
- d) Con quale logica si arriva a pensare all'editing per una documentazione?

6.4.3.2 Model entrevista famílies

UVIC
UNIVERSITAT
DE VIC

**INTERVISTA: RELAZIONI TRA LE FAMIGLIE E I SERVIZI
EDUCATIVI COMUNALI DI PISTOIA**

Carissimi genitori,

Sono una studentessa di Educazione Infantile dell'Univeristà di Vic. Il mio lavoro di laurea è sulla relazione tra le famiglie e i servizi educativi per l'infanzia della vostra città, Pistoia.

Sono qui a chiedervi l'opportunità di porvi questo questionario allo scopo di capire meglio la vostra realtà e imparare maggiormente da questo mio soggiorno nei servizi educativi. Sarà di grandissimo aiuto per me, avere la vostra opinione personale sull'esperienza vostra e dei vostri bambini in questi servizi.

Vi ringrazio già da ora per l'immenso aiuto che mi fornirete con le vostre risposte.

Chi sta compilando questo questionario?

Mamma

Babbo

Quale servizio il vostro bambino sta frequentando.

Nido _____

Scuola dell'infanzia _____

Area _____

1. **Secondo voi, come dovrebbe essere la relazione tra i genitori e le insegnanti di riferimento del gruppo che frequenta il vostro bambino/a?**
2. **Su cosa si basa questa relazione?**
3. **E' prevedibile, da parte vostra un miglioramento in crescendo di questa relazione?**
4. **Cosa potrebbe incrinare questa relazione?**
5. **Ci potrebbe essere una tipologia diversa di relazione tra voi genitori e insegnanti di riferimento e genitori e scuola di appartenenza?**
6. **Come potreste definire la relazione con le insegnanti di riferimento del gruppo che frequenta vostro figlio/a?**
7. **Cosa considerate abbia un valore più positivo in questa relazione? Quali aspetti vi piacerebbe fossero migliorati?**
8. **Avete potuto partecipare a qualche attività o progetto che è stato proposto al gruppo? E all'intera scuola? Come? Come lo giudicate questo partecipare?**
9. **Avete partecipato qualche volta agli incontri di formazione proposti dall'Assessorato , tipo "La Cassetta degli Atrezzi"? Secondo voi, questi incontri sono di interesse per i genitori?**
10. **Vi sentite parte della scuola? Secondo voi, c'è una effettiva sinergia tra scuola e famiglia, per l'educazione dei vostri figli? Vi sentiti coinvolti? Quanto e come.**

Grazie mille per il tempo dedicatomi nel rispondere a queste domande che saranno di sicuro di grande aiuto per il mio lavoro e la mia formazione.

Un cordiale saluto,

Gemma Rebollo Giralt

6.5 Procediment

Com ja he dit anteriorment, les observacions les duré a terme durant la meva estada de pràctiques als centres en els quals estaré, és a dir, a l'Asili Nido *Il Grillo*, a la Scuola dell'Infanzia "La Filastrocca" i a "l'Area Blu" i "Gialla". També si tinc la oportunitat d'anar a veure altres escoles i àrees, allà.

Aquestes observacions tindran lloc en diferents moments, com ara en els moments d'entrades i sortides a les aules, en les quals les famílies tenen un paper clau; en activitats en les quals les famílies participin o en reunions, si tinc la ocasió, entre d'altres.

Pel que fa a les entrevistes, entrevistaré, si m'és possible, a persones rellevants que tenen a veure amb la relació família i escola dels serveis.

Per tant, si puc, intentaré contactar amb Donnatella Giovanini i Annalia Galardini, ja que són persones que han ajudat a tirar endavant els serveis i que els coordinen, per tal de conèixer i contextualitzar aquests serveis i el seu funcionament general; amb mestres amb els quals tingui la oportunitat d'estar a les seves aules quan estigui allà com a alumna de pràctiques, és a dir, mestres d'Asili Nido, concretament de l'Asili Nido "Il Grillo", mestres de Scuola dell'Infanzia "La Filastrocca", per tal de comprendre la realitat d'aquesta relació a les escoles bressol i parvulari; i finalment, a les persones encarregades de gestionar les Area Bambini.

7. Resultats del treball de camp

7.1 Asili Nido “Il Grillo”

L'Asilo Nido “Il Grillo” ja fa molts anys que està en funcionament a dins la ciutat de Pistoia, però és des de fa tres anys que s'ubica al lloc actual, ja que des de llavors està ubicada en un nou edifici.

7.1.1 L'acollida, els primers dies a l'escola, adaptació

Quan una família decideix portar el seu fill/a a l'escola bressol, a la primera trobada, els pares van a l'Asilo i així poden conèixer l'espai, les mestres i veure una mica com serà el dia a dia a l'escola bressol si hi porten el seu fill/a.

Des de l'escola es dona una carpeta a cada família amb informacions generals sobre el Nido¹, tals com la presentació d'aquest, el calendari escolar, l'autorització per poder fer fotografies als nens i nenes, els preus del servei, o els menús d'hivern i d'estiu que ofereix el servei de menjador.

Juntament amb això, quan els pares ja han decidit que portaran el seu fill/a a l'Asilo, es celebra una assemblea amb la resta de famílies, per tal de conèixer-se una mica millor i es fa una fotografia de totes les famílies amb els seus fills/es i les mestres per tal de documentar aquest moment tant important en el qual comencen una etapa junts.

Durant els primers dies de l'inseriment dels nens i nenes a l'escola bressol, ve un familiar que els acompanya, i que està dins l'aula. Igual que a la Scuola dell'infanzia, es fan petits grups i els nens i nenes van entrant de manera progressiva, de manera que no entren tots de cop i els temps en els quals hi són no són els mateixos, sinó que van en funció dels ritmes i necessitats d'adaptació d'aquests nadons.

¹ Mirar a l'annex en format paper un exemple d'una d'aquestes informacions

7.1.2 Les trobades individuals

En la primera reunió individual, es tracten temes organitzatius del “Nido” en general, es recorden coses dites a la primera assemblea i després se’ls fa parlar del propi fill/a.

Per altra banda i també per saber coses sobre aquest fill/a i la família, es dóna a les aquestes una petita llibreta, on puguin escriure i plasmar en ella com va ser l’entrada del seu fill/a a l’Asilo, com van viure aquest fet, així com el perquè del nom que van escollir per al seu fill/a, o informacions relatives als hàbits dels nens i nenes (descans, àpats, rutines, com ho fan a casa).

A part, també se’ls dóna una altra llibreta passades les primeres setmanes per tal que elles expliquin i parlin sobre les seves emocions relatives a aquesta experiència de portar el seu fill/a al servei, ja que les mestres consideren que per als pares és un moment molt important.

Les mestres em parlen de la importància de deixar parlar i escoltar a les famílies. Es tracta de deixar-les parlar del que elles vulguin explicar sobre el seu fill/a, ja que això permet mirar d’entendre per part de les mestres com són les persones que tenen davant, i recomanen als pares de dir tot allò que esperen i volen de l’escola bressol, així com allò que no els satisfà, per tal de crear, des del primer moment, una relació el més honesta i sincera possible.

En aquestes trobades, les mestres també aprofiten per demanar als pares què saben fer o en què poden col·laborar a l’escola, ja que tot i que tenen una llibreta a l’aula a la seva disposició en la qual poden escriure-ho a mode d’oferiment, moltes no ho fan, i d’aquesta manera la comunicació és més natural i més directa. D’aquesta manera, quan l’escola necessita ajuda o un cop de mà en aspectes concrets, sap a qui pot recórrer i quan aquesta persona pot estar disponible.

En aquestes reunions també se’ls explica millor les normes que té l’escola bressol i les coses que el seu nen/a necessitarà i que hauran de portar, o els esdeveniments que tenen pensats fer amb els nens i nenes i amb elles, tals com un berenar junts per conèixer-se millor o les iniciatives que fa l’escola i que les impliquen.

Aquestes trobades es fan amb totes les famílies, tot i que a vegades costa per la manca de temps i les ocupacions laborals dels pares i mares. Sempre s’intenten fer en franges horàries a la tarda, o quan als pares els va millor segons les seves característiques. Normalment es fan quan hi ha algun problema o quan s’ha de tractar

algun tema que no sigui possible de tractar en la relació més informal, com és la que es dóna en les entrades i sortides.

7.1.3 L'informe de la feina feta

Un dels aspectes que caracteritza la metodologia italiana és el rol de les mestres. Aquest, és el d'observadora atenta de tot allò que fa l'infant, així com de facilitadora del coneixement, amb tot el que això comporta, és a dir, adaptar-se al ritme d'aprenentatge del nen/a, les seves motivacions i interessos, o la seva manera d'aprendre, tot i que aquests no siguin necessàriament els mateixos que tenen els seus companys, oferint així, a cada infant de l'aula un tracte individualitzat encaminat al màxim desenvolupament de les possibilitats de cadascú. La seva feina no acaba aquí, sinó que una tasca molt important que també li toca, és aquella de documentar tot allò que l'infant fa, deixant així constància i fent més visible l'evolució i les fites aconseguides per cada nen/a. Documentació que a part de servir per donar visibilitat del dia a dia del nen/a a l'escola bressol, també permetrà una reflexió constant sobre allò que el nen o nena fa, el que s'ha fet amb ell/a a l'escola, el que es pot millorar i el que significa allò que ha fet.

La mestra, per fer aquesta documentació, a l'Asili Nido "Il Grillo", s'ajuda d'una graella on anota de manera constant a part dels aspectes fisiològics, que com molt bé ens diu Anna Lia Galardini a la part de la teoria, són la base i condició per tal que l'aprenentatge tingui lloc, esdeveniments que han tingut lloc i que són extraordinaris en el dia a dia, i que estan lligats amb aspectes del desenvolupament motriu, cognitiu, social del nen/a.

D'aquesta manera, al final de la setmana les dues mestres tutores de l'aula es reuneixen per tal de fer un informe en el qual es reflecteixi tot allò que ha passat i s'ha fet dins l'aula amb els infants. No es tracta d'una mera descripció, sinó que va més enllà. En ella es reflexionen i s'interpreten les accions dels nens i nenes i se'n valoren els passos aconseguits.

Aquest informe, es reparteix a les famílies cada setmana, de manera que així poden estar informades sobre la realitat del seu fill/a en un altre context que no és el familiar i que és l'altre en el qual passa més hores, i asseguruen una continuïtat i coherència entre escola i família.

7.1.4 El diari d'aula

Aquest mateix informe que es dóna a les famílies, també s'imprimeix i es col·loca a l'aula, sobre la tauleta, de manera que queda visible i es pot consultar per tothom que entri a l'aula.

D'aquesta manera, queden recollits els informes setmana rere setmana. Les mestres, també disposen d'un arxivador de fotografies per a cadascun/a dels seus alumnes, de tal manera que totes les fotografies que s'han fet a cada nen/a es van revelant i queden recollides allà.

Al final del curs, les mestres fan una revisió molt acurada d'aquest diari, i partir d'ell i el que tenen anotat de cada nen/a en ell, el personalitzen i fan el diari particular de cada infant. Llavors, s'ajunten les fotografies del nen/a que testimonien com el nen/a fa allò que el diari diu d'ell mateix/a i els pares tenen una visió més específica de l'evolució i el dia a dia del nen/a a l'escola bressol.

7.1.5 Les assemblees

Com ja he dit en l'apartat dels primers dies, es celebra una assemblea al principi, en la qual es dóna informació general del Nido a totes les famílies i aquestes es coneixen entre elles. A la segona assemblea, que normalment es fa a primers d'octubre, es dedica al Comitato di Gestione, és a dir, s'expliquen a les famílies les funcions d'aquest, com funciona, i es conviden famílies que ja n'han estat membres. D'aquesta manera l'òrgan es dóna a conèixer. Les mestres durant la primera ja s'han fixat en alguns pares o mares que en podrien ser candidats i els hi mig proposen abans d'aquesta segona assemblea, i és en aquesta que s'escullen els nous membres.

altres assemblees són convocades quan hi ha algun esdeveniment que té a veure amb tota la classe particular o a nivell d'escola. Així, és en elles que s'explica als pares en què es treballarà a l'aula, on s'exposen les diferents iniciatives que es volen portar a terme a l'escola, i s'aprofita en elles, també, el fet de demanar col·laboració en aquestes iniciatives. Aquestes poden ser tals com festes, tardes de treball a l'aula, tallers, etc.

7.1.6 Experiències a nivell d'aula amb les famílies

Una de les iniciatives que es porten a terme a nivell d'aula i que va sorgir arran d'una proposta de les mateixes famílies, és aquella de poder passar un dia, si es vol, a l'escola, dins l'aula del fill/a. Normalment es fan quan és l'aniversari del nen/a, a mode destacar un dia que és especial per al nen/a, que surt del normal.

Un dels objectius que té aquesta iniciativa és aquell de que els nens/ es familiaritzin amb tots els adults que els rodegen i això també afecta als pares i mares dels seus companys/es. Els nens i nenes ja els coneixen bastant als pares dels seus companys, ja que durant el període d'adaptació han estat bastant temps a l'aula amb ells/es i la mestra.

L'altre objectiu és que les famílies també coneguin així, els altres nens i nenes que estan amb el seu fill/a a l'aula, potenciant així la familiaritat i que l'escola esdevingui una comunitat.

Durant la meua estada, es van celebrar alguns aniversaris de nens i nenes a l'aula. Només vaig poder veure l'assistència d'una mare. Normalment és difícil compaginar les ganes d'estar a l'aula amb el nen/a amb la ocupació laboral.

Va venir la mare de la Cecília. ES va concretar que vindria una setmana abans, quan un dia a la sortida a la tarda, la mestra li va demanar si voldria venir tal i com ja va fer l'any passat. La mare es va il·lusionar molt, i va ser llavors quan la mestra li va suggerir que podria estar a l'aula i que per tal de participar una mica més activament, podia fer alguna activitat, com per exemple explicar algun conte a la seva filla i als seus companys.

D'aquesta manera, la mare va venir a primera hora del matí, la nena estava molt il·lusionada explicant a tothom que la seva mare es quedaria allà amb ells tot el dia perquè era el seu aniversari, i va estar tot el matí molt enfeïnada explicant a la seva mare on eren totes les coses de la classe, el que li agradava més, amb el que volia jugar, fent-la participar al seu joc i al dels seus companys, així com en les activitats diàries que van tenir lloc com de costum, com ara el ritual de donar menjar al peixet "Memo", el cantar-li la cançó, els àpats i totes aquelles rutines lligades als àpats, a la higiene i al descans.

La mare va participar després de donar menjar al peixet, cantar-li la cançó i esmorzar, explicant dos dels contes preferits de la seva filla, "Pinotxo" i "Blancaneus i els set

nans". Tots els companys van estar contents, i en especial dos van agafar-li molt d'afecte, i no se li van moure del costat en tota l'estona.

A l'hora de dinar es va preparar la taula especial per als aniversaris, la mare va seure juntament amb tots nosaltres a la taula mentre una amiga de la seva filla li posava la corona que li havia preparat ella mateixa juntament amb altres companys al arribar al matí. Una companya, amb la supervisió de la mestra va ser l'encarregada d'anar a dir al cuiner que ja estàvem a punt i que si el pastís estava llest, (ja que quan hi ha un aniversari, els pares donen uns diners al cuiner, i aquest prepara un pastís per al nen/a i els seus companys) i tot seguit la "collaboratrice"² va venir amb la nena i el pastís.

Després del dinar, es va obrir el regal que havia portat un nen de la classe per a la nena. Així va passar el dia, i al final de la jornada la mestra i la mare van estar comentant com havia anat l'experiència.³

Una altra de les experiències que es fan, és aquella d'anar juntament amb les famílies quan és l'època de Nadal, una tarda de diumenge a comprar els regals que el "Babbo Natale" (vindria a ser un Pare Noel) portarà als nens i nenes a l'escola bressol. Les mestres valoren molt aquesta iniciativa, ja que tot i ser un moment "lleuger", en ell té lloc un traspàs de missatges important.

D'aquesta manera, van les mestres juntament amb les famílies, que moltes porten els fills/es per manca de tenir algú a qui deixar-los, a escollir els regals que creuen que poden agradar i poden ser bonics per als nens i nenes.⁴

Una altra de les activitats que es fa a l'aula en col·laboració de les famílies i que ajuda al traspàs d'informació i a construir un lligam entre família i escola, és la construcció i utilització de les "capsetes de vacances".

Aquestes, les fan els nens/es a escola, i les mestres posen a dins diferents folis ja preparats per la seva funció. Aquesta no és altra que durant les vacances, les famílies apuntin en ells esdeveniments, troballes, fites aconseguides pels nens i nenes, o explicacions de "primeres vegades" dels nens i nenes, així com si volen, poden adjuntar objectes, fotografies o dibuixos que acompanyin les anotacions.

Es tracta que s'apuntin coses que han estat significatives per al nen/a i que l'han ajudat en el seu creixement. Per exemple, en un d'aquests folis una mare va explicar

² Collaboratrice: són personal de l'escola que treballa ajudant en les tasques organitzatives, del menjador, de la neteja etc i que ajuden a les mestres en la seva tasca.

³ Podem veure les fotografies de l'experiència a l'annex

⁴ Podem veure les fotografies d'aquesta iniciativa també a l'annex

la primera vegada que el seu fill va veure i es va banyar al mar, així com la impressió que li havia fet veure i pujar a la barqueta del seu avi. Hi adjuntava fotografies de l'experiència, anotava frases del nen en el moment que van tenir lloc i va adjuntar també una pedreta a la qual havia dibuixat el nen amb l'ajuda del seu pare, la barqueta de l'avi.

Una vegada s'acaben les vacances, la capseta torna a l'escola, i les mestres fan un recull de les experiències més significatives de cada nen i nena, fent un gran llibre on figuren la de tots els nens i nenes i el qual es troba a l'abast d'aquests per quan el vulguin consultar a l'aula. Al principi i sempre que els nens/es ho demanen, la mestra es posa al seu costat i els explica cada experiència dels seus companys/es.⁵

Quan s'aproxima el Nadal, també es guarneix l'escola, i els famílies ajuden als nens i nenes i a les mestres a decorar l'escola bressol per a la ocasió.⁶ A part, un dia s'explica un conte en horari extraescolar relacionat amb l'època, tot i que no sigui explícitament del Nadal, a la explicació del qual venen també les famílies i es reuneixen a l'escola per a l'activitat.⁷

Per Nadal, també es fa un sopar⁸ fora de l'escola, en el qual hi ha les mestres, les famílies i els nens i nenes de l'aula. Totes aquestes activitats extraescolars amb les famílies ajuden a potenciar la familiaritat i el sentiment de pertinença a la comunitat, a part d'enfortir uns lligams i una relació que passa a tenir més coses en comú que no només la de tenir un nen/a a la mateixa classe.

A part d'aquestes experiències lligades a les festes, les famílies també poden ser cridades a l'escola per tal de contribuir al bé dels espais i materials que formen l'aula. Durant la meua estada, es van cridar tres pares fusters per tal de reparar una taula, de manera que aquesta es va arreglar una mica i després es va empaperar d'acord amb la decoració de la classe. Quan es va acabar la feina, els pares es van quedar a menjar una mica de pizza, que l'escola havia posat a la seva disposició, juntament amb les mestres.

A l'aula dels més grans de l'Asilo Nido "Il Grillo", consideren molt important treballar les pors infantils que en aquesta edat ja van apareixent. D'aquesta manera, tenen un conte que es diu "Facciamo bu!", en el qual hi ha una caixa blava de la que van sortint totes aquelles coses que acostumen a fer por als nens i nenes: bruixes, ogres,

⁵ Trobem una fotografia d'aquest moment a l'annex

⁶ Podem veure les fotografies a l'annex

⁷ Podem veure les fotografies a l'annex

⁸ També podem veure les fotografies a l'annex

fantasmes, etc. Però cada vegada que en surt un, després de permetre als nens i nenes que parlin de les seves pors i s'espantin, es proposa a aquests d'invertir el joc, de manera que siguin ells els que espantin i facin por a les seves pors.

A una mare en particular d'un nen d'aquesta aula, li agradava especialment aquest conte, de manera que es va oferir per fer una representació d'aquesta caixa amb els elements que hi havia dins d'acord amb el conte. Actualment aquest material és a l'aula, i les mestres treballen les pors a través d'ell amb els alumnes.⁹

7.1.7 Experiències a nivell d'Asilo Nido amb les famílies

Les experiències que es fan a nivell d'escola en aquests moments no són moltes. Les mestres m'expliquen que és perquè aquest any la gent que forma el Comitato di Gestione no està gaire entusiasmada o no és gaire emprenedora.

Tot i així a l'Asilo Nido es celebren tres grans activitats que impliquen tota l'escola.

Aquestes són el "Mercatini di dolce sapore d'autuno", en el qual es fan menjars típics de la tardor com ara castanyes o moniatos, entre d'altres i es venen; el "Mercatini dei libri amati", en el qual les famílies porten, si volen, un llibre per tal de deixar-lo a alguna persona que el vulgui, juntament amb una recomanació del que significa per a ell/a aquest llibre¹⁰.

El primer té com a objectiu aconseguir fons, i el segon, promoure la lectura i el coneixement entre famílies a través dels llibres.

La tercera iniciativa que es fa a nivell de tota l'escola bressol, és la iniciativa referent a l'adopció d'una nena anomenada Jeanette, que no té recursos i a la qual envien recursos i altres coses per tal d'ajudar-la i a donar-li una educació.

7.1.8 Entrades i sortides

El moment de l'entrada és un moment molt delicat per als nens i nenes que freqüenten l'escola bressol, ja que parlem de nens/es molt petits.

⁹ Podem veure les fotografies de la caixa feta per la mare i l'activitat que en fa la mestra amb els nens i nenes a les fotografies de l'annex

¹⁰ Podem trobar les fotos d'un espai de l'asilo que recull aquesta iniciativa a l'annex

A Itàlia donen molta importància a aquest moment i l'organitzen d'una manera molt curosa i especial per tal que el fet de separar-se temporalment del familiar que l'acompanya, sigui el menys traumàtic possible per al nen/a.

Un dels altres elements que caracteritza la manera de fer italiana, és la cura dels espais. D'aquesta, s'aprofita el moment de l'acollida, ja que si l'espai està ben organitzat i permet a l'infant sentir-se segur, en un espai conegut, on té tot el que necessita al seu abast, l'ajudarà molt a què no li sigui tant difícil i li provoqui una inestabilitat constant que li fa agafar reticència a quedar-se en un lloc que no li és familiar allunyant-se del pare o la mare.

L'acollida es produeix en tres fases. Al principi de curs, quan un infant entra al matí acompanyat del familiar, és la mestra qui s'acosta a rebre'l, i el convida a jugar, distanciant-lo d'una manera poc agressiva del familiar mentre conversa amb aquest/a.

En la segona fase, s'ofereix a l'infant una joguina o se li suggereix una activitat sense anar-lo a rebre a la porta, per tal que sigui ell/a el que entri a l'aula de manera voluntària. En la tercera fase, la mestra diu "bon dia", saluda, parla amb el familiar però el nen ja és el que va tot sol/a de manera natural per l'aula i juga o fa allò que més li ve de gust.

Aquesta progressiva autonomia en el fet d'entrar a l'aula i dir adéu al familiar que l'acompanya, també necessita d'un treball d'entesa i col·laboració amb les famílies, per tal d'anar a la una i que el nen en veure coherència capti una manera de fer.

En aquests moments d'entrada, entre les mestres i les famílies sobretot es parla d'aspectes lligats a l'infant, al seu benestar i a les fites o esdeveniments extraordinaris que han tingut lloc a casa, o a l'escola i que no es van poder explicar a la sortida del dia anterior.

Moltes vegades, els nens i nenes, tot i ja estar dins l'aula jugant o fent alguna activitat, quan s'adonen que el pare o mare marxa i els diu adéu, s'ho continuen passant malament i ho viuen d'una manera dolorosa.

La classe en particular en la qual em trobo, va provar una estratègia per aquest moment que han vist que funcionava i que ara s'ha estès a tota la resta de grups classe. Aquesta estratègia s'anomena "facciamo bua", i consisteix en què una vegada la mare o el pare s'ha acomiadat i el nen/a està trist o plora, la mestra suggereix al pare o mare que es faci "bua", i així la mestra agafa en braços el nen/a, i l'acosta a la finestra de l'aula que dóna al passadís, la qual no està a la seva alçada (per això

l'agafa en braços) i a l'altra banda de la qual hi ha el pare o mare. L'estratègia consisteix en fer un petit ensurt al pare o mare, de manera que quan el pare o mare fa veure que s'ha espantat molt, el nen/ariu, i llavors ja està preparat per dir adéu sense llàgrimes i d'una manera menys costosa.

L'estratègia agrada tant, que fins i tot quan la "collaboratrice" surt de l'aula per anar a buscar el carret del menjar, els mateixos nens de l'aula, (sobretot els més grans que estiren els més petits) es col·loquen darrere la porta per tal d'espantar-la una mica quan aquesta entra amb el menjar.

Pel que fa a les sortides, les famílies venen a buscar als infants en diferents franges horàries, segons les seves necessitats. D'aquesta manera, n'hi ha que venen a buscar-los abans de fer el descans, i així el fan a casa, i d'altres que els venen a buscar després de la migdiada. Sigui quin sigui el moment en el qual venen a buscar als nens i nenes, les mestres sempre dediquen una estona a parlar amb aquestes, i s'informen a les famílies d'aquells aspectes que han marcat la jornada del seu fill/a a l'escola, ja siguin aspectes fisiològics com altres lligats a allò que ha après o allò nou que ha fet el nen/a. També es parlen d'aspectes generals del Nido, a vegades se'ls demana col·laboració per tal de portar algun material, col·laborar en alguna iniciativa; se'ls informa de les xerrades que es faran des de la *Pubblica Istruzione* o es parlen d'aspectes personals que les famílies i mestres es vulguin explicar, així com es comenten dubtes o es demanen consells.

7.1.9 Espais físics per a les famílies

A l'Asili Nido "Il Grillo", l'espai físic per a les famílies es troba a l'entrada, al passadís. Allà hi trobem un sofà amb coixins amb una tauleta al costat, sobre la qual trobem una planta i informacions vàries que poden ser d'interès general per a les famílies, com ara cursos d'idiomes o iniciatives que es fan a la ciutat per a les famílies o els més petits.¹¹

Al mateix passadís, també trobem un piano i una guitarra, que els pot tocar qui vulgui.¹²

Al llarg de tot aquest espai comú, podem trobar molta documentació adreçada a les famílies. Així, trobem a les parets, un pòsters grans en els quals hi ha testimonis de

¹¹ Podem veure com és aquest espai amb les fotografies de l'annex

¹² Podem veure l'espai a les fotografies de l'annex

pares i mares sobre el que ha significat portar el seu fill/a a l'escola bressol, com ho ha viscut i com ho valora.¹³

Troblem també documentació sobre les iniciatives de formació proposades des de *l'Assessorato alla Pubblica Istruzione* dins del programa anomenat la "Cassetta degli Atrezzi". També hi ha documentades experiències fetes amb els pares, com ara un taller de cuina que van fer juntament amb el cuiner de l'escola. Prop de l'aula dels més grans, trobem un racó adreçat a la proposta del "Mercatinti dei libri amati", en el qual hi ha una prestatgeria vermella en la qual hi ha els llibres que les famílies deixen a altres famílies amb les recomanacions personals que els acompanyen. Juntament a la prestatgeria hi ha documentació sobre l'experiència, sobre com funciona i fotografies de les vegades que s'ha fet.

Dins de les aules no hi ha un lloc específic adreçat a les famílies, tret de la classe dels més grans, en la qual hi ha una taula i dues cadires juntament al moble en el qual hi ha la documentació. En canvi, si que trobem, però documentació en totes les aules. Normalment es troba a l'entrada, o sobre els armariets on els nens i nenes tenen les seves mudes i penjadors. Aquesta documentació té a veure amb les iniciatives generals que es fan a l'escola bressol, trobem altra vegada el programa d'iniciatives de formació de la "Cassetta degli Atrezzi", i també hi ha un panell adreçat a la iniciativa de la Jeanette, la nena que s'ha adoptat des de l'escola bressol i a la qual se li envia material i diners per tal que pugui tenir una educació al seu país d'origen. Dins de l'aula de nadons, a més, trobem la llibreta en la qual les famílies poden apuntar allò en el qual poden col·laborar a l'escola.¹⁴

¹³ Podem veure les fotografies a l'annex

¹⁴ Podem veure aquests espais a les fotografies de l'annex

7.2 Scuola Comunale dell'Infanzia "La Filastrocca"

La Scuola Comunale dell'Infanzia "La Filastrocca" és viscuda per als infants, les famílies, les mestres, els altres treballadors i els nens i nenes, com un lloc acollidor que deixa empremta i marca les persones que la viuen dia a dia.

Començant ja només per el nom de l'escola, les mestres m'expliquen que aquest va ser escollit per les famílies i els nens i nenes, i el seu perquè rau en el fet que el projecte educatiu de l'escola es desenvolupa al voltant dels llibres i la narració d'històries, de contes i de poemes (*filastrocche* en italià). A més a més, diuen que van trobar oportú posar-li aquest nom perquè també fa honor a experiències al voltant del mateix tema que s'han dut a terme a l'escola al llarg dels anys juntament amb els avis i les àvies i les famílies per tal de recollir *filastrocche*, faules i jocs del territori.

Les mestres m'expliquen que el fet d'explicar i treballar al voltant de les històries, faules i contes ha esdevingut per a elles un instrument educatiu insubstituïble, i que la màgia representa "un aspecte del comportament del nen/a, per no dir que en constitueix l'atmosfera essencial". D'aquesta manera, van intentar donar la possibilitat als nens i nenes de respirar un aire educatiu en el qual la faula amb els seus elements màgics (fades, bruixes, varetes màgiques, mags...) fossin d'un ús quotidià.

Creien que així els nens i nenes serien capaços de referir-se immediatament també a les característiques fantàstiques i culturals dels objectes i dels personatges que sortien a les propostes educatives de l'escola.

Aquestes històries que s'expliquen a l'escola, són històries que van inventar els alumnes de fa 20 anys quan anaven a La Filastrocca, històries que s'expliquen encara avui en dia i que tenen com a protagonistes uns personatges que evoquen a la fantasia i a una atmosfera màgica que impregna tota l'escola, que la caracteritza, que li dóna identitat, i que són presents a totes i cadascuna d'aquestes històries.

Personatges com ara "Fatina Verdolina" (fada verdeta), "Topo Annibale" (el ratolí Annibale) "Lello dai Capelli Rossi", "il Mago" (el mag) són personatges màgics animats que apareixen en certs moments particulars de la jornada i que expliquen als infants les seves aventures.

Aquests personatges, davant d'una realitat que muta contínuament en el dia a dia, representen un element tranquil·litzador, immodificable, que els ajuda a superar pors, tensions i ànsies i que fa de fil conductor de la seva experiència a l'escola.

El mag¹⁵

Aquest personatge va néixer fa uns anys, com ja he dit abans, en una novel·la inventada per alumnes més grans de l'escola, titulada "In Piazza degli Amici". El van fer les mestres juntament amb les famílies. De seguida aquest esdevé un personatge amic, tranquil·litzador, bo i que ajuda a superar els perills. Des d'aquest moment, el mag entra dins l'imaginari dels nens i nenes i es fa present en altres històries inventades per aquests, i fins i tot aconsegueix implicar infants d'altres escoles, que el fan partícip de les seves històries i les seves vivències.

Aprofitant el pes d'aquest personatge, les mestres l'utilitzen com a estratègia educativa. Sobretot el primer dia d'escola dels nens i nenes de tres anys.

7.2.1 L'acollida

Des del principi, les famílies estan convidades a participar a l'escola, en totes aquelles iniciatives que hi tenen lloc i que les fan col·laborar amb el personal d'aquesta, perquè les mestres de "La Filastrocca" creuen que la interacció entre les famílies i escola produeix coneixement sobre les necessitats dels infants. D'aquesta manera, entenen l'escola és un lloc de trobada de diverses necessitats i exigències i que ha de ser valorada com un "lloc amic" d'adults i de nens.

L'escola es proposa, en aquesta primera trobada, que els nens i nenes coneguin els adults de l'escola; que tinguin un primer contacte amb els companys de classe, que coneguin per primera vegada l'ambient en el qual estaran, el primer coneixement dels personatges màgics que ja he esmentat, que estiguin tranquils en el moment de deixar el pare o mare o els primers intents d'establir un lligam entre casa i escola a través del préstec de joguines i llibres, entre d'altres.

Abans de la inserció del nen/a a l'escola, durant l'any i sobretot els últims mesos abans de l'entrada d'aquest, hi ha programades trobades per intercanviar informacions amb entre les educadores de la Scuola dell'infanzia i les educadores que han tingut abans aquells nens/es, siguin de les Areebambini o de l'Asilo Nido.

A part, durant l'any s'organitzen per als nous alumnes que encara van a les Aree o al Nido, festes amb espectacles de titelles a l'època del Carnaval, o intercanvis de faules i de llibres en el mes de desembre.

¹⁵ Podem veure una fotografia d'aquest mag a l'annex

També venen els nens i nenes a fer visites a l'escola on aniran el mes de setembre, i en elles es dona cadascú un petit regal, com ara podria ser una fotografia acompanyada d'un petit escrit, un dibuix que han preparat els alumnes més grans de la Scuola, o el text de la cançó dels "Amics" o del "Mago".

En aquesta ocasió tota l'escola prepara l'acollida i es fan fotografies perquè els nens trobin quan arribin a l'escola el primer dia, elements que recorden moments significatius de les seves primeres visites a l'escola.

Amb les famílies, es fa una primera reunió la qual és molt important i hi és present tot el personal de l'escola. Així, es pretén presentar l'escola a les famílies de seguida, com una comunitat que s'obre als nous que acaben d'arribar. En aquesta trobada es dona a les famílies un petit llibre a l'elaboració del qual també hi participen els alumnes de 5 anys, i en el qual s'explica "La Filastrocca", és a dir, els seus objectius, les tries metodològiques, les demandes de l'escola a les famílies, etc.)

Tot seguit, després de la primera trobada, es divideixen els alumnes en petits grup que van de 6 a 8 membres, per ser inserits de manera gradual. La divisió ve establerta amb les famílies, tenint en compte criteris com ara la provinença dels Nidi o l'Àrea o segons els horaris i exigències laborals de les famílies.

Es demana a les famílies una fotografia del nen, acompanyat d'elles o sol, per tal que el nen/a el trobi a l'aula de referència el primer dia d'escola, per tal de valorar la individualitat de cadascú.

Una altra proposta que es fa amb les famílies és aquella de construir una capseta que contindrà els tresors de cadascú. És un petit espai privat, per compartir també amb els amics i que acompanya al nen/a durant la seva estada a l'escola, ja que actua com a primer objecte transició. Dins de l'aula hi ha un moble especial on els nens i nenes les guarden i que està a la seva alçada per tal que aquests hi puguin accedir sempre que en tinguin necessitat. La capseta ajuda a la construcció de la seva identitat personal dins de l'escola.

El laboratori del llibre, present a l'escola, com a lloc a disposició de tots els nens i nenes, s'utilitza en aquesta ocasió per trobar noves famílies. Durant la reunió es proposa el primer préstec d'un llibre de la biblioteca "Arcobaleno", biblioteca que es troba present dins de l'escola i que fa uns 10 anys que està en funcionament, sent creada gràcies a les idees dels nens i nenes que van ser escoltades i recollides per les mestres i tingudes en compte per l'arquitecte a l'hora de dissenyar-la. És diu Arcobaleno perquè quan el Mago de l'escola està content, fa màgia bona, i aquesta

màgia bona surt de la seva vareta fent els colors de l'arc de Sant Martí (Arcobaleno en italià).

Aquest llibre que s'agafarà en préstec, els nens i nenes nous el llegiran amb els pares, per tornar-lo a l'escola el primer dia de l'inseriment i començar així una relació amigable a través dels llibres.

7.2.2 El primer dia d'escola

Com ja he dit, l'acollida del petit grup de nens es fa amb la presència de les famílies a l'aula, per consentir un inseriment gradual dels nens i nenes, encara que ja hagin anat anteriorment al Nido o a les Aree. Per això, en els primers dies, es demana les famílies de deixar el nen/a poca estona, mentre que la primera setmana, es demana a les famílies la possibilitat que tornin a estar presents a l'escola en el cas que la mestra ho consideri oportú, així com escurçar el temps que el nen/a està a l'escola si ho necessita. Les mestres consideren que s'ha de tenir un gran respecte per la individualitat i la diversitat de temps i ritmes diversos durant aquest període i és per això que consideren imprescindible i que hi ha molta flexibilitat i col·laboració entre escola i família, perquè aquest moment no resulti desagradable per als nens i nenes.

Per ajudar als a separar-se dels pares quan aquests marxen i els deixen allà, l'escola fa servir una estratègia per tal que aquest tràmit sigui el menys desagradable i traumàtic possible per als nens. Es tracta, de saludar i dir adéu al pare o la mare juntament amb la mestra per la "Finestrina del Mago". Aquesta és una finestreta petita que és del "Mago" i que té aquesta finalitat. Allà els nens poden intercanviar petons, salutacions i gests d'entesa amb les famílies, per retrobar tranquil·litat i seguretat.

El primer dia es fa una foto del nen/a juntament amb la seva família davant del Mago per recordar el primer dia d'escola. El Mago, fa trobar a cadascú un cartellet amb la seva foto i el nom de l'escola i una cosa dolça per menjar i portar a casa. Durant aquests primers dies també hi ha un grup d'alumnes de 5 anys que són els encarregats d'ajudar als més petits a conèixer l'escola i els fan una mica de tutors.

Amb les famílies, s'identifiquen els espais personals, on poden tenir les mudes de roba dels nens i la caixeta dels tresors que han fet prèviament i a la classe es troben ja presents, a través de la fotografia que van portar anteriorment.

Després d'un breu esmorzar, fet amb algun dolç que han portat els nens, es fa un cercle amb les cadires i adults i nens s'hi troben per parlar, cantar i acollir l'amic "Topo Annibale", que ve sovint a conèixer els nens i nenes i fer-los divertir.

Tot seguit, s'explica un conte als nens i famílies. Aquest el primer dia sol ser la història del "Gallo Cristalo" que permet capturar l'atenció dels nens, fins i tot aquells més petits, gràcies a què els personatges són titelles de dit i perquè conté petits trossos de "filastrocca" que es repeteixen de manera contínua al llarg de la història. s'explica una història perquè a part que és una activitat que es fa molt sovint en aquesta escola, el fet d'estar tots junts, asseguts en cercle, que es vegin les cares, etc, fomenta la socialització.

Després de la explicació del conte, normalment es fan petites activitats com ara jugar amb els personatges titelles, dramatitzar la història, o fer pintura, entre d'altres. Al final de la jornada, es dona com a regal a cada nen/a un petit llibre que conté la història i un gall de feltre per jugar a explicar la història a casa amb la família.

7.2.3 Les trobades individuals

Les trobades individuals amb els famílies normalment es fan després d'algunes setmanes de l'inseriment, per recollir notícies, hàbits i impressions. En aquestes ocasions es distribueix a les famílies un qüestionari¹⁶, per recollir notícies, hàbits i observacions, que ajudaran a la mestra a focalitzar i entendre millor la història particular de cada nen.

7.2.4 L'informe de la feina feta

De manera periòdica les mestres distribueixen un petit llibre, format de pàgines fotocopiades amb petits dibuixos en les quals s'expliquen les principals activitats, els esdeveniments més importants i el que s'ha après a l'escola. Durant l'estada que jo he fet, he enganxat com s'acabava un projecte, aquell anomenat "Han Gan" i començar-ne un de nou fins acabar-lo, el del "Palazzo Incantato". Tots dos projectes es basen en dues històries. La història en la qual es basa el primer, és treta d'un llibre que va portar el "Top Annibale" quan va estar a la Xina a veure el seu cosí xinès, i que va regalar als nens i nenes de 4 anys, secció en la qual jo em trobava.

¹⁶ Aquest qüestionari el podem trobar a l'annex del treball en format paper

En aquest conte s'explica la història d'un jove pintor xinès el qual dibuixava cavalls, cavalls que un cop acabats de pintar cobraven vida. Quan l'emperador sap el poder del jove pintor, li demana que li pinti un cavall de lluita molt valent. Al cavall, però, no li agrada lluitar i matar, i un dia, cansat i entristit per la tasca que li ha estat assignada, retorna al quadre en el qual va ser pintat pel pintor tot plorant. Amb aquest projecte es treballaven aspectes diversos, com ara les emocions, que els nens van identificar i dramatitzar a través de la representació de la història a l'aula de les llums amb l'ajuda del projector.

Van treballar una altra cultura, ja que als nens i nenes els va cridar l'atenció la manera com escrivien, ja que ho feien amb un paper llarg, de pergamí i no en folis separats com ells, de manera que un dia van dibuixar i escriure en papers llarguíssims; els va cridar l'atenció el que menjaven els xinesos i bevien, i es va crear un racó de joc simbòlic el qual constava d'una tauleta amb cadires i un joc de te i pals xinesos on els nens es podien posar els vestits típics dels xinesos i representar com menjaven i prenien el te. Pel que fa a la cultura, els nens també es van interessar per l'escriptura xinesa, i aprofitant que el tiet d'un nen de la classe sabia xinès, el van fer venir a l'aula un dia i aquest va ser l'encarregat de mostrar als nens/es on es trobava la Xina, a través d'una bola del món, així com els nombres xinesos, a través de la seva representació escrita amb l'ajuda d'una petita pissarra i dels gests que es feien amb la mà per representar-los.¹⁷

Com a cloenda del projecte i com a suggerència d'una mare d'un altre nen de l'aula que sabia cuinar menjar xinès, es va fer un berenar xinès, on es van vestir els cuiners com si fossin xinesos i es va menjar arròs tres delícies amb rotllets de primavera i es va prendre el te. Per tal de preparar aquest berenar, es van fer servir com a tovalles per guarnir les taules en un motiu de festa especial.

El projecte que he vist començar i acabar, ha sigut el de la història anomenada "Il Palazzo Incantato". Aquesta història és una història feta per antics alumnes de l'escola, i està inspirada en llocs de la ciutat de Pistoia, tals com una de les places més boniques que tenen, la del campanar, en la qual també hi passa una altra història creada per ells que es diu com ja he dit abans "La Piazza degli Amici" i en la qual es troba "il Palazzo Comunale" (l'ajuntament).

Aquesta història va sobre un cavaller que cavalcant el seu cavall un bon dia arriba al "Palazzo Comunale" i va descobrint que totes les estàtues que es troben allà han

¹⁷ Podem trobar les fotografies d'aquesta experiència amb el tiet d'en Giulio a l'annex.

cobrat vida i volen fer mal al cavaller quan de darrere una columna apareix un esquelet que és el de l'antic príncep propietari del Palau. Llavors entra en escena en Tobor, un extraterrestre tot verd amb poders màgics, com ara el que li dóna el fet de tenir un ordinador a la panxa ple de botons que li permet parlar totes les llengües del món i a través del qual pot parlar amb el cavaller, i els animals, fent que aquests es converteixin en bons i el príncep torni a la vida.

En aquesta història amb els nens el que es va treballar sobretot va ser a part del llenguatge oral, la representació del conte, el medi social a través del dibuix del mapa per poder arribar des de l'escola fins al Palazzo Comunale i el treball de l'entorn i el coneixement de la ciutat anant allà, al Palazzo de visita a mode de concloure el projecte. Per a la representació de la història a l'aula de les llums, a través del projector i els dibuixos del conte, van ser necessaris alguns elements per tal que els nens i nenes es disfressessin i així caracteritzar els personatges que representaven.

Aquestes disfresses les va fer voluntàriament la mare d'en Giuseppe, que es va oferir ja que ella tenia traça en fer aquesta tasca.

Tant d'una història com de l'altra, vaig veure com es donava a les famílies aquest petit llibret on es recollia la història explicada amb els nens i nenes a l'aula, així com fotografies dels nens i nenes durant les diferents fases del projecte i mostres, tant en dibuixos com amb escrits o fotografies del treball fet amb els nens en el dia a dia i en el transcurs d'aquests projectes, que una vegada finalitzats es van donar a les famílies.

7.2.5 El diari d'aula

Sobre una de les taules presents a la classe, hi ha un diari, a disposició de les famílies on cada dia s'explica allò que ha passat a l'escola, com ara un esdeveniment particular, un aniversari, les conquestes de cada nen/a durant els primers dies, o les activitats principals.

Aquest diari era present a l'aula com ja he dit. El que passa és que les famílies no el consultaven, almenys en les ocasions en les quals jo vaig ser present a l'escola i a més a més, no estava actualitzat des de feia algun mes. Les mestres em van dir que últimament no l'havien escrit gaire perquè les famílies no el consultaven i trobaven que tota la informació que allà hi havia de figurar tenia lloc a les entrades i sortides.

7.2.6 Les assemblees

Tenen lloc periòdicament dins de l'escola, i les famílies són convidades a assistir-hi per discutir temes que tenen a veure amb la infància o amb la organització de festes o espectacles.

7.2.7 Representacions teatrals lligades als projectes que treballen els nens i nenes a l'aula

El Comitato di Gestione és un organisme funciona d'una manera molt potent dins de l'escola i és molt actiu, ja que constantment es troben per discutir qualsevol tema i des d'ell s'activen moltes propostes.

“Rossella e Zio Lupo”¹⁸

Quan jo vaig assistir a les reunions, en aquell moment a l'escola, paral·lelament a la història del “Palazzo Incantato” s'estava treballant una mica la història de “ Rossella e Zio Lupo”. Aquesta és una història popular, que s'explica i té lloc al voltant de les festes de Sant Josep, en la qual, a Itàlia es mengen uns dolços anomenats “fritelle”, fets amb una barreja d'arròs bullit amb llet, arrebossada amb ou, fregida i ensucrada. La protagonista és una nena, la Rossella, desobedient i que enganya la seva mare perquè li faci aquest dolç, la mare no té paella, la van a demanar al tiet llop i aquest els hi deixa a canvi que li portin una mica dels dolços que faran. El cas és que la nena es menja les que la mare prepara per ella i les que prepara per al llop. Al contrari que molts contes, en aquest la nena és més astuta que el llop i quan aquest a la nit la va a buscar al llit per menjar-se-la, és ella la que el fa fora picant-lo ben fort amb un bastó.

Al poble del costat de Pistoia, el poble Lupiciano, es celebra molt aquesta festa de Sant Josep, i cada any organitzen activitats. Aquest any van demanar la participació de les escoles, i “La Filastrocca” va decidir participar-hi de la manera que creia que millor ho podia fer, fent el que a ells se'ls donava bé, és a dir, representant la història per tal que els nens i nenes poguessin gaudir d'aquesta juntament amb les seves famílies.

¹⁸ Podem trobar el diàleg de l'obra preparat per les mestres i el Comitato a l'annex en format paper

El Comitato di Gestione, així, es va trobar dues vegades abans de fer aquesta representació. La primera trobada va tenir lloc a la biblioteca Arcobaleno de l'escola, en la qual hi eren presents les mestres i també tots els membres del Comitato, així com jo i una altra noia en pràctiques. Bàsicament les mestres van exposar que els havien convidat a participar a les festes, i la idea que havien tingut de representar la història. Els altres membres del Comitato van estar-hi d'acord i a partir d'aquí es van pensar possibles pares i mares que podrien representar els personatges, així com elements organitzatius com ara el mitjà de transport, l'aparcament, l'aforament, les disfresses, decorats i equip de so, etc. Van decidir que donarien com a obsequi als nens i nenes que anessin a veure l'obra, dos titelles de dit fets de feltre, un corresponent a la Rossella i l'altre al Zio Lupo. Aquests titelles, els van proposar de fer a unes quantes àvies amb l'ajuda de les mestres.

D'aquesta manera, es va passar la informació a les persones corresponents, les àvies es van posar mans a la obra juntament amb les mestres en l'elaboració dels titelles de dit, i es van informar a tota la resta de famílies de l'esdeveniment.

“Piazza degli Amici”, “Alla ricerca dell’Arcobaleno”, “Il Mago e la Macchina del Tempo”¹⁹

Tots aquests títols són els que encapçalen les històries que van escriure fa anys antics alumnes de l'escola i els quals configuren avui en dia els projectes que es treballen amb els infants en el dia a dia a l'aula.

Aquestes tenen com ja he dit, uns personatges comuns els quals van apareixent al llarg de les tres obres. En elles participen els pares de l'aula. D'aquesta manera, quan es fan les assemblees generals i les mestres exposen allò que tenen pensat de treballar amb els infants, sorgeix una conversa sobre allò que caldrà fer, la col·laboració que es necessitarà, i les famílies fan suggerències també sobre coses que es poden fer, així com moltes vegades, (la majoria d'elles) s'ofereixen per col·laborar de la manera que se'ls dona més bé o els fa més il·lusió. Així, per exemple, en l'obra “Il Mago e la Macchina del Tempo”, al principi (com podeu veure en el DVD) surt un pare de la classe de 4 anys que es va oferir juntament a la seva dona per versionar la cançó del principi amb una lletra que fes referència a la història, així com cantar-la com a inici d'aquesta.

¹⁹ Podem trobar els DVD's d'aquestes representacions adjuntats a l'annex.

Diferents mares i àvies a les quals els agradava cosir, es van oferir per fer les disfresses, mares i tietes a les quals agradava el maquillatge i es dedicaven a l'estètica així com familiars perruquers es van oferir per maquillar i pentinar als "actors i actrius"; pares que treballaven i disposaven d'equips de so, es van oferir per encarregar-se del so i la il·luminació, els nens i nenes es van encarregar de fer els decorats amb els seus dibuixos, que van ser adaptats per al projector i s'enfocaven al fons de l'escenari; un pare que era fuster va construir la màquina del temps del Mago, amb l'ajuda dels nens i nenes que van dissenyar com hauria de ser aquesta, etc.

D'aquesta manera, i gràcies a la organització de petites comissions encapçalades pel Comitato di Gestione, hores extraescolars dedicades amb ganes a assajar i fer tot el necessari per a la obra i molta il·lusió per poder oferir als seus nens i nenes la representació teatral de les històries que ja coneixien perquè havien les havien conegut i après a estimar des de l'escola; i demostrar als nens i nenes la importància que té allò que ells i elles fan per a les seves famílies i mestres, que treballen conjuntament i treballen de valent demostrant-los que treballen i van "a la una", per donar-los la oportunitat de gaudir d'una divertida estona en comunitat com és la de veure una obra de teatre juntament amb els seus amics i amigues la qual han fet ells mateixos.

7.2.8 Altres experiències que s'han fet i es fan a nivell d'escola

"La Scuola diventa nonna"

Una de les experiències que s'han dut a terme a l'escola, és aquella anomenada "La Scuola diventa nonna", en la qual es van recollir "filastrocche" a través d'una recerca feta l'any escolar 1982-1983 per el personal de l'escola, les mestres, els nens i nenes, els seus pares i els seus avis.

La recollida va començar amb la distribució d'un qüestionari preparat per les mestres i el Comitato di Gestione per recollir dades que tenien a veure directament amb els avis i àvies, com ara la seva edat, les activitats que havien fet abans, el temps que passaven amb els seus néts/es i dades que servien per verificar la disponibilitat que aquests tenien per participar a algunes activitats i iniciatives de l'escola. Per últim, el qüestionari demanava que es transcrivissin novel·les, "filastrocche", històries de vida viscudes així com la descripció de joguines o jocs que ells/es sabessin i que es poguessin utilitzar a l'escola.

Moltes de les àvies de seguida van voler entrar a l'aula per explicar breus històries als nens i nenes, així com preparar dolços amb ells, i algun avi va ensenyar a construir joguines simples de fusta i altres materials considerats pobres als nens i nenes.

Aquesta experiència va implicar als avis i àvies a participar de manera important a les festes de Nadal, Carnaval i Cap d'any, on van aportar la seva contribució ajudant i fent receptes per al gran àpat, el qual van fer ells mateixos i ensenyant jocs als que ells jugaven quan eren petits als nens i nenes.

En conseqüència, a la festa del Carnaval d'aquell any les famílies i mestres van representar una història que havia estat explicada en aquesta experiència anterior per una àvia: "Il vento tramontano".

El recull de "filastrocche" que es va fer, es pot trobar en un petit llibret que és present a una prestatgeria a l'entrada de l'escola, juntament amb altres projectes desenvolupats.

"Il mese amico"

Durant el mes de desembre, a l'escola es fa el mes amic. Les mestres m'expliquen que aquest mes dóna la oportunitat de valorar amb els nens l'amistat, el fer juntament amb els altres i la col·laboració. Amb aquesta iniciativa es proposen crear ocasions menys consumistes que les que ja venen proposades en el període nadalenc, oferir moments alternatius per estar adults i nens junts, valorar la cultura dels avis i àvies, promoure la competència de tots els adults construint joguines alternatives i promoure el llibre com a instrument important en el creixement dels nens i nenes.

Durant aquest període tota l'escola s'activa i implica intensament per viure moments diversos de col·laboració i intercanvi a l'intern de l'escola i a l'extern d'aquesta, amb les estructures (Aree) i les escoles dels voltants, els Asili Nidi i l'escola elemental (equivaldria a la nostra primària).

Dins de l'escola s'organitzen activitats per fer en petits grups de nens i nenes heterogenis d'edats diverses, en situacions agradables i encaminades a fer conèixer-se millor entre ells/es i a promoure el traspàs dels continguts. En aquestes activitats, el ritual de seure en cercle abans de començar qualsevol joc o activitat es valora molt en aquest període, tant com el fet d'escoltar els altres.

En aquest mes s'usa com a símbol el cor, un cor que s'enganxa amb una agulla imperdible al jersei, així com es fa un petit segell amb tinta en forma de cor a les mans

en ocasions especials, i que significa que s'ha treballat juntament amb els companys i adults, que s'ha treballat com a "amics".

Amb les famílies (pares, mares, avis, àvies etc) es creen ocasions on fer alguns "treballs" o tallers, com ara construir una joguina de fusta, nines de drap, llibres de "filastrocche" o històries per regalar a tots els nens i nenes i sobretot per donar la oportunitat als nens d'escoltar la narració d'una història o conte.

Dins d'aquest mateix període, es celebra una altra iniciativa anomenada "Pomeriggi amici" (tardes amigues). En ella l'escola s'obre a la tarda, en horari extraescolar, als nens i nenes, també a aquells que ja van a l'escola primària i que tenen 6 anys; als pares i mares i també als avis i àvies.

Aquesta iniciativa la van pensar perquè permetés prendre un llibre per part dels nens, sols o amb les famílies, en préstec de la biblioteca; per llegir un llibre junts (amb les famílies, o amb altres nens i nenes), per fer un berenar que hagin volgut preparar els avis; per donar ocasions a les famílies per estar juntament amb altres i conèixer-se entre ells/es; per veure un espectacle de titelles juntament amb els avis o les àvies i valoritzar així al figura dels avis juntament amb els néts; per construir un petit llibre sobre una història d'amistat per emportar a casa, entre d'altres.

7.2.9 Entrades i sortides

Durant tots aquests dies que he estat present a aquesta escola i més concretament a l'aula de p4, he pogut observar la relació diària i quotidiana amb les famílies.

Cada matí els pares, mares o familiars dels nens de l'aula els acompanyen fins la porta o dins l'aula. En aquella hora hi ha companys i companyes que ja són a l'aula perquè l'escola permet l'entrada en diferents horaris, segons convingui més a les famílies.

Aquests nens i nenes que ja hi són estan jugant lliurement amb els jocs de l'aula, així com fent un dibuix, llegint un conte o fent allò que els vingui de gust mentre una de les mestres tutores de l'aula és present en ella i està atenta a les seves demandes i a les seves accions.

Aquesta mestra és l'encarregada de rebre els nens i les seves famílies. Normalment aquestes entren i saluden a la mestra que s'acosta de seguida a dir bon dia, i a fer un comentari agradable tant al nen/a com al familiar que l'acompanya. En aquests

moments s'intercanvien informacions com ara de salut, si el nen/a no s'ha trobat bé o ha passat mala nit, d'estat d'ànim del nen/a, de coses que els han passat a casa i els afecten, d'aspectes més personals relatius a la vida de la mestra o de la família ja que es percep que hi ha una complicitat i una relació de confiança; d'accions que s'han de dur a terme i que estan lligades als projectes que es fan, com ara quan la mestra va demanar a la mare d'en Giuseppe si podia ajudar a l'escola amb les disfresses de la història del "Palazzo Incantato" que s'estaven treballant en aquell moment a l'aula amb els nens, etc. Moltes vegades també es parla de coses relatives al nen o nena, comentant a part dels aspectes fisiològics, aquells relacionats amb les fites que aconseguix o que són senyal de maduració i creixement personal d'aquest/a.

En aquest moment hi ha nens que de seguida entren a jugar amb els seus amics/gues després d'haver-se despedit del pare/mare (o no, perquè a vegades venen tant entusiasmats a jugar i a fer amb els amics que s'en obliden i és el pare o mare que els ha de demanar un petonet) i altres als quals els costa més i requereixen d'una atenció més gran per part de la mestra ja que ala situació és una mica més delicada.

A l'aula teníem un nen el qual ho passava malament cada matí quan havia de deixar el seu pare, i com ja he explicat una mica més amunt, l'estratègia que utilitzava la mestra en aquest cas era la de tranquil·litzar-lo, anticipar-li el que es faria a l'aula, dir que el pare anava a treballar, que tornaria a buscar-lo a la tarda i li suggeria d'anar a saludar-lo a través de la "finestrina" màgica del Mago. Aquest ritual es repetia cada matí, i el nen quedava més tranquil i passava una bona jornada.

Pel que fa a les sortides, hi havia algun nen/a el qual marxava just després de dinar i abans d'anar a fer "la nanna" (la migdiada), d'altres, en canvi, marxaven després d'aquesta a les 16:00h. Tant als que marxaven abans com els que ho feien més tard, les mestres els explicaven un per un una mica la jornada, però no el que havien fet en general, sinó allò que havia marcat la jornada del seu fill/a en particular. D'aquesta manera, no només es parava esment en els comentaris referents als aspectes fisiològics com el menjar o el dormir, que tal com ens diu Anna Lia Galardini a la teoria, són molt importants i constitueixen la base per tal que els altres puguin tenir lloc; sinó aspectes molt particulars relatius a les fites aconseguides pel seu fill/a en aquella jornada, ja siguin referents al seu desenvolupament motriu, cognitiu, o socioemocional.

El fet de poder comentar amb els pares aquests aspectes, requereix d'una mestra atenta que sap portar tot un grup sense oblidar la individualització, el tracte individual de cada alumne/a, amb tot el que això comporta (ritmes d'aprenentatge, motivacions, maneres d'aprendre, dificultats i facilitats) mantenint una atenció, una observació i un

anàlisi constant de cada nen/a en tot moment així com intentant comprendre què li passa pel cap en tot moment, en el sentit d'entendre el seu aprenentatge, les seves intencions i poder-lo ajudar a desenvolupar les seves potencialitats fins al màxim en tot moment, sense que aquestes siguin necessàriament, les mateixes que ocupen el temps dels seus companys i companyes.

7.2.10 Espais físics per a les famílies

L'escola compta amb diversos espais físics per a les famílies. L'escola té forma de cercle i al mig hi queda situat el gran pati al qual es pot accedir per diverses entrades. A l'entrada de l'escola trobem un d'aquests espais dedicats a les famílies²⁰, el qual consta d'un armari obert amb tota la documentació dels projectes que s'han fet a l'escola, així com aquells documents que la descriuen, i a través dels quals si els llegim podem veure el seu esperit i identitat. Així, en aquest armari trobem totes aquestes experiències que he explicat amb anterioritat com ara el llibret que es va fer juntament amb els avis i àvies, mestres i nens i nenes de l'escola per recollir contes, "filastrocche" i històries populars, el llibret que recull com veuen els nens més grans de l'escola "La Filastrocca", el qual es dona als nens que acaben d'arribar coma obsequi, fotografies i documentacions de les històries escrites per als nens i nenes amb el programa de la seva respectiva representació que es van fer mestres juntament amb famílies, etc. L'espai també compta amb petits tamborets on les famílies poden seure.

Hi ha un altre espai de l'escola per a les famílies²¹. En aquest hi ha una petita taula on hi ha tota mena d'informacions que poden ser d'interès per a les famílies, informacions com ara cursos d'idiomes que es fan a la ciutat o a pobles veïns, xerrades d'experts de la infància, tallers per als nens i nenes, extraescolars, o informacions de caràcter mèdic com ara relatives malalties infantils com els polls, la varicel·la, etc. En aquest espai també podem trobar un panell d'alumini on periòdicament s'actualitza la informació que hi és penjada amb imants. Normalment aquesta informació és referent a les jornades de formació que s'organitzen des de *l'Assessorato alla Pubblica Istruzione*, de les quals he parlat a la teoria.

Un altre espai també hi és a la zona comuna de l'escola, al passadís. Allà podem trobar un sofà amb coixins a l'entrada de les aules.²²

²⁰ Podem veure aquest espai a les fotografies de l'annex

²¹ Podem veure aquest espai a les fotografies de l'annex

²² Podem trobar aquest espai a les fotografies de l'annex

Un altre aspecte que determina i ocupa aquests espais destinats a les famílies és la documentació que es troba present en elles. Així, en les zones comunes de tota l'escola (als passadissos) podem trobar documentacions en les quals apareixen les famílies col·laborant amb l'escola, com per exemple: un treball que es va fer sobre la interculturalitat amb famílies de diferents cultures, les quals van donar-se a conèixer i compartir moments a través dels diferents àpats propis; fotografies i documentació relativa a la identitat dels infants. Aquesta consisteix en una fotografia de cada nen de l'escola amb l'explicació feta dels seus pares sobre el perquè del seu nom.

Altres documentacions són referents als espectacles representats juntament amb les famílies i referents a aquestes històries que ja he explicat. "La Piazza degli Amici", "Alla ricerca dell'Arcobaleno" i "Il Mago e la Macchina del Tempo".

Pel que fa a les aules de cada grup classe, trobem documentació destinada als infants sobre allò que es fa a l'aula i que els permeten tornar a reviure allò fet a la classe juntament amb els companys i companyes i que els ajuden a fer-se l'espai una mica més seu; i aquelles per a les famílies, en les quals figuren fotografies dels infants juntament amb frases d'aquests que fan llegible tot allò que es fa a l'aula i ajuden a les famílies a entendre, conèixer i així fer-los participants de l'educació dels seus fills i la vida d'aquests en el dia a dia a l'escola.

7.3 Anàlisi de les entrevistes²³

7.3.1 Entrevistes amb les mestres de la Scuola Comunale dell'Infanzia "La Filastrocca"

Les mestres de l'escola "La Filastrocca", ens diuen que a l'escola es contempla i promou la participació de les famílies als projectes educatius i formatius de l'escola en general i del grup classe en concret dels seus fills/es a través de diverses maneres.

Una d'aquestes és l'assemblea o trobada general. Aquesta tipologia de comunicació és fa juntament amb totes les famílies de l'escola i mestres i en ella es tracten temes que tenen a veure amb la implicació de tota l'escola, les quals tenen un caire organitzatiu i general. La participació de les famílies passa a través de la organització de festes, mercats, tardes de feina on es fa alguna cosa de bé comú per al grup classe o l'escola en general, o tardes en les quals es duen a terme feines organitzatives. Les famílies també participen a través de trobades de secció amb les mestres de referència (tutores), les quals tenen lloc una vegada al mes, normalment.

Per tal de poder participar a l'escola hi ha un òrgan de gestió, anomenat *Comitato di Gestione*. Aquest està format per una petita representació de famílies de cada grup classe, normalment uns 2 o 3 membres, una mestra per secció i un col·laborador/a. Els familiars que el formen es trien normalment al grup de 3 anys i el càrrec dura quasi sempre un any. Quan s'acaba, es substitueix el pare o mare per un de nou. Dins del grup del *Comitato* s'anomena un president.

Les reunions que es fan des del *Comitato* tenen lloc cada dos mesos o segons la necessitat, és a dir, quan l'escola considera important que l'organisme s'impliqui. D'aquesta manera, per tal que participi i s'impliqui, cal que des de l'escola, des de les mestres, es convoqui aquest organisme. De tota manera, si les famílies ho creuen oportú, poden demanar i convocar una trobada. Tot i així, hi ha trobades establertes des d'un principi dins l'escola. Moltes vegades, en les assemblees en les quals participen es tracten temes que tenen a veure amb tries importants que impliquen el seu rol a l'escola, i que afecten a tot el servei, com ara qüestions organitzatives d'aquest, propostes de millora o problemàtiques al voltant dels temes tractats.

²³ Podem trobar les entrevistes senceres a l'annex del treball en format paper

Els temes tractats a les reunions del *Comitato* s'expliquen i es difonen a la resta de famílies que formen part de l'escola, ja sigui a través del secretari que escriu tot el que s'ha decidit en una acta, o d'un/a mestre/a que hi ha assistit. La difusió dels temes també depèn de la importància d'aquests.

Les famílies venen informades cada dia d'allò que es fa a l'escola i dins del grup classe concret on va el seu fill/a verbalment o amb comunicació escrita sobre allò que han fet els nens/es (ex: visita als museus, projectes a la ciutat...).

A més, a l'escola hi ha varis espais on es pot trobar informació adreçada a les famílies. A l'entrada hi ha informacions sobre iniciatives que poden ser del seu interès, com ara trobades pedagògiques amb experts, o iniciatives de varis gèneres. Dins del grup classe en concret hi ha espais creats expressament que parlen a les famílies sobre el que s'està treballant amb els infants. Pel que fa a aquesta documentació que podem trobar a les escoles, veiem que n'hi pot haver de diferents tipus: escrita (petites documentacions que es donen a les famílies), fotografies com ja he dit del que es fa amb els nens/es a classe o cartells més generals que documenten la història i les característiques o trets de l'escola.

La informació que caracteritza aquestes documentacions és diversa també segons a qui va adreçada (famílies o infants), segons si és relativa a les activitats que es fan en un espai precís (com ara la que trobem a l'aula de pintura) o les que hi ha dins de la classe. Al passadís es troba la documentació que presenta el servei i les seves activitats i experiències fetes, a la biblioteca la documentació serveix per saber com utilitzar aquesta i els seus espais de manera adequada, donant visibilitat a la organització d'aquesta, com va néixer i com creix.

La creació d'aquesta documentació no es deixa l'atzar, sinó que es fa a través de la comparació amb les companyes en les reunions, amb el personal de la *Pubblica Istruzione* i es fa de manera lògica. La lògica és aquella d'explicar esdeveniments de manera lògica, coherent, sintètica i gràficament clara. Per tant, trobem que en els cartells de les parets creats d'aquesta manera hi ha una informació escrita, fotografies o dibuixos dels infants exposats en seqüència lògica i aquestes documentacions són sintètiques i explicatives.

Les mestres ens expliquen que des de l'*Assessorato* i la *Pubblica Istruzione* es creen moments de trobada expressament per a les famílies, sigui a nivell formatiu, sobre les problemàtiques, la funció parental o formació de caràcter més cultural. Aquest organisme organitza trobades específiques per a les famílies, per a mestres o

qualsevol persona interessada en educació i aquestes tenen lloc en diferents espais de la ciutat segons la disponibilitat. Així, algunes vegades es fa a alguna escola en concret, a vegades a alguna Area o a vegades al *Comune* (ajuntament). A vegades, si la formació la sol·licita una escola en particular, es fa en aquella escola.

7.3.2 Entrevistes amb les famílies de la “Scuola Comunale dell’Infanzia la Filastrocca”

Quan es demana a les famílies com hauria de ser segons la seva opinió la relació entre elles i l’escola, veiem que la majoria d’elles ens diuen que hauria de ser una relació basada i encaminada cap a una col·laboració molt estreta i al fer junts, perquè el nen/a entengui i percebi les dues figures, cadascuna amb un rol i identitat pròpia, com a presències actives en el seu creixement, afrontant també els problemes de manera conjunta, sempre dins del límit del possible, per tal de custodiar un únic fi educatiu i col·laborar per al benestar dels infants i per una millor educació d’aquests.

Moltes ens parlen de la importància que hi hagi diàleg o comunicació constant entre les dues institucions per tal que hi hagi coneixement de la realitat a casa i a l’escola de l’infant, sobre les característiques i comportaments d’aquests en els dos àmbits, entre d’altres.

Moltes ens parlen també de la importància que aquesta relació sigui directa, estigui basada en la confiança, una confiança que segons una família, la mestra ha de guanyar-se i la qual han d’estar disposades a cedir, les famílies; el respecte recíproc davant d’estils de vida i estils educatius diversos; i la transparència mútua i una família comenta que hauria de ser rendible i de creixement per ambdues parts.

Es valora també l’estima, la honestat, la implicació i el fet de poder confrontar opinions amb les mestres.

Només una família ens diu que hi hauria d’haver més moments d’intercanvi sobre les vivències dels infants. I només hi ha una família que ens parla de la importància que hi hagi disponibilitat per part de les famílies que acollís ofertes i propostes educatives provinents de les mestres.

Quan demanem en què es basa la seva relació real amb les mestres dels seus fills/es, moltes ens parlen de la confiança, confiança en des del primer moment, confiança vers

les mestres i la seva professionalitat i càrrec, confiança adquirida en el temps, confiança recíproca.

Moltes ens parlen també del respecte, respecte del propi rol, respecte recíproc, respecte i confiança que porten a pensar que tot i que hi hagi “errors” eventuais o “mancances”, estan fets amb bona fe, respecte mutu dels rols i l’objectiu primari que no és altre que el just desenvolupament per a l’infant.

Esmenten també l’estima i el reconeixement de la professionalitat i la feina feta per part de les mestres.

Moltes valoren una bona comunicació, una comunicació transparent, que permet el coneixement mutu, el fet de tenir moments d’intercanvi, trobades freqüents o diàries per conèixer allò que fa el nen/a a l’escola a nivell personal i de grup per tal de crear una continuïtat entre escola i família.

Ens parlen també, de la disponibilitat mútua, del fet que les famílies s’obrin a l’escola i posin a disposició tot allò que puguin per el bé dels infants; algunes diuen que es basa en els interessos comuns que tenen totes dues institucions (E-F), els nens/es. Bastants ens diuen que es basa en la col·laboració.

Quan demanem si per part seva (de les famílies) hi ha algun aspecte a millorar o si aquesta relació podria millorar, moltes ens diuen que sí, perquè sempre es pot millorar, però són poques les que ens insinuen que potser farien falta més interaccions per augmentar la coneixença i així millorar aquesta relació així com ampliant les ocasions viscudes de manera compartida per tal d’enfortir aquesta relació. Una família ens diu que un aspecte a millorar seria una implicació major per part seva. Moltes altres diuen que no, o que sí perquè es pot millorar sempre però ens diuen estar ja satisfetes amb la seva relació amb l’escola i moltes qualifiquen aquesta de “molt bona”.

Quan demano què podria fer que aquesta relació es trenqués o empitjorés, les famílies ens parlen d’aspectes com: la falta de confiança, que hi hagi una relació freda des del principi, que hi hagi poca claredat i transparència per part de les dues entitats, la pèrdua de respecte o diàleg, que no hi hagués prou atenció a la sensibilitat del nen/a, les males conductes o comportaments per part de les mestres cap als infants que no ajudin al seu benestar i tranquil·litat psicològica, les coses “mal dites”, la discrepància entre mètodes educatius i valors ensenyats per part de la família i aquelles proposades des de l’escola, la violació de la privacitat per part dels mestres, els judicis negatius de la família vers l’escola i mestres i sobretot davant de l’infant, el tractament no atent o injust de les mestres en el confront de l’infant, la manca d’objectius compartits,

indiferència vers les tries que fan les famílies, que els infants no estiguin content, tenir una ment poc oberta, el fet que les mestres traïssin la confiança concedida per part de les famílies, que les famílies es mostressin irrespectuoses en el confront de les mestres i la seva feina, o que les mestres perdessin l'ús de la raó.

Quan els demano si hi podria haver una tipologia diversa de relació entre elles i l'escola, la majoria ens contesten que no, que no la poden imaginar, que ja estan satisfets o fins i tot hi ha una família que ens diu que ha tingut més d'un fill que ha anat a aquesta escola, que han tingut mestres diferents, cadascun amb la seva personalitat i professionalitat i ens diu que no ha tingut mai problemes, que la relació sempre és més estreta amb les mestres tutores però que el personal de "La Filastrocca" sempre s'ha presentat de manera compacta, sense deixar veure maneres diferents de pensar, que han mostrat unitat i això els ha donat credibilitat.

Una altra família ens diu que no sabia esmentar una altra tipologia però que sí que sap de coses que passen a altres escoles referents al tema relació e-f, i que no acceptaria.

Les famílies que responen de manera afirmativa ens diuen que s'haurien d'augmentar les trobades entre les famílies i les mestres ja que encara que les mestres es mostren sempre disponibles, les trobades són poques, però moltes vegades les circumstàncies laborals no ho permeten. Una altra proposta de millora que ve des d'una família rau en el fet de comunicar les iniciatives amb més temps i amb més informació per endavant.

Les famílies defineixen la seva relació amb les famílies amb paraules com: maca, familiar, positiva, correcta, amigable, respectuosa, atenta, de confiança com hauria de ser, òptima, bona i satisfactòria, directa, vertadera, basada en l'intercanvi d'informació sobre el nen/a, "estupenda", de suport a les famílies: disponible i d'escolta, inspirada en valors com ara la col·laboració, la implicació, el compartir, el diàleg obert; amb interacció, ambivalent, de joia i afecte mutu.

Trobem dues famílies que no estan tant satisfetes i ens diuen que falta per part de les famílies, dedicar més temps i interès al diàleg amb les mestres; o que és un relació suficientment bona tot i que a vegades la comunicació és una mica precipitada, degut al gran nombre de nens/es a l'aula. Una família també ens parla de les ràtios, però valors positivament l'actitud de les mestres davant d'aquest fet dient que les mestres sempre busquen de fer el possible tot i aquesta dificultat.

Hi ha dues famílies que es mostren molt satisfetes. Una d'elles ens diu que per part seva la seva relació amb l'escola és "perfecta", ja que segons ells no podien esperar

res millor, ja que diuen que les mestres s'han mostrat preparades, humanes, acollidores, pacients, implicades, apassionades, que proposen iniciatives, que són precises, atentes o disponibles. Fins i tot diuen que esperen no haver-se deixat res. Diuen també, que com a pares han mirat de col·laborar, de seguir les indicacions i els consells que els han donat sempre, posant-hi la màxima confiança.

L'altra família que també està molt contenta d'aquesta relació ens diu que qualificaria aquesta com simplement, meravellosa. Ens diuen que les mestres i el personal de l'escola representen dues cares oposades de la mateixa moneda. Ens diuen que amb les seves característiques aconsegueixen comunicar, captar, nodrir i cultivar els seus fills/es en les seves necessitats i en la seva unitat. Ens diuen que són vertaderament mestres amb "M" majúscula, i ens diuen, per acabar, que estan molt orgullosos d'elles.

Quan els demano què considero que té un valor més positiu, o que valoren més d'aquesta relació ens diuen que el que més valoren és: el fet que em sento "actriu" i no "espectadora" de la vida dels infants que van a l'escola amb el meu fill, la organització, en el sentit de formar part d'un grup de pares que controli internament les activitats quotidianes, per tant, el fet de tenir veu i participar en l'educació dels fills; el fet que hi hagi intercanvi d'opinions o sobre el coneixement del nen/a, per tal de tenir un *input* del que fa el nen/a a l'escola, l'experiència de les mestres, el fet que el fill tingui ganes d'anar a l'escola, l'obertura la sinceritat i l'experiència, la simpatia de les mestres, la col·laboració recíproca, l'amistat, la sinceritat i naturalesa amb la qual s'intercanvien les informacions entre e-f, el respecte, el fet de sentir-se com si formés part "d'una gran família", el valor de les persones, en el sentit que les mestres són persones abans que mestres; la disponibilitat recíproca de l'escolta, i la passió de les mestres.

Per tant, veiem que valoren sentir-se part, poder col·laborar a l'escola i tenir veu en les decisions que es prenen, així com valoren que es cuidin aspectes que caracteritzen una bona relació, com ara un intercanvi constant d'opinions, la honestedat, la sinceritat, l'escolta, la disponibilitat, etc; així com que el nen/a estigui content i estigui a gust a l'escola o aspectes relacionats amb la personalitat de les mestres.

Quan demano què els agradaria que millorés, trobem que hi ha moltes famílies, la majoria, que no canviarien res o que creuen que la relació ja és òptima, i una incideix en el fet que espera que continuï havent-hi la capacitat de mantenir la relació com fins ara. Altres, però ens diuen que el que els agradaria que fos millorat fossin aspectes com ara: la disponibilitat de les mestres, el temps dedicat a les relacions i l'acollida, en el sentit que aquesta fos menys fred el moment de recollir-los, ja que ens diu que moltes vegades ja tenen els nens/es vestits quan ells arriben a buscar-los, l'intercanvi

d'opinions entre famílies, la perspectiva a l'hora de mirar endavant, vers la novetat, tenint en compte estils diversos; algunes ens diuen que la relació seria millor si hi hagués més temps (temps entès també, com temps per parlar dels infants) i les classes fossin més nombroses.

Pel que fa a si han pogut i han participat a alguna activitat o projecte que ha estat proposat des de les mestres al grup o a l'intern de l'escola, quasi totes han participat, qui més qui menys, ha tingut ocasió. Aquestes ocasions han sigut festes, com ara el "sopar amic" o el Nadal, juntament amb altres famílies, recitals amb famílies actrius (no oblidem que "La Filastrocca" treballa molt a partir de l'expressió oral i escrita, a partir dels contes i les representacions teatrals), a través del *Comitato di Gestione*, a través de les trobades organitzades des de l'*Assessorato alla Pubblica Istruzione*, en experiències com a ajudants de feines a través de grups de treball. Una família ens parla amb afecte cap a un projecte sobre la multiculturalitat on les mares es van trobar a la biblioteca i van parlar d'elles mateixes a través del menjar de tradició pròpia.

Les famílies que no han participat, ens diuen que per motius laborals, de temps, o per implicacions personals no ho han pogut fer. Tot i així, tant elles com les que han participat, les que ho han fet molt o poc, valoren molt positivament el fet de poder participar.

Ens diuen, sobre aquesta participació que per a ells és important perquè estan implicats en les activitats i projectes de l'escola, parlen i confronten opinions i que ho fan per als seus fills/es; que és una idea òptima ja que és un moment que produeix i incrementa la confiança recíproca i també l'amistat (entre família i escola), que pot esdevenir per a les famílies que tenen fills/es de la mateixa edat, una ocasió d'intercanvi d'idees, problemàtiques, oferint així una preciosa ocasió de confront i sosteniment recíproc, on explicar-se les pròpies experiències, conèixer-se millor i enriquir-se i socialitzar-se; que participar en aquestes activitats és un moment agradable que fa sentir pertinença a l'escola; que és un bé per al nen/a, que han estat experiències úniques, que han estat ben organitzades i han fet implicar, que valoren la feina feta per part de les famílies i per als propis fills/es.

Algunes d'elles ens diuen que al llarg dels anys que hi ha sigut sempre hi ha hagut una participació molt nombrosa.

Una d'elles ens diu que aquestes trobades haurien de ser-hi més sovint, ja que com altres famílies diuen, millora la relació entre les famílies i a més, als nens/es els encanta trobar-se fora de l'escola amb els seus amics/gues.

Trobem una família que per les seves paraules, està molt implicada dins de l'escola. Ens diu que des de fa dos anys representa al *Comitato di Gestione*, que ha participat sempre a les trobades, vespres de feina proposades des del grup o des de l'escola sencera; en representacions teatrals i a les festes, que ha mirat de donar sempre la seva contribució perquè creu que un sistema educatiu que funcioni bé té la necessitat de la participació de les famílies. Ens diu que tot això li ha servit a ell/a, ja que ha après molt i sobretot creu que ha ajudat al seu fill. Pensa que el seu fill és un nen feliç en el fet de veure, en el captar que una mare o un pare dedica temps a l'escola, i creu que és positiu conèixer i entrar "de puntetes" en el seu món, aquell món en el qual, ens diu, que el nen és protagonista de 8:00 a les 16:00, de dilluns a divendres.

Una altra mare ens deixa a veure que valora el fet que escola i família s'ajuntin per fer i regalar una cosa als infants, i que la va fer feliç veure la cara del seu fill quan l'ha vist recitar en una de les històries de l'escola, i ens diu que a tothora mira el DVD i se li il·lumina els ulls quan la veu sobre l'escenari.

Pel que fa a les jornades de formació o trobades que organitza *l'Assessorato alla Pubblica Istruzione*, he demanat a les famílies si han pogut participar alguna vegada en una d'elles, i si segons la seva opinió, aquestes trobades són d'interès per a elles.

Moltes d'elles ens diuen que no hi ha participat o que hi ha anat poques vegades. Els motius són els horaris, la manca de temps, el fet de no poder deixar els nens/es a ningú en l'horari que aquestes tenen lloc, que no les troben interessants, que hi ha poca flexibilitat envers altres possibilitats per a les famílies, o que hi van anar alguna vegada i tot i que els conferencians eren experts i tenien molts coneixements, a la conferència no es va parlar del que esperava.

Les que hi ha anat, algunes les valoren de manera negativa, dient que no són de prou interès i altres les valoren positivament. Les que les valoren positivament ens diuen que són molt interessants, que ajuden a l'intercanvi d'idees, i problemàtiques de les famílies ja que les fan experts, com ara psicòlegs o psicoterapeutes, que serveixen per tenir la seva resposta i que moltes de les seves preguntes com a famílies tenen a veure amb els nens/es. Ens diuen també, que són com un complement de la vida escolar, que als nens/es els agraden, que són formatives, perquè ajuden al confront amb altres famílies, que són ocasions per reflexionar, compartir i veure les coses des d'un punt de vista diferent, o que han après coses que han estat útils per poder ensenyar-les després als seus nens/es. Una mare ens parla que l'ajuden a créixer com a mare, però també com a persona.

Per tant, el tema de la formació i jornades ofertes des de l'Assessorato, està més dividit, ja que hi ha famílies que hi poden anar i altres que no, potser perquè no es contemplen prou els horaris i moments en els quals tenen lloc, i perquè hi ha famílies que les consideren molt interessants mentre que n'hi ha d'altres que diuen que no ho són, que hi ha poca flexibilitat vers noves propostes o que simplement n'hi ha que són interessants i altres que no.

Quan demano, ja per concloure, si aquestes famílies es senten part de l'escola, si senten que hi ha una bona sinergia entre elles i l'escola per l'educació dels seus fills/es, si es senten implicats, quan es senten implicats i com, les respostes són molt positives, ja que de 22 respostes, només tres preveuen algun millorament.

Aquests aspectes negatius es deuen a què, segons aquestes famílies: l'escola proposa molt, però a vegades les famílies no es mostren molt disponibles, que la relació tot i ser bona podria ser millor amb més temps i menys nens/es per aula. Ens diuen també, que es podria desenvolupar més amb moments de confrontament i iniciatives on implicar-se i col·laborar, sigui col·lectiva o individualment.

Pel que fa als positius, ens diuen que es senten part de l'escola i òbviament hi ha una efectiva sinergia i es senten implicats en moltes experiències; que han notat l'abona sinergia sobretot en el moment de l'inseriment de la nena a l'escola, ja que les mestres s'han mostrat sempre disponibles a l'escolta, atentes a les qüestions proposades i de suport en el proposar i suggerir estratègies educatives integratives alternatives respecte aquelles coses a les quals ells, com a família havien donat importància, que sempre han fet observacions sobre el comportament de la seva filla a l'escola de manera que ells també fossin participants dels objectius compartits i de les activitats realitzades; que es senten part de l'escola i que també hi han portat el seu segon fill i que les dues vegades han estat satisfets per les persones amb qui s'han trobat, que qualifiquen de qualificades, que sempre posen els infants en primer lloc.

Ens diuen que s'han implicat gràcies a la feina feta per part de les mestres, que són elles les que marquen la diferència, que no deixen passar mai res per alt i que les aconsegueixen implicar explicant-los tot el que fan, documentant la feina feta amb materials fotogràfics i treballs fets pels nens i nenes. Ens diuen que si un vol participar en aquesta escola, ho pot fer, si un no vol participar, mai ve discriminat, sinó que constantment està estimulat per participar, ja que les iniciatives són belles, múltiples i originals.

Ens diuen que se senten respectades i implicades perquè creuen que l'escola és cosa de tots (escola i família) i que si es desenvolupa l'empatia a través d'aquesta relació, això afavoreix molt al correcte creixement de l'infant.

Trobem una família que ens diu que se sent tant implicada i tant part de l'escola que a vegades té por de treure l'espai a algú i que quan nota que algú és menys dins de l'escola, li sap greu, perquè diu que no saben la ocasió que es perden.

Hi ha una altra mare que com aquesta ens diu que creu en el valor de la participació com a mitjà per educar els seus fills/es. A part, ens diu que li costarà molt i li sabrà greu allunyar-se de l'escola quan el seu fill acabi el període ja que defineix l'escola "La Filastrocca" com un món meravellós d'amistat i solidaritat.

7.3.3 Entrevistes amb les famílies de "l'Asili Nido Il Sole"

Tot i que la meva estada de pràctiques va ser a "l'Asili Nido Il Grillo", no em va ser possible realitzar les entrevistes allà, i vaig decidir-me per obtenir la informació d'una escola que funcionava seguint els mateixos criteris sobre com veien les famílies la relació amb l'escola bressol dels seus fills/es.

Així, pel que fa a com aquestes creuen que hauria de ser una relació entre escola i família, ens diuen que ha de ser una relació basada en la confiança mútua amb el propòsit d'un bon creixement escolar del nen/a; el mutu respecte i col·laboració, en la implicació cap a les activitats proposades, la sinceritat, la obertura, un bon diàleg amb comunicació constant fets en la quotidianitat per tal que hi hagi un clima serè per a l'infant, encaminada a una aliança, a un "treballar conjuntament". Ens diuen que això ho troben a "Il Sole" i que les mestres són vàlides.

Quan demano en què es basa aquesta relació, tot i que la majoria ja m'han contestat a la primera pregunta, ens diuen que en la col·laboració, la confiança construïda en aquests anys, el respecte vers els rols, en el diàleg obert, en la sinceritat, en la coneixença o en l'intercanvi d'informacions.

Quan demano si per part seva és previsible algun tipus de millorament en aquesta relació, la majoria em contesten que sí, però no em diuen què millorarien. Hi ha famílies que diuen ja estar satisfets amb la seva relació amb les mestres.

Em diuen que el que podria empitjorar aquesta relació podrien ser aspectes com: la manca de transparència i respecte vers els rols, el maltractament dels infants, el fet de descobrir coses que no se'ls hi ha comunicat, el no- compartir, el no- respecte vers els nens, la manca de comunicació i la capacitat autocrítica o la manca d'amor per la feina.

Una família ens diu que pel fet ser tractar-se de nens molt petits, creu que fa falta molt poca cosa, però que amb una mica d'intel·ligència i comprensió des de les dues parts (mestres i famílies), tot es soluciona.

Pel que fa a si creuen que hi podria haver una tipologia de relació diversa entre elles i les mestres, la majoria em contesten que no, que no poden desitjar o imaginar una relació millor de la que ja tenen i una ens diu que clar que sí, però no ens diu com ni els motius.

Defineixen la seva relació amb les mestres com una relació bona, òptima, de confiança respecte i estima mutus, serena, de col·loqui, bona, "estupenda", ens diuen que com a famílies perceben tenir les mestres interessades de manera sincera en el benestar dels seus fills; ens diuen que quan des de l'escola les mestres els diuen alguna cosa, intenten fer-la, que sempre intenten estar molt presents, també quan van a recollir o a portar els fills/es es paren sempre alguns minuts per relacionar-se amb les mestres.

El que valoren més positivament d'aquesta relació, ens diuen que són aspectes com: la col·laboració mútua, la franquesa i la confiança absolutes, la simpatia de les mestres, la flexibilitat i la comprensió, al subtilesa de la relació, la disponibilitat al diàleg, les relacions significatives, que el fill/a vagi content a l'escola bressol, la relació amb els altres nens, la capacitat de comunicar quan hi ha problemes, la consciència i les ganes de trobar solucions.

Moltes ens diuen que no veuen aspectes a millorar o ens diuen que ja estan satisfetes amb la seva actual relació i les que ens diuen que podrien millorar, diuen que el que podria ser millorat és el fet que hi hagués més temps per part seva (de les famílies) i de les mestres per millorar la comunicació de cada dia i el desenvolupament de les activitats.

Pel que fa a si han pogut participar a alguna activitat o projecte que ha estat proposat al grup o des de l'intern de l'escola, i com valoren aquesta participació, només tres famílies ens diuen que poc, que només a activitats relacionades a les festes o que encara no.

Un d'aquests motius és el fet de tenir nens/es molt petits, i la implicació que això requereix o altres el fet que consideren que tot i que és bonic poder fer coses juntament amb els nens, aquests són massa petits per poder apreciar aquestes coses.

Els que hi ha participat, diuen que són experiències molt útils per poder conèixer altres famílies, que és una bona manera per compartir experiències, que és extremament educatiu per als nens/es i que fa entendre moltes coses a ells com a adults com ara la relació entre la nena/ i la mestra, la manera com es relaciona aquesta amb els seus companys/es , que és interessant poder obrar junts ja que reforça el lligam entre escola i família ja que és un moment de coneixement mutu.

Quan demano si han pogut assistir a les jornades formació que els proposen des de *l'Assessorato*, la majoria diuen que no hi ha assistit perquè no han pogut encara, o que no ho fan per costum, o que encara no per manca de temps. Tot i així, tant els que hi han anat, com els que no o el que tenen pensat fer-ho, les troben molt interessants, pensen que són òptimes jornades formació per a les famílies, que són de gran interès. Només una ens diu que potser són massa sovint, però que tot i així, es poden compaginar en el dia a dia.

Quasi totes diuen sentir-se part, sentir-se implicades a l'escola i ens diuen que això es deu a què les mestres s'esforcen per fer-los sentir "com a casa", que hi ha molta comunicació ja sigui formal o informal, que les mestres són molt obertes i es mostren disponibles, que aquestes creen una molt bona sinergia. Moltes diuen que tenen confiança en les mestres que miren de col·laborar al màxim en el que es proposa des de l'escola.

Per concloure l'anàlisi d'aquestes entrevistes, podem dir que hi ha molta coherència respecte allò que ens diuen les dues entitats, tant escola com família. L'escola ens diu que es proposen diverses maneres de participar a les famílies i que aquestes responen, i les famílies ens responen quasi totes la seva gran satisfacció sobre aquesta relació que pel que he anat llegint, compleix tots els requisits del que per a ells/es ha de tenir una bona relació entre e-f. On hi ha varietat d'opinions és en el tema de les iniciatives de formació proposades per part de *l'Assessorato alla Pubblica Istruzione*, dins del programa "La Cassetta degli Atrezzi", ja que hi ha famílies les quals les troben molt interessants mentre que d'altres no ho veuen així perquè no contempen les seves necessitats en quant als temes, o els horaris en els quals tenen lloc, no són prou flexibles.

8. Conclusions

Després d'haver fet el marc teòric, haver estat a la realitat i al dia a dia dels Serveis Educatius i haver analitzat en profunditat la relació entre escola i família puc concloure que realment teoria i pràctica no es contradiuen.

Tot aquest conjunt d'escoles gestionades de manera municipal de la ciutat de Pistoia, estan molt compenetrades entre sí, molt coordinades i van molt a la una, de manera que els resultats als quals he arribat amb aquestes dues escoles, s'estén a tota aquesta xarxa d'escoles que funcionen igual i que estan regides per l'Ajuntament.

Són escoles les quals creuen profundament en els beneficis i la necessitat que hi hagi una bona relació entre escola i família, i les mestres de les quals tenen com a base psicòlegs com Vygotsky i Bronfenbrenner, així com pedagogs que van creure i apostar en el seu moment per aquesta manera d'entendre l'educació, tals com Loris Malaguzzi, que en va ser un dels impulsors a Reggio Emilia i Anna Lia Galardini, Sonia Iozzelli i actualment Donatella Giovannini i Laura Contini amb el seguit de mestres que van treballar i treballen juntament al seu costat que han caracteritzat aquestes escoles.

Com que han comprès la importància de la participació de les famílies en el fet d'educar un infant i no entenen una escola que no compta amb elles, en aquestes escoles es contempla i es valora molt la seva participació, implicació i col·laboració en aquesta, i de fet, es viu com un fet natural, es dona per fet que aquestes famílies formaran part de l'escola i que les mestres estan a la seva disposició en la tasca d'educar els seus fills/es.

Així, des de l'escola i des de *l'Assessorato alla Pubblica Istruzione* s'ofereixen molts canals i formes diverses de participació a les famílies per tal de facilitar a aquestes el fet de compartir l'educació dels seus fills/es amb l'escola. Així, veiem traduïda aquesta flexibilitat en quant a propostes en tot allò que es fa pensant en elles, programes de formació, xerrades fetes per experts que els poden interessar, tallers i activitats les quals poden compartir amb l'escola i els seus fills/es: la oportunitat de participar a l'escola ja sigui en actes festius, com organitzatius, com ajudant a fer algun material d'utilitat per a l'escola, entre d'altres.

Veiem que mentre aquestes activitats per fer juntament amb les famílies són per promoure aquest sentiment de pertinença a una comunitat i a fomentar el plaer de fer i estar junts amb els nens/es per oferir a aquests passar una bona estona juntament amb els adults que els són més propers i els seus iguals; hi ha també molta varietat de

propostes per tal de fomentar una bona relació entre escola i família. Veiem traduïda aquesta proposta en la tipologia d'entrevistes o trobades, que poden ser formals, tals com les individuals o les assemblees, o del Comitato di Gestione, com informals, a les entrades i sortides.

En totes elles la mestra es mostra com una gran professional, que no pretén donar receptes als pares de com educar als seus fills/es, sinó de mostrar-se com una persona competent en el seu àmbit que està allà per ajudar-los en el creixement del seu fill/a, i que utilitza moltes estratègies per tal d'arribar a crear una relació sincera, de confiança, de respecte, amb un diàleg continu i que gira entorn de la idea de buscar i fer allò que és millor per als nens i nenes, és a dir, els seus fills/es.

Les famílies, en conseqüència, responen, cadascuna segons les seves possibilitats, ja que com moltes ens diuen a les entrevistes, les ocupacions i horaris laborals són difícils de conciliar de vegades amb altres activitats; i totes ens demostren amb les seves paraules que estan satisfetes del treball fet per les mestres i de la relació que tenen amb elles i tot allò que es fa per a què hi hagi una bona relació encaminada a afavorir la coherència i la continuïtat entre casa i escola per al benestar del nen/a.

9. Valoració

Fer aquest treball no m'ha resultat fàcil. Des del principi em va costar decidir-me per un tema concret, ja que es tractava del treball final de grau i volia que fos un tema que m'interessés, que donés de sí, que m'apassionés, i que m'aportés alguna cosa que a mi m'interessava abans de concloure el meu grau.

D'aquesta manera, i amb orientació, dins del meu marc d'especialitat, vaig decidir-me per les famílies. Marxava a Itàlia, a Pistoia a fer les pràctiques, on tenen un sistema educatiu que concorda amb la meua manera d'entendre, pensar i fer l'educació, en el qual l'aspecte relació entre escola i família es treballa molt bé i també d'acord amb la meua manera de pensar.

D'aquesta manera, vaig pensar que aquets treball podria anar encaminat a conèixer i aprofundir més en aquesta realitat, i a la vegada, poder mostrar-la través d'aquest treball a altres persones que hi puguin estar interessades.

Immersionada en la il·lusion de ja tenir per fi un tema, vaig buscar moltíssima bibliografia d'autors italians, d'autors que han creat aquests serveis i els han caracteritzat fins a convertir-los tal i com són avui en dia. Així, amb el meu italià encara pobre, vaig llegir-me i intentar comprendre tot aquest funcionament. Aquí van venir les primeres dificultats, perquè tot i que a nivell de llengua podia comprendre tots aquests llibres, hi havia aspectes que com hem anat veient en el marc teòric, estaven molt relacionats amb moviments socials i històrics, els quals jo, que sóc d'un altre context i desconeixia aquest àmbit, no comprenia.

D'aquesta manera, vaig anar una mica a l'aventura cap a Itàlia, tenint una idea bastant global de tots els serveis i tot allò referent a les famílies, de manera que sabia quins aspectes m'interessaven, en què m'havia de fixar i recollir i també quins dubtes preguntar una vegada allà.

La veritat és que no em pensava que seria tant fàcil una vegada a les escoles. Allà em van tractar de seguida com una més i em van dedicar moltíssim temps a explicar-me i mostrar-me tot allò que ells creien que era essencial i important que sabés per conèixer la seva manera de fer i pensar sobre l'educació i sobre la relació entre escola i família, per ser més concrets; així com per resoldre totes les meves inquietuds i dubtes. Tant les famílies, com les mestres, com el personal no docent de l'escola, com mestres que ja s'havien jubilat, com el personal que dirigeix els serveis em van ajudar moltíssim i es van mostrar sempre disponibles.

Així, m'ha sigut possible poder-me endinsar en una realitat com una més, cosa que m'ha permès captar tot allò que volia d'una manera més profunda i significativa a la vegada que també era partícip d'una manera de fer escola que si abans de ser-hi m'interessava, ara em fascina.

Crec que aquesta experiència ha marcat molt la meva persona, i més com a futura mestra i professional, ja que m'ha ajudat a veure que tot allò que jo creia, pensava, i desitjava de fer, no és una utopia com moltes vegades ens volen fer creure, sinó que és possible.

Aquest treball m'ha ajudat a ordenar les meves idees, les sensacions i emocions viscudes així com organitzar la informació i aprofundir en ella, cosa que ha generat coneixements específics envers la relació que han de mantenir escola i família, i m'ha donat moltes estratègies que podré utilitzar una vegada sigui mestra.

Aprofito per agrair des d'aquí al professorat de la Universitat de Vic que m'han permès de poder viure aquesta experiència, Maica Bernal i Berta Vila, així com al meu tutor Jordi Collet que sempre ha estat disponible quan l'he necessitat, i la meva família i parella que m'han animat, ajudat i han tingut tanta paciència amb mi.

També a les mestres i famílies de l'Asili Nido "Il Grillo" Armanda, Stefania, Daniela, Franca i Nila, a les mestres i famílies de la Scuola Comunale dell'Infanzia "La Filastrocca" Francesca, Loredana, i a les famílies de l'Asili Nido "Il Sole" i la mestra que em va permetre fer les entrevistes allà tot i no haver-hi fet les pràctiques; a la coordinadora dels Asili Nido Donatella Giovannini, a la coordinadora de les Scuole Comunale Laura Contini; a la persona de l'Assessorato que es feia càrrec de les estudiants en pràctiques Fiorella, així com a les meves companyes que han fet les pràctiques amb mi amb qui hem passat tant bones estones i hem compartit reflexions educatives.

10. Referències bibliogràfiques

10.1 Llibres

Becchi, Egle; Galardini, Annalia; Iozelli, Sonia; Mastio, Antonia; Giovannini, Donatella; Bondioli, Anna; Ferrari, Monica; Boccaccini, Loana; Rauch, Andrea (2010). *Una pedagogia del buon gusto. Esperienze e progetti dei servizi educativi per l'infanzia del Comune di Pistoia*. Milano: Franco Angeli Editori

Bronfenbrenner Urie (1979). *La ecología del desarrollo humano*. Barcelona: Paidós.

Catarsi, Enzo; Fortunati, Aldo (2012). *Nidi d'infanzia in Toscana. Il bello, la qualità e la partecipazione nella proposta del "Tuscany Approach" per i bambini e le famiglie*. Italia: Edizioni junior

Edwards, Carolyn; Gandini, Lella; Forman, George (1994). *I cento linguaggi dei bambini. L'approccio di Reggio Emilia all'educazione dell'infanzia*. Bergamo: Edizioni Junior

Fortunati, Aldo (2006). *L'educazione dei bambini come progetto della comunità. Bambini, educatori e genitori nei nidi e nei nuovi servizi per l'infanzia e la famiglia: l'esperienza di San Miniato*. Italia: Edizioni Junior

Fumigalli; Masotti,; Melograni, Catarsi; Fortunati; Galardini; Rauch (2003) *Servizi Educativi in Toscana-Guida alla progettazione*. Pisa: Plus- Università di Pisa.

Galardini, Anna Lia (2012) *Crescere al nido. Gli spazi, i tempi, le attività, le relazioni*. Carocci: Roma.

Malaguzzi, Loris (1993). *Carta per tre diritti. I diritti dei bambini, degli insegnanti, dei genitori*. Reggio Emilia: Comune di Reggio Emilia

Reggio Children SrL (1994). *La partecipazione: valori, significati, problemi e strumenti*. Reggio Emilia: Reggio Children

Tort, Antoni; Collet, Jordi (coords.) (2011) *Famílies escola i èxit. Millorar els vincles per millorar el resultat*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill

10.2 Revistes

Catarsi, Enzo. "Educaió familiar i serveis per a la infància". *In-fàn-ci-a*, 2012, núm. 187, p. 36-39

García, Mònica "Conversa amb Annalia Galardini. Pistoia. Una aposta contínua per la qualitat". *In-fàn-ci-a*, 2002, n.125, pàg. 4-8.

lozzeli, Sonia "Entre teoría y práctica: una historia en proceso". *Cuadernos de Pedagogía*, 2010, n.397, pàg. 58-60.

Schaffer, Rudolph. " El context sociofamiliar en l'educació de l'infant". *In-fàn-ci-a*, 2006, núm. 152, p. 6-11

Moroni. "Bambini", 2006.

10.3 Documents electrònics

Comune di Pistoia (2003) *Servizi Educativi* [en línia] [Consulta: 10 de gener de 2013]. Disponible a: <http://www.comune.pistoia.it/servizi_educativi/>

Riera, Maria (2007) *Establecer puentes de diálogo con las familias: los escenarios para la relación* [en línia] *Rivista Italiana di Educazione Familiare*. [Consulta: 19 de novembre de 2012]. Disponible a: <<http://innovarteinfantil.files.wordpress.com/2012/04/3063-4173-1-pb-11.pdf>>

10.4 Altres documents

Autoria compartida (2004). *La Carta dei servizi educativi del Comune di Pistoia*. Pistoia: Assessorato all'Educazione e alla Formazione. Comune di Pistoia

11. Annex

11.1 Fotografies

11.2 Documents de “Il Grillo” i “La Filastrocca

11.3 Enregistrament de les obres de teatre lligades al projecte educatiu “della Scuola Comunale dell’Infanzia “La Filastrocca”

11.3.2 “Alla ricerca dell’Arcobaleno”

11.3.3 “Il Mago e la macchina del Tempo”

11.3.4 “Alla ricerca dell’Arcobaleno”

11.4 Buidatge entrevistes

11.4.2 Buidatge de les entrevistes a les mestres de “La Scuola Comunale La Filastrocca”

11.4.3 Buidatge de les entrevistes a les famílies de “La Scuola Comunale La Filastrocca”

11.4.4 Buidatge de les entrevistes a les famílies de l’” Asilo Nido Il Sole”

Asili Nido “Il Grillo”

La mare de la Cecilia ve a passar el dia a l'aula en motiu del seu aniversari

Diumenge de regals amb les famílies

Decorant l'escola per al Nadal amb les famílies

Explicació del conte “Sogno di neve” amb les famílies

Sopar de Nadal amb les famílies

Material "Facciamo bu" creat per una mare

Nens i nenes mirant el llibre fet amb els records de les “capsetes de vacances” mentre la mestra els observa i anota el que diuen

Espais físics dedicats a les famílies

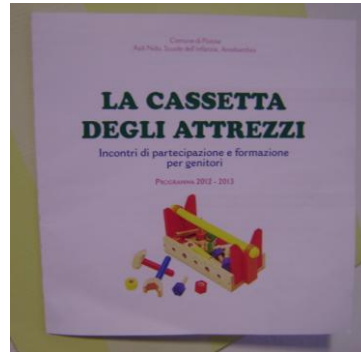

Da mamma a mamma: ti voglio raccontare la mia esperienza al nido...

CONSIGLIO L'ASILO NIDO A TUTTE LE MAMME!
 L'AMBIENTE E' SERENO E FAMILIARE
 IL BAMBINO E' DIVENTATO PIU' SVEGLIO E CURIOSO
 DI PRIMA ED E' SICURAMENTE MERITO DELLA
 VICINANZA AD ALTRI BAMBINI E DELLA PRESENZA
 DI PERSONALE SPECIALIZZATO CHE AFFIANCA
 ESPERIENZA E CONOSCENZE AL MIO "SOLO"
 ESSERE MA MAMMA ALLE PRIME ARMI!

SARA mamma di CHRISTIAN

Scuola Comunale dell'Infanzia "La Filastrocca"

El Mago

El tiet d'en Giulio ve a ensenyar xinès

Espais físics per a les famílies

Capsetes dels grup de "Leons" (5 anys)

PREGUNTES	RESPOSTES MESTRES (SCUOLA COMUNALE DELL'INFANZIA "LA FILASTROCCA") (3-6)
1. Com s'espera que les famílies participin als projectes educatius i formatius de l'escola i del grup?	<ul style="list-style-type: none"> - Les famílies participen a través de trobades de secció amb les mestres de referència, en assemblees més generals si es tracten temes que tenen a veure amb la implicació de tota l'escola (per exemple tries de caràcter organitzatiu). Les famílies sempre s'informen verbalment o amb informacions sobre projectes especials en els quals participen els nens/es (projectes a la ciutat, al museu...). A l'escola hi ha varis espais: un a l'entrada on hi ha informacions d'iniciatives que interessin a les famílies (trobades d'informacions pedagògiques fetes per experts, etc). Després a les vàries seccions hi ha espais que parlen a les famílies del que s'està treballant amb els infants. - Les famílies participen als projectes educatius a través d'assemblees de secció que es fan al voltant d'una vegada al mes. A més, la participació passa a través de la organització de festes, mercats, tardes de feina o organitzatives. A l'escola l'espai de l'entrada informa sobre les iniciatives de varis gèneres i comunica informacions a les famílies. Després a les diferents classes de referència es troben en forma d'assemblea o durant les tardes de treball i es troben exposats fotos, documents com el diari de classe que informen sobre allò que es fa a l'escola. - Les famílies participen a la vida de l'escola a través de les trobades de secció amb les mestres de referència, assemblees de pares si hi ha problemes que afecten a tota l'escola i en el Comitato di Gestione. - Les famílies s'informen cada dia o verbalment o amb comunicacions escrites sobre allò que s'ha fet amb els nens/es (ex: visites als museus, projectes de ciutat...). A la secció es troben una àmplia documentació sobre el treball fet. A l'entrada hi ha un espai que acull iniciatives adreçades a les famílies.
2. Hi ha algun organisme de participació a nivell organitzatiu per les famílies?	<ul style="list-style-type: none"> - El "Comitato di Gestione" - El Comitato di Gestione - El Comitato di Gestione
3. Per qui està format aquest organisme? Com s'escullen els membres? Quant de temps dura el càrrec)? Quines funcions tenen?	<ul style="list-style-type: none"> - Està format per les famílies (una petita representació, 1 o 2 per grup), una mestra per secció. Dins del grup del Comitato s'anomena un president. Cada any es trien nous familiars al lloc dels absents. - 2 o 3 familiars per secció, 1 mestra per secció. Els representants de les famílies són triats a l'assemblea de secció. El càrrec dura un any. A dins del Comitato, ve triat un president. - Està format per les mestres de l'escola (1 per secció) 1 col·laborador/a i com a màxim 2 o 3 pares per secció. Els pares es trien a l'assemblea de pares del grup de tres anys i substitueixen els pares absents. El càrrec dura 3 anys.

<p>4. Com funciona?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hi ha trobades establertes des d'un principi a dins l'escola, a vegades es fan assemblees on es tracten temes que tenen a veure amb tries importants que impliquen el seu rol a l'escola. - A l'intern de l'escola es reuneix periòdicament. A més, els membres del <i>Comitato</i> es conviden a participar en assemblees que afecten a tot el servei. A l'assemblea del <i>Comitato</i> es prenen decisions participatives sobre aspectes que tenen a veure amb l'organització del servei, les propostes i algunes problemàtiques. - És l'organisme de gestió de l'escola. Es reuneix periòdicament i participa a les iniciatives de l'escola.
<p>5. Amb quina freqüència tenen lloc les reunions?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Normalment cada dos mesos o segons la necessitat, és a dir, quan l'escola considera important que aquest organisme s'impliqui. - Quan és necessari convocar-lo i casi sempre cada dos mesos. - Quan l'escola ho considera necessari. Normalment cada dos mesos.
<p>6. Les famílies poden sol·licitar una reunió de l'organisme de gestió organitzatiu? Poden aportar arguments a la seu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sí. - Sí. - Sí.
<p>7. Els temes tractats s'expliquen i es difonen a tota la resta de famílies? Com es fa?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A dins del <i>Comitato</i>, un familiar escriu el que es parla i això s'estén a totes les famílies de l'escola, també depèn de la importància. - Sí, per un membre del <i>Comitato</i> o per una mestra. - El secretari, triat sempre a l'intern del <i>Comitato</i> escriu una acta i després es dona a totes les famílies.
<p>8. Es creen moments de trobada expressament per les famílies, sigui a nivell formatiu, sobre les problemàtiques de la funció parental, o siguin de caràcter més culturals? Es demana la opinió a les famílies per acordar temes a tractar o qui les defineix, aquestes trobades?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Si molts, sovint és la <i>Pubblica Istruzione</i> que organitza trobades específiques per les famílies, en seus destacades de l'escola, un espai particular com les Àrees (<i>area Gialla</i> normalment) - Sí, algunes trobades sobre temàtiques parentals venen organitzades pels gestors i es fan als espais dels serveis o a vegades és una escola en particular que els fa per les famílies de l'escola que s'han interessat. - Sí molts, en general a la <i>Pubblica Istruzione</i> que organitza trobades específiques per a les famílies.

<p>9. Sobre la documentació: quins tipus de documentació es poden fer?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hi ha vàries documentacions: escrita (petites documentacions que es donen a les famílies), fotos sobre allò que es fan els nens/es a la classe, cartells que documenten la història i les característiques de l'escola. - La documentació present sobre el serveu és de varis tipus: directa o a diversos destinataris: nens, famílies. És de varis tipus i està col·locada de manera lògica i coherent en els diferents espais de l'escola. Hi ha documentació general en espais compartits i més específica sobre el que es fa amb el grup de nens/es dins de cada secció. - Hi ha documentacions escrites, cartells de documentació de la feina feta pels nens/es dins de la secció.
<p>10. Hi ha alguna documentació destinada a les famílies (diari de l'aula, sobre les parets...)? Quines informacions constitueixen aquesta documentació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De caràcter general o de caràcter específic per secció. - Les informacions són de varis tipus segons si està destinada a les famílies o als infants, segons si és relativa a les activitats que es fan en un espai precís (com ara la pintura) i que està dins de la classe. Al passadís es troba la documentació que presenta el servei i les seves activitats i experiències que s'han portat a terme en els anys. És de varis tipus: el diari de secció parla a les famílies de les vivències del grup a l'escola, els cartells a les parets sintetitzen les experiències fetes. A la biblioteca la documentació serveix sobre com utilitzar aquesta i els seus espais de manera adequada, deixant a veure la organització d'aquesta i com va néixer i com creix. - Són informacions generals de secció.
<p>11. Amb quina lògica s'arriba a pensar l'edició per una documentació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Comparant amb les companyes, sobre el projecte que segueix cada secció. - La lògica és aquella d'explicar esdeveniments de manera lògica, coherent, sintètica i gràficament clara. Per tant, és important, per exemple en els cartells de les parets, que hi hagi informació escrita i fotografies o dibuixos dels infants exposats en la seqüència lògica i que siguin explicatives i sintètiques. - En les reunions en parlem entre mestres i en les reunions amb el personal de la <i>Pubblica Istruzione</i>.

PREGUNTES	RESPOTES FAMÍLIES (SCUOLA COMUNALE DELL'INFANZIA "LA FILASTROCCA") (3-6)
1. Segons tu, com hauria de ser la relació entre família i mestres de referència del grup que freqüenta el teu fill/a?	<p>Hauria de ser una relació transparent i basada en la confiança vers les mestres; caracteritzada pel respecte recíproc davant d'estils de vida i estils educatius diversos. Hi hauria d'haver per part de les famílies una disponibilitat que acollís ofertes i propostes educatives provinents de les mestres.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hauria de ser una relació en la qual hi ha col·laboració i intercanvi d'opinions continuada. - Col·laborativa. - Bona, radiant, transparent. - Hauria de ser una col·laboració molt estreta per poder custodiar un únic fi educatiu. Les mestres haurien d'organitzar moments de trobada sovint en els quals s'especificuessin els problemes i es s'establiessin direccions a prendre - Freqüent, recíproca, d'escolta i de proposta. - Hi ha d'haver una bona relació entre mestres i famílies que han de col·laborar sempre per al benestar dels nens i nenes. - Simple, directa i impregnada de recíproca disponibilitat. - Tal com està, va perfecte. - Hi ha d'haver diàleg sobre el nen/a per part de totes dues institucions per tal que hi hagi coneixement de la realitat a casa i a l'escola de l'infant, sobre les característiques, comportaments, etc. - Hauria de ser una relació oberta, basada en la confiança i el respecte mutu. Exactament aquell que jo he trobat en aquesta escola. - De confiança, transparència i interacció. - Hi hauria d'haver més moments d'intercanvi sobre les vivències dels infants vist que no tots tenim la sort de tenir nens/es que expliquen el que fan i farien falta més moments de relació amb les famílies. - De confiança i obertura. - Estic satisfeta amb la relació entre jo i les mestres de la meva filla. - Les famílies i les mestres s'entenen molt, per tant, hi ha una relació òptima. - Hi hauria d'haver una relació de confiança recíproca, molt oberta i directa. - De confiança, respecte mutu i col·laboració. - Una relació transparent, disposada a la col·laboració i a al fer junts, perquè el nen/a entengui percebi les dues figures, cadascuna amb un rol i identitat pròpia, com a presències actives en el període de creixement. - Una relació basada en la confiança, en el respecte i la sinceritat mútua. Cosa que passa regularment. - Com sempre de col·laboració mútua per educar millor el nen/a. - Segons jo hi hauria d'haver un diàleg obert per ambdues parts i respecte mutu. - Segons jo convindria col·laborar sempre (Escola-casa) i qualsevol problema, afrontar-lo junts, naturalment al límit d'allò possible. - Còmplice, interacció contínua, informada. - La didàctica escolar no pot ser una diferent a la que es dona a casa i vi eversa. Clarament, per tant, la relació ha de ser rendible i de creixement per ambdues parts. - Hauria de ser col·laborativa, encaminada a la màxima transparència i sinceritat per ajudar al creixement de l'infant.

	<ul style="list-style-type: none"> - En primer lloc, basada en la confiança, després en la sinceritat, l'estima, l'honestedat i l'intercanvi (d'experiències, de competències, d'emocions). - És important que entre mestres i famílies hi hagi una relació de comunicació, implicació i confront sobre tot allò que té a veure amb el nen/a. Això ajuda a les famílies i a les mestres a treballar juntes per el benestar dels infants i per afavorir un creixement serè. - Es basa en la confiança que la mestra ha de guanyar-se i a la qual han d'estar disposats a concedir les famílies.
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">2. En què es basa aquesta relació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Es basa en el caràcter i personalitat d'un mestre/a. - En la transparència de les relacions. En la confiança vers les mestres. En la consciència de la presència d'una competència precisa que caracteritza les mestres. - En el respecte del propi rol i sobre l'estima i la confiança recíproca. - Interessos recíprocs en l'educació dels infants. - Confiança. - La relació es basa en la confiança recíproca, en la professionalitat de les mestres. - Coneixença de la vida del nen i de la família, competències, possibilitats de trobada al moment, coneixement del projecte educatiu de l'escola. - En una bona comunicació. - Confiança i ganes d'aprendre per part de les famílies, experiència i escolta de part de les mestres. - Confiança, relació directa i transparència en les activitats educatives. - Respecte recíproc, confiança en les capacitats sobretot de les mestres. - En la confiança, el respecte recíproc i el diàleg. - Es basa en el respecte i la confiança i això porta a pensar que tot i que hi hagi "errors" eventuals o "mancances", estan fets amb bona fe. - Sobre el coneixement mutu i sobre l'interès pels infants. - En les trobades de cada dia i en la confiança adquirida en aquests dos anys. - Es basa en la disponibilitat mútua, en l'estima, en el reconeixement de la professionalitat de les mestres. - En la col·laboració escola- casa. - En una gran estima per la feina feta per les mestres. - El coneixement mutu, el veure el propi fill serè, l'acollir-se al fet que és considerable el que aporta l'escola per el seu creixement i maduració ens porta segurament a estar més disponibles a millorar la relació , sempre que això sigui possible. - En l'estima, el respecte i el coneixement mutu; sobretot en el diàleg obert i transparent com a ocasions de creixement comunes, no només del nen, sinó també dels adults implicats. - Inicialment en la confiança, la honestedat, el respecte. - Confiança. - En el respecte recíproc dels rols i l'objectiu primari, el just desenvolupament per a l'infant. - Que les famílies ens obrim a ells i posem a disposició tot allò que puguem, per el bé dels nostres fills sobretot. - Confiança, obertura en el confront comunicatiu, tenir moments d'intercanvi, trobades freqüents per conèixer el que fa el nen a l'escola a nivell personal i de grup per tal de crear una continuïtat entre f-e. - Es basa en la relació que es crea entre famílies i mestres, sobretot per el bé del nen/a amb la màxima i absoluta confiança.

<p>3. És previsible, de part teva un millorament d'aquesta relació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Òbviament sí, si es dóna la relació de seguida i de manera confidencial. - Sí, sempre. - Segurament sempre és possible millorar, per part meva mirant de participar més a les activitats proposades. - Sí. - No. - Un millorament possible podria ser la possibilitat de construir interacció entre mestre-família. - Segurament sí. - Sí, sempre es pot millorar. - Sí, es clar. - Quan et trobes amb mestres vàlides ja sigui des del punt de vista humà cpm professional no preveus cap millorament. - Podria, sí. - Això depèn de les persones que hi ha al davant. - Sí, tot i que quedi poc per acabar el curs. - Sí. Com més coneixença i més moments d'interacció entre escola i família, més pot millorar la relació mestre-pare/mare. - És sempre possible un millorament, però pel que fa a mi, em sento satisfeta. - Sent el nostre quart fill a l'escola materna, és una mica casa meva. No penso que la relació pugui "augmentar" encara més. - Probablement sí. - Cert. - Sempre és possible millorar, però segons jo, el nivell és ja molt alt. - Personalment diré que sí, augmentant el coneixement mutu i les ocasions viscudes compartides, la relació hauria de millorar i enfortir-se. - Si hi hagués necessitat, hi podria ser. - Cert. - La relació amb les mestres del meu fill és òptima, però tot allò a aprendre no acaba mai. - Cert. El temps fa que ens coneguem molt bé. Jo vull poder conèixer bé les mestres del meu fill i que elles puguin conèixer bé la família. Al final hi ha un intercanvi d'amistat i afecte. - Cert. Es pot millorar sempre allò que fem tot i dir que la meva relació amb l'escola és bona.
---	---

4. Què podria esquarter aquesta relació?

- Segons jo, res, a no ser que hi hagi una relació freda des del principi.
- La manca de transparència.
- Per exemple la mancança en el futur de confiança en les mestres, però no ho veig possible coneixent les persones en qüestió.
- Manca de comunicació.
- La desconfiança.
- La presa de decisions educatives per part de les mestres diferents del dia a dia educatiu familiar.
- Poca transparència, mancança d'objectius compartits, indiferència vers les tries de les famílies.
- En els últims anys la crisi i l'estructura de les institucions han contribuït a un empitjorament. Les classes sempre més nombroses fan més difícil la feina de les mestres i per tant, empitjora tot a part del servei també la relació amb les famílies.
- Poca claredat per les dues bandes.
- Tenir menys confiança.
- Des del punt de vista de les famílies la manca de confiança en el confront amb les mestres per diverses motivacions.
- La pèrdua de confiança, de respecte i de diàleg.
- Si hi hagués menys confiança.
- Si no hi hagués prou atenció a la sensibilitat del nen/a i al verificar sempre la responsabilitat abans de reprendre-la.
- La discrepància entre mètodes educatius i valors ensenyats per part de la família i aquelles propostes de part de l'escola, la violació de la privacitat per part de les mestres, els judicis negatius de la família vers l'escola i mestres i sobretot davant de l'infant, el tractament no atent i injust de les mestres en el confront de l'infant.
- Que la meva filla no estigui contenta.
- Potser la mancança de comunicació o les males conductes, però no crec que això sigui possible.
- Manca de transparència.
- Cap.
- Sí.
- Si a la base no hi hagués confiança per part de les dues parts.
- Una comunicació poc transparent, les coses "mal dites".
- El fet de veure discriminacions, preferències o comportaments estranys.
- Alguna cosa que els infants expliquen i que no va d'acord amb la manera d'actuar de les mestres.
- Fets irrespectuosos.
- El "tancament" la no transparència i també l'egoisme.
- Comportaments de les mestres vers el meu fill que no ajudin al benestar i a la seva tranquil·litat psicològica.
- La manca de confiança i respecte.
- Si les mestres traïssin la confiança concedida per part de les famílies. Si les famílies es mostressin irrespectuoses en el confront de les mestres i la seva feina. En el nostre cas si les mestres si les mestres perdessin l'ús de la raó.

<p>5. Hi podria haver una tipologia diversa de relació entre tu, pare/mare i mestres de referència i escola a la que pertanyeu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Es pot captar. - No ho sé. - No. - No. - Penso que no. - No. - Augmentar les trobades entre les famílies i les mestres, encara que les mestres es mostren sempre disponibles, les trobades són poques. - Una regular periodicitat en les relacions, en assemblea i individuals en les activitats desenvolupades. - No. - No veig altres tipologies. - No ho sé. - Sí, sobretot en el comunicar les iniciatives amb més temps i amb més informació per endavant. - Aquesta relació que tinc sovint amb les mestres és bona. - Sincerament conec aquest tipus de relació, no veig com podria canviar. Només sé que en altres escoles hi ha certes coses que no podria acceptar. - Probablement sí. - No. - He tingut dos fills/es en aquesta escola, amb mestres diferents, cada un d'ells amb la seva personalitat i professionalitat: no he tingut mai problemes, naturalment amb les mestres de referència hi ha una major confiança i col·laboració però en general el personal de la "Filastrocca" s'ha presentat sempre compacte, sense deixar veure maneres diferents de pensar. Han mostrat sempre unitat i això ha augmentat la seva credibilitat. - Diré que no...és òptima! - No sabria quina. - Hi podria ser, però moltes vegades les circumstàncies laborals no ho permeten. - Hi ha sempre possibilitats de millora, encara que hi hagi reunions periòdiques assignades. - Podria existir una relació estèril en la qual cadascú, de la seva part no s'implica i fa veure que tot va bé. O potser una relació de contrast i polèmica que no aporta res de positiu.
---	--

<p>6. Com podries definir la relació amb les mestres de referència del grup que freqüenta el teu fill/a?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Segons jo, molt maca i familiar, perquè estimen els infants. - Positiva i correcta. De suport a les famílies: disponible i d'escolta. - Podria definir-la, com he dit sempre, com una relació atenta, de confiança i estima en el nostre confrontament. Un exemple personal és aquell que té a veure amb les qüestions relacionades amb el meu fill. - Amigable i respectuosa. - Com hauria de ser. - Òptima. - Bona i satisfactòria. - Personalment tinc una relació òptima amb les mestres que busquen de fer el possible, tot i així a la classe hi ha molts nens/es. - Bona i directa, pel que fa a la meva. - Òptima. - Molt bona. Sovint falta per part de les famílies, dedicar més temps i interès al diàleg amb les mestres. - Bona. - Molt bona. - Puc definir-la com una relació suficientment bona tot i que a vegades la comunicació és una mica precipitada, tot això degut al gran nombre de nens/Es per aula. - Satisfactòria. - Una relació vertadera, basada en l'intercanvi d'informació sobre la meva filla. - Relació de confiança. - Bona i de confiança mútua. - Estupenda. - De part nostra "perfecta": no podem esperar res millor, s'han demostrat mestres preparades, humanes, acollidores, pacients, implicades, apassionades, que proposen iniciatives, precises, atentes, disponibles (espero no haver-me deixat res). Com a pares hem mirat de col·laborar, de seguir les indicacions i consells, posant-hi la màxima confiança. - No. - Molt bona. - Una bona relació, inspirada en valors com ara la col·laboració, la implicació, el compartir, el diàleg obert. - Bastant bona. - Maca, amb una interacció i una confiança al 100%. - Respectuosa i ambivalent, de joia i afecte mutu. - Simplement meravellosa. Ells representen dues cares oposades de la mateixa moneda. Amb les seves característiques aconsegueixen comunicar, captar a nodrir i a cultivar els nostres fills en les seves necessitats i en la seva unitat. Són vertaderament mestres amb "M" majúscula. Estic molt orgullosa d'elles. - Estic molt satisfeta, diré que és òptima.
--	---

7. Què consideres que té un valor més positiu en aquesta relació? Quins aspectes t'agradaria que fossin millorats?

- Per la meua experiència res. Tinc una molt bona relació amb les mestres del meu fill/a.
- La disponibilitat i l'acollida. El temps dedicat a les relacions.
- En aquesta relació com a mare em sento molt implicada a l'escola, em sento "actriu" i no "espectadora" de la vida dels nens/es que freqüenten la classe del meu fill.
- L'organització, formar un grup de pares que controli internament les activitats quotidianes.
- La relació ja és bona. I els aspectes també són ja els adequats.
- Considero positiu el fet que hi pugui haver intercanvi d'opinions. Podria ser millorat l'intercanvi d'opinions entre famílies.
- L'experiència de les mestres és per nosaltres un valor positiu i indispensable per una bona relació.
- La relació seria millor amb més temps i classes menys nombroses.
- Valoro de manera positiva l'experiència a l'escola. Alguna vegada podria canviar la perspectiva en el mirar endavant, vers la novetat, tenint en compte estils diversos.
- Confiança, més temps per cuidar la relació.
- L'intercanvi d'idees sobre el coneixement del nen/a, l'input al seu creixement vers les diverses activitats educatives a l'escola. Cap demanda de millora però a vegades les trobo poc adequades a l'escola.
- Cap, va bé així.
- Aprecio el fet que el meu fill tingui ganes d'anar a l'escola però m'agradaria que es dediqués una mica més de temps en l'acollida al matí i que fos menys freda (ja tenen els nens/es vestits) en el moment de recollir-los a la tarda.
- L'obertura i la sinceritat, la transparència, va bé així.
- La simpatia de les mestres, ja estic contenta amb la meua relació amb les mestres.
- El respecte mutu. Falta temps per parlar dels infants.
- Col·laboració recíproca.
- L'amistat. Cap.
- La sinceritat i la naturalesa amb la qual ens intercanviem per donar una informació útil esperant poder ajudar al nen en el seu creixement. És tot tant perfecte que no parlaré de milloraments, res més que la capacitat de mantenir de manera constant aquest tipus de relació.
- Per experiència personal, la relació amb les mestres de la meua filla és òptima; és una relació de confiança, de respecte, és com estar en una gran família.
- Ara per ara no hi haurien aspectes a millorar.
- La confiança, la honestat inherent al fet que elles passen moltes hores amb els nostres fills/es.
- La confiança, el coneixement sobre el que fan mensualment per veure amb els propis ulls el desenvolupament dels nens.
- El valor el dono als valors de les persones, que són persones abans de ser mestres.
- La disponibilitat i l'intercanvi (en tots els sentits). No tinc propostes particulars per al millorament de les relacions perquè ja em semblen molt bones.
- La disponibilitat recíproca de l'escolta, la confiança, la personalitat de les mestres, la passió que caracteritza la seva feina.

<p>8. Has pogut participar a alguna activitat o projecte que ha estat proposat al grup? I a l'interm de l'escola? Com valeres aquesta participació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Per mi és important, perquè estem implicats en activitats i en els projectes de l'escola, parlem i confrontem opinions i ho fem òbviament per als nostres nens. - Sempre hem pogut participar (també a l'escola bressol) poc a les propostes a causa dels horaris i la feina, tot i així crec que és una idea òptima: és un moment que produeix i incrementa la confiança recíproca i també l'amistat (entre família i escola). Per les famílies que tenen fills/es de la mateixa edat pot esdevenir una ocasió d'intercanvi d'idees, de problemàtiques: una preciosa ocasió de confront i de sosteniment recíproc. - Sí, quan he pogut he participat amb ganes a les activitats amb les altres famílies, en ocasions com el Nadal o al "sopar amic". Són moments molt agradables que fan sentir pertinença a l'escola. - Ha estat ben organitzat i ha fet implicar. - He participat a les activitats que han succeït a l'escola i el grup és sempre nombrós. Aquesta participació és molt positiva. - Hem participat a la preparació del Nadal i valoro positivament la feina feta per part de les famílies pels propis fills/es. - Si però només una vegada. Aquestes trobades haurien de ser-hi més sovint perquè millora la relació entre les famílies que poden fer amistat i parlar de problemes eventuais de l'escola per després parlar-ne amb les mestres. A més, als nens/es els encanta trobar-se també fora de l'escola. - Valoro positivament la participació de les famílies en les activitats escolars, sigui a través del "<i>Comitato di Gestione</i>" que a través de les experiències com a ajudants de feines (preparació del Nadal, per exemple), implicació en les trobades proposades des de l'<i>Assessorato</i>. - Sí, òptima. - Tinc poca possibilitat de participar per motius personals, però hi vaig si és un esdeveniment extra respecte a la rutina de l'escola i és prioritària. - Sí, ha estat una experiència única. - He participat poques vegades perquè la meva feina no m'ho ha permès, però són trobades maques. - Sí, com a família hem participat a quasi totes les iniciatives proposades en el grup o de l'escola. Allò que més aprecio d'aquests moments és el fet de poder trobar-me amb els altres pares del grup on va el meu fill/a per poder socialitzar-me i tenir algunes ocasions per conèixer-nos. - Sí. Recitals amb famílies actrius. És positiu, una ocasió per conèixer-se millor, confrontar-se i sobretot enriquir-se. - Sí, he participat a diversos grups de treball i penso que és una cosa important en el sentit que tenim la possibilitat de relacionar-nos amb els altres pares i explicar-nos les pròpies experiències. - La participació és important, "crea grup". En tants anys he vist un nivell de participació molt alt que després a calat en el temps. En els últims anys ha augmentat novament. - Només a les activitats que tenen a veure amb la preparació de festes. Tenint una nena petita no he estat massa present a les iniciatives internes de l'escola. - Cert. És un bé per el nen/a. - Des de fa dos anys represento les famílies del meu grup al "<i>Comitato di Gestione</i>", he participat sempre a les trobades, vespres de feina proposades des del grup o des de l'escola sencera. He participat a les representacions teatrals i a les festes, he mirat sempre de donar el meu contribut perquè crec que un sistema educatiu que funcioni té la necessitat de la participació de les famílies. Tot això m'ha servit a mi, he après molt i sobretot crec que he ajudat al meu fill: penso que un nen és feliç en el fet de veure, en el captar que una mare o un pare dedica temps a l'escola. Crec que és positiu conèixer i entrar "de puntetes" en el seu món, aquell món en el qual és protagonista de les 8:00 fins les 16:00, de dilluns a divendres. - La relació que aconsegueixen crear amb els infants. Segons jo les mestres de la meva filla són perfectes. - He participat a moltes activitats em el transcurs d'aquests dos anys d'escola materna i he estat sempre interessants basats sovint en el creixement del propi fill.
---	---

	- Sí, personalment he participat al recital i ha estat un experiència molt positiva, per mi i per al nen. Ha estat una ocasió d'agregació a les altres famílies i amb les mestres, per crear un bell regal per infants i famílies. La cosa més maca ha estat veure la cara del meu fill quan m'ha vist recitar una de les històries de l'escola, a tothora mira el DVD i se li il·luminen els ulls quan em veu sobre l'escenari.- He participat als projectes proposats al grup, amb trobades a la tarda per fer feines per als infants amb la fi que tot sigui més màgic per a ells/es.- Sí. He participat a alguns projectes amb la preparació de feina i regals per als infants a l'intern de l'escola i és útil per conèixer les famílies dels altres nens i poder intercanviar opinions i conèixer-se.- Sí, he participat de manera satisfactòria a cada activitat proposada. El projecte que miro amb més afecte és aquell sobre la multiculturalitat on les mares es van trobar a la biblioteca i van parlar d'elles a través del menjar de tradició pròpia.- Sí, he participat. Ha estat una experiència única a la qual es fa amistat de manera més profunda amb les altres famílies i es crea alguna cosa vertaderament maca i útil per la formació dels nostres nens/es. A ells els hi queden molt els: records, emocions, experiències inoblidables i precioses per la seva vida.- He tingut sort de participar a diverses activitats proposades des de l'escola com ara treballs per Nadal, o altres i han estat totes ocasions de gran valor per mi per sentir-me més dins de l'escola del meu fill, per conèixer els altres pares i per augmentar la confiança amb les mestres.

9. Has pogut participar alguna vegada a les trobades de formació proposades des de l'Assessorato, com ara les de *La Cassetta degli Atrezzi*? Segons la teva opinió, aquestes trobades són d'interès per a les famílies?

- No, no hi he participat mai.
- Hem participat sempre poc a causa de la feina. Pel que he vist son trobades molt interessants que ajuden l'intercanvi d'idees i problemàtiques de les famílies.
- Personalment a "*La Cassetta degli Atrezzi*" aquest any no, però l'any passat vaig participar en algunes trobades amb psicòlegs i psicoterapeutes i he de dir que són de molt ajut per nosaltres les famílies, molt estimulants. Serveixen per tenir la resposta d'experts i moltes de les nostres preguntes tenen a veure amb problemes dels nens/es.
- Són un complement a la vida escolàstica.
- No a aquestes trobades. Però segurament per les mares que han pogut participar és segurament una bona experiència més que tenen.
- No he participat mai per qüestions de temps i horaris.
- He participat a una d'aquestes trobades, i tot i que els conferencians tenen sens dubte experiència, no han parlat del tema al qual estava dedicada la xerrada. M'hagués agradat poder aprofundir en el tema que tocava.
- Sí, són molt macos i estic contenta perquè al meu fill li agraden molt.
- No he participat mai. No trobo que els temes siguin d'interès ni que hi hagi molta flexibilitat vers altres possibilitats per a les famílies.
- Sí, interessant per la part d'ajuda en la psicologia del nen/a i en la manera de relacionar-se amb ell/a.
- No. No les he trobat interessants i sobretot no he tingut el temps per participar-hi.
- No, no he pogut.
- No, mai.
- Algunes com els laboratoris permeten al les famílies de posar-se "mans a la feina", altres com amb alguns experts són una mica més teòriques fetes al vespre tenen el risc de fer més pesada la jornada.
- Tinc pensat participar-hi pròximament, penso que són iniciatives interessants i formatives.
- No he participat mai però tinc la intenció de fer-ho, estic d'acord amb
- He participat molt poques vegades. Em sap greu perquè certes coses haguessin sigut interessants. Però no tinc la possibilitat de deixar els nens a algú. És el defecte d'aquestes trobades.
- Sí, he participat a una trobada i ha estat verament interessant.
- No.
- Hi vaig participar els anys passats, crec que aquesta tipologia de trobada és positiva perquè en una societat que corre, on cada família està tancada en sí mateixa, sovint manca la possibilitat de confrontar-se. a vegades compartir amb altres pensaments, preocupacions, estils educatius, ajuda, et pot fer sentir alleugerit i segur.
- No he participat.
- No, encara no hi he participat.
- Fins ara no m'ha estat mai possible participar a les trobades de la "*Cassetta degli Atrezzi*", però espero poder-ho fer ja que són moments importants i ocasions d'enriquiment per no perdre's; representen ocasions per reflexionar i veure les coses des d'un punt de vista diferent.
- No hi he participat, però crec que ens podrien ser útils.
- Sí, hi he anat. Alguna cosa ha estat útil com la del menjar en les varies estacions i com poder fer-ho conèixer als nostres nens.
- Sí, miro de participar amb interès vers les iniciatives com aquella citada perquè és un continu creixement com a mare, però primer com a persona.
- Personalment no, no crec que siguin iniciatives útils.
- Sí, alguna vegada. Algunes són interessants, altres no.

10. Et sents part de l'escola? Segons tu, hi ha una bona sinèrgia entre escola i família, per l'educació del teu fill/a? Et sents implicat/da? Quant i com.

- Sí, jo em sento part de l'escola i òbviament hi ha una efectiva sinèrgia i em sento implicada en moltes experiències, i també en el preparar regals i les festes de l'any.
- Notem com a pares aquesta sinèrgia amb la comunicació que fins el moment s'ha realitzat amb les mestres amb qüestions al voltant de la inserció de la nostra filla. Les mestres s'han mostrat sempre disponibles a l'escolta, atentes a les qüestions proposades i de suport en el proposar i suggerir estratègies educatives integratives i alternatives respecte aquelles coses a les que nosaltres havíem donat importància. A més a més sempre ens han fet observacions sobre el comportament de la nostra filla a l'escola de manera que nosaltres també fóssim participants dels objectius compartits i de les activitats realitzades.
- Sí, em sento part de l'escola, i també hi he portat el meu segon fill, per tant, és la nostra "segona experiència" en aquesta escola. Totes dues vegades he estat molt satisfeta de les persones amb qui m'he trobat, persones qualificades, que posen els infants sempre al primer lloc.
- Sí. Ens hem implicat gràcies a la feina feta per les mestres sense deixar passar res per alt.
- Em sento personalment implicada a l'escola i a les activitats; l'educació és de tots dos (Escola i família) i l'objectiu és el mateix.
- Sí, existeix una sinèrgia efectiva en bona mesura, efectivament amb la participació al "Comitato"
- Diré de l'escola que proposa molt, però a vegades les famílies no estan molt disponibles. Les iniciatives de l'escola com a qualitat i quantitat són vàlides.
- Penso que la relació és bona però que podria ser millor amb més temps i menys nens/es per aula.
- En el balanç d'aquests tres anys, puc donar-me per satisfeta en el sentit de pertinença a l'escola com a mare.
- Podria millorar compatiblement amb el temps de relació.
- Sí, implicats quan les mestres són bones, són elles les que fan la diferència.
- En alguns moments sí, altres vegades no perquè quan veig la indiferència d'algunes famílies no aconseguixo a seguir endavant.
- Em sento implicada perquè les mestres s'ajusten al programa, objectius i comportaments dels infants. A més, documenten la feina feta amb materials fotogràfics i treballs fets pels nens/es.
- Em sento molt part de l'escola quan hi ha coses a fer (recitals, laboratoris...) i penso que hi ha bastant sinèrgia entre família i escola si en l'educació de petits i grans hi ha valors a transmetre com l'amistat, el respecte, l'acollida.
- Sí, hi ha molt d'acord entre les dues parts. Ens sentim implicats i respectats.
- Sí, em sento implicada en les activitats de l'escola perquè les mestres aconseguen implicar les famílies a les diverses activitats explicant-nos allò que fan cada dia els nostres nens/es.
- Sí, segons jo hi ha una bona relació entre escola i família. Pot passar que es pugui fer alguna cosa de més pel que fa a l'educació. Però em trobo molt en situació i per tant els principis tramesos a la meva filla i a l'escola es complementen.
- Sí molt. Mirem de col·laborar el màxim possible a l'educació del nostre fill.
- Sí, molt de veritat.
- Em sento part de l'escola, crec en la participació com a mitjà per educar els fills/es. Em sento implicada, molt implicada i a vegades massa perquè tinc por de treure espai a algú i quan noto que algú és menys dins de l'escola em sap greu per ell/a perquè no saben les ocasions tant belles que es perden. Per exemple aquest any sóc presidenta del "Comitato di Gestione", he participat a l'espectacle de teatre, a la representació de Lupiciano, he intervingut sempre a trobades i vespres de treball proposats des de l'escola.
- Em sento molt implicada perquè les mestres ens fan participants en tot.
- Sí, em sento molt implicada en l'educació del meu fill i això és gràcies a les mestres.
- Aquesta sinèrgia a la nostra experiència existeix i és molt important ja sigui per les famílies com per els infants i les mestres. Dic també que podria desenvolupar-se més, amb moments de confrontaments i iniciatives on implicar-se i col·laborar, sigui col·lectiva o individualment.

	- Ens sentim part de l'escola,per mi és molt important per l'educació dels nostres fills.- Sí, em sento part de l'escola i em sabrà molt de greu allunyar-me'n quan el meu fill acabi. L'escola de la infància "La Filastrocca" és un món meravellós d'amistat i solidaritat.- Sí, em sento part de l'escola, i l'escola a través de les mestres ens implica sempre. Si un vol participar en aquesta escola ho pot fer, si un no vol participar no ve discriminat mai, sinó que constantment està estimulat. Les iniciatives són múltiples, belles i originals.- He de dir que la feina a través de les mestres del meu fill he aconseguit implicar-me molt dins de la vida a l'escola i a crear una bonica empatia que crec que és molt important per el creixement del meu fill.

PREGUNTES	RESPOTES FAMÍLIES (ASILI NIDO “IL SOLE” 0-3)
11. Segons tu, com hauria de ser la relació entre família i mestres de referència del grup que freqüenta el teu fill/a?	<ul style="list-style-type: none"> - Confiança, col·laboració i respecte mutu. - La relació entre mestres i famílies hauria d'estar encaminada a una aliança, a un “treballar conjuntament”. - Estic satisfeta amb la meva relació amb les mestres. - Oberta, amb un bon diàleg per tal que hi hagi un clima serè per a l'infant. - Una relació de confiança mútua, en el respecte de les diversos estils educatius parentals, amb una comunicació constant feta en la quotidianitat. Per sort aquesta relació hi és al nido “ Il Sole”. - La relació entre mestres i famílies és una de les coses més delicades de l'any escolar, la base de tot és la sinceritat i el respecte mutu, amb el temps tots esdevenim com una gran família! - Una relació basada en una plena confiança i implicació en les activitats proposades. Personalment estic molt satisfeta. - Confiança i col·laboració. - Hi hauria d'haver una relació de confiança ala base de tot, de confiança i respecte mutu. - Una relació basada en la confiança mútua amb el propòsit d'un bon creixement escolar del nen. - Puc dir que estic molt contenta ja que les ensenyants d'aquest nido són molt vàlides.
12. En què es basa aquesta relació?	<ul style="list-style-type: none"> - En la col·laboració escola-casa. - Confiança, col·laboració, respecte, diàleg. - En una bona confiança feta durant aquests dos anys. - En la confiança per part nostra (famílies) i el respecte (mestres) vers les famílies. - Confiança mútua i respecte als rols. - Es basa en el respecte i a sinceritat mutus. - Confiança en les capacitats i la preparació de les mestres. - En el diàleg. - En la coneixença de la família, del nen, de la mestra i de la institució que representen. - N la confiança i la col·laboració, en el diàleg obert. - En l'intercanvi d'informacions ja sigui de la jornada o del programa i a la confiança que tinc en les mestres.

<p>13. És previsible, de part teva un millorament d'aquesta relació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Probablement sí. - Segurament aquest tipus de relació va cultivat dia a dia. - Estic contenta amb aquesta relació. - Sí, si n'hi hagués necessitat. - És sempre possible però el nivell és ja molt alt. Estic molt content. - Es pot captar que entre les famílies i la mestra s'instaura una relació que va més enllà, com una entesa entre mestra i mama. A vegades només fa falta una mirada er entendre's, però això passa després d'un temps. - Sí. - Sí. - Sí. - Sí.
<p>14. Què podria esquarterar aquesta relació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Manca de transparència. - La manca de franquesa i la manca de respecte per els rols recíprocs. - El maltractament del meu nen. - La manca de confiança i de respecte de les dues parts. - El fet que hi hagués menys confiança, descobrir coses que no em diuen. - Crec que fa falta molt poca cosa, considerant que es tracta d'un nen molt petit, pe'ro amb una mica d'intel·ligència i una mica de comprensió de part de les dues parts (mestres i famílies) tot es soluciona. - El no-compartir. - El no-respecte per als nens/es. - La manca de confiança. - La manca de comunicació i la capacitat autocrítica i la manca d'amor per la pròpia "missió". - Res. - Manca de confiança.
<p>15. Hi podria haver una tipologia diversa de relació entre tu, pare/mare i mestres de referència i escola a la que pertanyeu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Clar que sí. - No. - No podria desitjar una relació millor. - No. - No. - No. - No. - No aconseguixo imaginar una relació millor d'aquella ja present. - Per mi, va bé així. - No ho sabria dir.

<p>16. Com podries definir la relació amb les mestres de referència del grup que freqüenta el teu fill/a?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bona i de confiança mútua. - Penso que la nostra és una relació estupenda basada en tots els elements que he mencionat i que penso que són necessaris per un bon desenvolupament d'aquesta comunicació. Nosaltres, les famílies, tenim la percepció de tenir les mestres interessades sincerament en el benestar de la nostra filla. - Una relació de confiança, respecte i estima. - Molt bona. - En el meu cas aquesta relació és molt bona, quan em diuen alguna cosa, ho faig tranquil·lament i elles amb extrema sinceritat i respecte em fan present en allò que han de fer-ho...intento sempre estar molt present, també quan vaig a recollir i portar la nena i em paro sempre alguns minuts. - Òptima. - Serena. - Bona. - Òptima. - Bona. - De confiança i col·loqui.
<p>17. Què consideres que té un valor més positiu en aquesta relació? Quins aspectes t'agradaria que fossin millorats?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De col·laboració mútua. - El valor més positiu en aquesta relació és la franquesa i la confiança absoluta. - La simpatia de les mestres. - No hi ha res que tingui un valor, tot està a lloc i és correcte. Potser la flexibilitat i la comprensió. - La subtileza de la relació, la disponibilitat al diàleg. Sincerament no veig aspectes que haurien de millorar. - La sinceritat. - No veig coses a ser millorades. Em fio de la feina feta amb els nens, les relacions significatives i que el meu fill va content a l'asilo. - La relació amb els nens/es. - M'agradaria que hi hagués més temps per part nostra i de les mestres per millorar la comunicació de cada dia i del desenvolupament de les activitats. - La capacitat de comunicar i quan hi ha problemes, la consciència i les ganes de trobar solucions.

<p>18. Has pogut participar a alguna activitat o projecte que ha estat proposat al grup? I a l'intern de l'escola? Com valdria aquesta participació?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Només a les activitats per preparar festes diverses. Tenint una nena petita no he estat molt present a les iniciatives fetes a l'intern de l'escola. - Sí, he participat a algunes activitats i penso que són molt útils per conèixer altres famílies. - Encara no. - Sí, a la preparació de l'arbre de Nadal juntament a les mestres i a les altres famílies de tota l'escola. És una manera de compartir l'experiència. - Alguna vegada hem participat a alguna iniciativa proposada des de l'escola i la he trobat extremament educativa per la petita, i fa entendre moltes coses a nosaltres, els pares, com la relació entre la nena i la mestra, la manera com es relaciona la nena amb els seus companys/es i també ens permet a les famílies, conèixer-nos millor entre nosaltres i conèixer millor les mestres! - Totes les activitats han estat compartides amb les famílies. - No i sí, per exemple amb l'experiència del Nadal. Per nosaltres, les famílies, és bonic poder fer coses amb els nostres nens, però penso que són molt petits per apreciar aquestes coses. - Sí, reps molta informació per part de les mestres i és molt interessant obrar junts en els projectes de l'asil. - Sí, he participat a reunions i treballs de grup, són moments en els quals es reforça el lligam escola-família i ja sigui per part nostra com per part de les mestres, és un moment de coneixement mutu. - No.
<p>19. Has pogut participar alguna vegada a les trobades de formació proposades des de l'Assessorato, com ara les de <i>La Cassetta degli Atrezzi</i>? Segons la teva opinió, aquestes trobades són d'interès per a les famílies?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sí, he participat a una trobada i ha estat realment interessant. - Sí, penso que són ocasions òptimes de formació per les famílies. - No per costum, però vull participar a algunes trobades perquè penso que són interessants per a les famílies. - Encara no. Sí, són molt interessants. - No he participat encara. - Són iniciatives que impliquen, a vegades potser són massa sovint però es poden combinar en el dia a dia. - Són realment de gran interès, tot i així no hi he pogut participar. - No, per manca de temps. Crec que són molt interessants. - Sí, són molt interessants. - En el moment no he participat, però llegint la programació he trobat varies xerrades molt interessants. - No. - Sí.

<p>20. Et sents part de l'escola? Segons tu, hi ha una bona sinèrgia entre escola i família, per l'educació del teu fill/a? Et sents implicat/da? Quant i com.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sí, molt. Mirem de col·laborar el més possible a l'educació del nostre fill. - Nosaltres ens sentim molt implicats. Hi ha molta comunicació, sigui formal o informal. - Sí, em sento implicada a les activitats. - Sí. - Sí, les mestres són molt obertes i disponibles i tenen ganes de fer-nos sentir com a casa. Em sento implicat en el projecte educatiu. - Sí, ens sentim partícips de l'escola també perquè fa diversos anys que l'hem freqüentat (és la segona nena). Tot i així, no estem vivint, a Itàlia, una bona situació i això indubtablement ha tingut impactes negatius en el sistema escolar, però amb una mica d'esforç i implicació nostra i de les mestres crec que podem tirar endavant. Ens sentim bastant implicats en els esdeveniments del "nido" i crec que entre les mestres i els famílies hi ha una bona sinèrgia! - Òptima sinèrgia i plena implicació de la família en totes les activitats proposades. - Sí, tinc molta confiança en les mestres i ens sentim molt implicats, sempre ens comuniquen les activitats que es desenvolupen a través també d'un llibre que està a disposició de tots/es. - Bastant. - Hi ha una òptima sinèrgia i em sento plenament implicada. - Em sento part de l'escola, les mestres creen una òptima sinèrgia entre escola i família i em sento implicada amb les seves comunicacions escrites, orals i de les trobades que es fan periòdicament. - Sí, la meva família se sent part de l'escola i des de sempre hi ha hagut molta sinèrgia amb les mestres, també perquè la seva obertura, confiança, gentilesa i sobretot el seu amor per la seva missió han fet implicar sempre les famílies.
--	--